

Pla de gestió i desenvolupament del **Parc Agrari de la Conca d'Òdena**

Parc Agrari de la
Conca d'Òdena

CONSELL
COMARCAL
DE L'ANOIA

Diputació
Barcelona

Pla de gestió i desenvolupament
del **Parc Agrari de la Conca d'Òdena**

Aquest document ha estat elaborat gràcies a la participació de diversos agents del territori que hi han contribuït.

Parc Agrari de la
Conca d'Òdena

I ha estat possible gràcies al suport de:

CONSELL
COMARCAL
DE L'ANOIA

Diputació
Barcelona

Generalitat de Catalunya
Departament d'Acció Climàtica,
Alimentació i Agenda Rural

I els ajuntaments dels 15 municipis que formen part del Parc Agrari de la Conca d'Òdena.

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser efectuada amb l'autorització dels titulars, amb excepció prevista per la llei. Dirigeixi's a CEDRO (Centro Español de Derecho Reprográficos) si necessita fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 917 021 970 / 932 720 447)

Primera edició:

Juliol del 2022

Edita: Consell Comarcal de l'Anoia

Coordinació: Col·lectiu Eixarcolant

Autoria:

Ariadna Màrmol

Jana Peters

Júlia Solé

Marc Talavera

Pere Riba

Eudald Pujol

Disseny i maquetació:

Roger Costa

Autors de les fotografies:

Col·lectiu Eixarcolant

Ecomercaderet

La caseta de Fillol

Mas d'Ardesa

Celler Anna Rosell

Celler Pla de Morei

Ous d'OR-PÍ

Casa Nostra

La Solana de Coll-bàs

Mas Buret

Cubics Restauració

Joan Mas

Joan Vidal

Laura Perelló

Emma Duran

Xavi Gabarró

Mònica Mangues

Carla Hurtado

Imprès a Unigrafic

Pla de gestió i desenvolupament
del **Parc Agrari de la Conca d'Òdena**

Taula de continguts

1. Introducció	6
1.1. On i com s'origina el Parc Agrari de la Conca d'Òdena?	7
2. Parc Agrari de la Conca d'Òdena	10
2.1. Què és un Parc Agrari?	11
2.2. Marc de referència	12
2.3. Àmbit territorial del Parc Agrari de la Conca d'Òdena	13
2.4. Per què a la Conca d'Òdena?	14
2.5. Pla de gestió i desenvolupament: objectiu general i línies estratègiques	15
3. Diagnosi territorial preliminar	18
3.1. La geografia	19
3.2. Demografia i societat	20
3.3. Treball i economia	22
3.4. L'ordenació territorial	23
3.5. L'activitat agrària	23
3.6. L'estructura agrària	24
3.7. Canvis en la matriu biofísica	26
3.8. El sector agroalimentari (transformació) - Indústria agroalimentària	28
3.9. Els serveis agroalimentaris	28
3.10. Biodiversitat i riscos	29
3.11. Patrimoni cultural i natural	36
3.12. Rutes d'interès lúdic i turístic	38
4. Diagnosi detallada, objectius específics i actuacions	40
4.1. Agricultura	42
4.2. Ramaderia	134
4.3. Aprofitament forestal	164
4.4. Agroindústria i transformació	184
4.5. Comerç	200
4.6. Restauració	206
4.7. Turisme i lleure	214
Referències	222

1. Introducció

1.1. On i com s'origina el Parc Agrari de la Conca d'Òdena?

El plantejament del projecte per a la creació del Parc Agrari de la Conca d'Òdena s'inicia el 2017 veient la necessitat de dotar la Conca d'Òdena d'una eina de dinamització social i econòmica que posi en valor el territori com a bé comú i que impulsi les diferents activitats econòmiques que s'hi duen a terme, en el si de la cadena de valor agroalimentària però també en aspectes com el lleure i el turisme.

La proposta neix fruit del coneixement, dels diferents agents impulsors, de la realitat territorial i l'activitat econòmica de la Conca d'Òdena, tant des d'una vessant quotidiana com des d'una vessant agronòmica i acadèmica. En contraposició a l'origen de molts altres projectes semblants que s'han dut a terme a Catalunya, el Parc Agrari de la Conca d'Òdena neix des de la base, a partir de les inquietuds del sector agrari i dels diversos agents de tota la cadena de valor que deriva del territori. El 2018 es realitza la primera taula sectorial de productors i productores, per tal de definir quines haurien de ser les bases del projecte, i a continuació es presenta a l'administració local.

L'any 2019, gràcies a un ajut per a la creació de grups operatius del Departament d'Agricultura, i mitjançant l'impuls del Col·lectiu Eixarcolant -entitat impulsora i dinamitzadora del projecte fins a dia d'avui- es realitza una diagnosi de l'estat del sector primari i la cadena de valor agroalimentària a la Conca d'Òdena. Així, es pot entendre millor, i amb més detall, la realitat del territori, de la seva agricultura i ramaderia, juntament amb totes les activitats associades. Concretament al llarg del procés de diagnosi es va parlar amb una seixantena d'actors implicats en la cadena de valor agroalimentària i en l'ús recreatiu del territori: agricultors i ramaders, agroindústria, comerç, restauració, i turisme i oci. El conjunt de la població es va interpell·lar com a usuaris del territori i com a consumidors finals dels productes i activitats que en deriven. Al seu torn, l'administració local va ser interpell·lada atès el seu paper de representació del conjunt de la ciutadania, que ha elegit els seus representants mitjançant sufragi universal, i de la seva missió de contribuir al benestar dels conciutadans i conciutadanes mitjançant la gestió dels recursos públics.

Fruit d'aquesta diagnosi, des del Col·lectiu Eixarcolant s'elabora el primer informe sobre la realitat territorial de la Conca d'Òdena en l'àmbit agroalimentari i d'ús recreatiu del territori, i s'identifiquen els reptes i objectius als quals hauria de donar resposta el projecte del Parc Agrari de la Conca d'Òdena. En l'esmentat informe es conclou: "Els resultats de l'estat actual del territori, presentats en aquest document, mostren la clara necessitat de dina-

mitzar l'agricultura, la ramaderia i la silvicultura; i totes les activitats que en deriven, en el territori de la Conca d'Òdena. En contrast però, també mostra les moltes oportunitats que el territori presenta per a poder realitzar grans canvis amb petites accions. És per aquestes raons que ben utilitzada, l'eina del Parc Agrari és essencial per a la Conca d'Òdena i tots els seus conciutadans."

Juntament amb aquest informe s'elabora un primer conveni de col·laboració com a compromís per impulsar el projecte, el qual és signat per una quarantena d'actors tan públics (ajuntaments d'Argençola, Capellades, Carme, Copons, Òdena, Rubió i la Torre de Claramunt) com privats (representants dels diversos nodes d'activitats econòmiques relacionats de forma directa o indirecta amb el territori: agricultors i ramaders, agroindústria, restauració i comerç, turisme i oci).

Al llarg del 2019 també es realitzen la segona i tercera taula sectorial del node format per agricultors, ramaders i agroindústria, per tal de començar a marcar els objectius i les actuacions que s'hauran d'emmarcar en el projecte. Es realitza també la primera reunió conjunta amb el Consell Comarcal de l'Anoia i els ajuntaments dels 15 municipis inclosos al nucli del Parc Agrari: Argençola, Capellades, Carme, Castellolí, Copons, Jorba, Igualada, La Pobla de Claramunt, La Torre de Claramunt, Òdena, Orpí, Rubió, Sant Martí de Tous, Santa Margarida de Montbui, i Vilanova del Camí. Arran d'aquesta reunió, els 15 ajuntaments i el Consell Comarcal de l'Anoia acorden recolzar i impulsar des de l'administració pública el projecte del Parc Agrari de la Conca d'Òdena.

Fruit de l'acord subscrit el 2019, el mes de gener del 2020, els 15 municipis i el Consell Comarcal de l'Anoia signen conjuntament una carta dirigida a la Diputació de Barcelona en la qual sol·liciten la seva implicació i recolzament (tècnic i econòmic), per tal de tirar endavant el projecte. A la carta s'indica que "el projecte del «Parc Agrari de la Conca d'Òdena» neix amb la voluntat de ser una eina de dinamització territorial que permeti incidir positivament sobre les activitats que es desenvolupen en sòls agrícoles i forestals, juntament amb totes aquelles que se'n deriven o hi estiguin relacionades d'una manera o altra (transformació agroalimentària, gastronomia, turisme, oci, producció i venda de productes alimentaris, i comercialització, esport, o serveis ecosistèmics)". En resposta a aquesta petició, des de la Diputació de Barcelona es posen a disposició del projecte recursos tècnics i s'estableix un marc de diàleg per tal de mantenir l'ens supracomarcal informat sobre els avenços del projecte.

Un cop ben definits els actors implicats en el projecte, al llarg del 2020 es realitza un procés participatiu amb els diversos nodes o sectors, tot realitzant reunions grupals i individuals. A més, es realitza una enquesta, a gairebé un 7% dels habitatges de la Conca d'Òdena, sobre con-

sum de productes de proximitat, la qual permet copsar les dinàmiques, opinions, i necessitats expressades per la ciutadania, com a persones consumidores però també com a usuàries del territori i beneficiàries del conjunt de serveis ecosistèmics que aquest proporciona.

El Consell Comarcal de l'Anoia, a través de recursos sol·licitats al catàleg de la Diputació de Barcelona, duu a terme accions més concretes per tal de poder començar a traduir en realitats palpables el projecte de Parc Agrari de la Conca d'Òdena. Així, es desenvolupa el primer estudi de comercialització de productes locals a la Conca d'Òdena, es crea la imatge gràfica del projecte, i s'elabora un pla de comunicació, entre d'altres.

A continuació es pot veure l'element principal de la identitat gràfica del Parc Agrari de la Conca d'Òdena (un imatgotip format per un símbol i un logotip).

El símbol es construeix a partir de la síntesi gràfica de la forma que geogràficament té una conca, els 3 punts en representació dels diferents nodes que constitueixen el Parc Agrari, i la "Ò" que situa el Projecte en l'entorn de la Conca d'Òdena. El logotip fa servir la tipografia corporativa (font: Aceh) per escriure el nom, i d'aquesta imatge general del Parc també en surten les 3 submarques associades als diferents nodes: Productors / Turisme i Oci / Restauració i Comerç.

Imatge panoràmica de la Conca d'Òdena

El mateix any 2020, es presenta al Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca (DARP) de la Generalitat de Catalunya el projecte del Parc Agrari de la Conca d'Òdena i la iniciativa de crear un *marketplace* com una de les primeres grans actuacions. Aquest hauria de permetre realitzar comandes centralitzades, i així posar a disposició dels consumidors, comerços i restauradors els productes locals de forma pràctica i eficient. Gràcies a la bona acollida del projecte i el suport aconseguït per part del DARP, es comença a desenvolupar la pàgina web del Parc Agrari de la Conca d'Òdena, amb l'estructura informàtica necessària per ser, a més del portal informatiu del projecte, també una eina que faciliti la comercialització del producte de proximitat i generi dinàmiques territorials.

L'octubre de 2020, es constitueix l'Associació de Productors de la Conca d'Òdena, ens que representa al sector productiu (agricultors, ramaders i agroindústria transformadora) en el Parc Agrari. Un dels primers reptes plantejats per l'associació de productors és donar a conèixer el sector, posar en valor la seva tasca com a gestors del territori i preservadors dels paisatges, i mostrar que el sector primari també és sinònim d'economia i oportunitats laborals. Ja des del seu inici, formen part de l'associació des de petits productors que venen directament al consumidor final fins a pagesos cerealistes que conreen grans extensions de terra; pagesos que venen cistelles ecològiques de verdura però també d'altres que duen camions cap a Mercabarna; productors de formatges de cabra juntament amb ramaders del sector porcí, i un llarg etcètera que denota la diversitat d'actors i models productius presents en el si de l'associació, essent aquesta una de les seves principals fortaleses.

A finals del 2020, i després de treballar durant mesos en el seu desenvolupament, es firma un conveni entre els ajuntaments dels 15 municipis implicats en el projecte i el Consell Comarcal, en el qual els diferents municipis es comprometen a una aportació econòmica

-definida en funció de la població i la superfície- per fer possible el desenvolupament del Parc Agrari de la Conca d'Òdena. És crucial el paper del Consell Comarcal com a ens supramunicipal, fet que permet aglutinar i vincular jurídicament els diferents municipis implicats per tal de tenir operativitat durant el període en el qual el Parc Agrari de la Conca d'Òdena com a figura jurídica pròpia encara no existeix.

El dia 9 de març del 2021 es dona el tret de sortida oficial del projecte, mitjançant la presentació pública del Parc Agrari de la Conca d'Òdena. Aquesta presentació es realitza a la Tossa de Montbui, i hi assisteixen representants dels 15 municipis, el Consell Comarcal de l'Anoia, i també dels diversos agents econòmics implicats: productors, comerciants, restauradors, i sector turístic.

Al llarg del 2021 es realitzen diverses activitats que permeten començar a fer palpable vers la ciutadania el projecte. Se'n poden destacar les activitats formatives i comunicatives i els esdeveniments com la primera mostra de productors del Parc Agrari de la Conca d'Òdena. També s'inicia el procés que ha de culminar, el 2022, amb la construcció de l'obrador compartit del Parc Agrari, actuant com a viver d'empreses i emprenedors del sector agroalimentari local, i amb l'entrada en funcionament del punt de centralització de comandes i el *marketplace*, actuacions que compten amb el suport de la Diputació de Barcelona.

Al llarg del 2021 se segueix treballant en la dinamització dels diferents agents econòmics que formen el Parc Agrari, fet que culmina el març del 2022 amb la constitució de l'Associació de Restauració i Comerç del Parc Agrari de la Conca d'Òdena, agrupant el sector dels serveis alimentaris del territori. Alhora, es treballa en el procés de definició de la figura jurídica del Parc Agrari de la Conca d'Òdena, també amb el suport dels serveis jurídics de Diputació de Barcelona, per tal que pugui ser una realitat al llarg del 2022.

2. Parc Agrari de la Conca d'Òdena

2.1. Què és un Parc Agrari?

“És una eina de dinamització territorial i econòmica que ha de servir per gestionar i dinamitzar un espai agroforestal determinat i totes les activitats que s’hi desenvolupen.”

Un Parc Agrari és una eina de dinamització territorial i econòmica que ha de servir per gestionar i dinamitzar un espai agroforestal determinat i totes les activitats que s’hi desenvolupen, incidint positivament en tals activitats i en els serveis ecosistèmics proveïts pel territori al conjunt de la població.

La paraula parc, expressa el reconeixement de la singularitat d’un territori i la voluntat dels agents implicats per tal de gestionar-lo i dinamitzar-lo. En la majoria de casos aquests parcs són gestionats i impulsats per l’administració pública, no obstant en el cas de la Conca d’Òdena es tracta d’un projecte transversal, impulsat inicialment des dels agents productius i socials locals i que progressivament ha anat incorporant una major diversitat d’actors, inclosa l’administració. És per tant, un clúster que aglutina l’administració pública i els diversos actors privats que formen part de la cadena de valor agroalimentària local o que basen la seva activitat en el valor recreatiu del territori.

El terme agrari fa referència a tot allò relatiu o pertanyent al camp i al territori (bona part del qual és forestal), base des de la qual sorgeixen totes les activitats d’un territori. Així, parlem de Parc Agrari per referir-nos a un projecte de dinamització territorial que permeti incidir positivament sobre les activitats que es desenvolupin en sòls agrícoles i forestals, juntament amb totes aquelles que se’n deriven o hi estiguin relacionades d’una o altra forma: Agroindústria transformadora, gastronomia, turisme, oci, cadenes de valor dels productes agroalimentaris i comercialització, esport, o aprovisionament de serveis ecosistèmics, entre d’altres.

Imatge panoràmica des de la Tossa de Montbui

2.2. Marc de referència

Des dels anys 80 del segle XX, la Unió Europea ha fomentat els espais agraris i rurals, tant en termes d'ordenació com de cohesió territorial. A partir de l'Agenda 2000 i de la reforma de la Política Agrícola Comuna (PAC), la Unió Europea destina part dels seus recursos a millorar els espais rurals i agraris.

Tanmateix, fins a l'any 2019, que es va aprovar la Llei 3/2019, del 17 de juny, dels espais agraris (que avui dia està encara pendent de desplegar), Catalunya no disposava de cap figura o model de protecció reconegut legislativament per a la conservació dels recursos territorials agraris ni per al desenvolupament d'un projecte territorial com a mètode de gestió, millora i consolidació dels espais agraris. Tanmateix, l'any 1993 va sorgir la figura del parc agrari –similar a d'altres introduïdes posteriorment, com poden ser els parcs rurals, parcs agroforestals o d'altres– com una forma de posar en relleu la voluntat de l'administració pública i del sector agrari de preservar, ordenar, gestionar i desenvolupar un espai agrari. Va ser l'any 1998 quan es crea el primer ens gestor, el Consorci del Parc Agrari, al Parc Agrari del Baix Llobregat. Des d'aquell moment a Catalunya s'han creat diversos projectes d'índole similar (Institut d'estudis Catalans, 2019).

Els últims anys, amb l'augment de la conscienciació sobre els problemes de sostenibilitat ambiental, social i econòmica, la conservació i dinamització dels espais agraris i rurals està, a poc a poc, agafant més rellevància. Cal tenir en compte que projectes com el del Parc Agrari de la Conca d'Òdena contribueixen en avançar significativament vers els **Objectius de Desenvolupament Sostenible o ODS** de la Unesco. De forma més o menys directa, la creació d'un Parc Agrari, interpel·la els ODS esmentats en aquesta pàgina, podent contribuir de forma indirecta també a d'altres.

Alhora, les accions del Parc Agrari també estan alineades amb moltes de les propostes de l'*European Green Deal* (Pacte Verd Europeu). En l'àmbit de l'agricultura, es vol treballar per garantir la seguretat alimentària davant la crisi climàtica i la pèrdua de diversitat, alhora que es redueix la petjada ecològica i l'empremta climàtica del model agroalimentari, i es reforça la resiliència d'aquest model. En l'àmbit del medi ambient i dels oceans, es treballa per protegir els nostres ecosistemes i els paisatges culturals que ens envolten, així com per reduir la contaminació de l'aire, l'aigua i el sòl i per avançar vers una economia circular. Finalment, i no menys important, es vol incidir en l'àmbit del clima, del desenvolupament local i de la recerca.

Objectiu ————— 2

Vol assolir la seguretat alimentària i la millora de la nutrició, i promoure l'agricultura sostenible.

Objectiu ————— 3

Salut i benestar. Fomenta una alimentació de qualitat i saludable, juntament amb un territori sostenible que ens proveeixi de serveis ecosistèmics de qualitat per a la nostra salut i benestar, físic i emocional.

Objectiu ————— 6

Aigua neta i sanejament. Promou una agricultura i una ramaderia amb pràctiques menys contaminants de l'aigua i a la vegada una gestió sostenible d'aquesta.

Objectiu ————— 8

Treball decent i creixement econòmic. El Parc Agrari treballa per a dignificar la feina de tots els treballadors de la cadena alimentària, i per crear nous llocs de treball locals i sostenibles.

Objectiu ————— 12

Producció i consum responsables. Esdevé sense cap mena de dubte un dels pilars centrals del Parc Agrari, fomentant un consum més conscient, de proximitat i temporada, i de productes produïts amb el menor impacte negatiu, ambiental i social, possible.

Objectiu ————— 13

Acció pel clima. Es troba directament relacionat amb el projecte del Parc Agrari, ja que fomentant un model de consum de proximitat i temporada es contribueix a mitigar el canvi climàtic, reduint molt les emissions i en definitiva la petjada ecològica de tot allò que consumim.

Objectiu ————— 15

Vida d'ecosistemes terrestres. Es tracta d'un objectiu compartit sense cap mena de dubte també pel Parc Agrari, ja que contribueix a la gestió sostenible dels espais agraris i forestals del territori i a evitar la degradació del sòl; amb els corresponents beneficis associats lligats a la biodiversitat.

2.3. Àmbit territorial del Parc Agrari de la Conca d'Òdena

El Parc Agrari de la Conca d'Òdena està format per un nucli i una zona perifèrica. En el nucli s'inclouen 15 municipis, que en conjunt representen una superfície de 371,19 km² i una població de 82.901 habitants (Idescat, 2020). Els municipis que s'inclouen al nucli del Parc Agrari són: Argençola, Capellades, Carme, Castellolí, Copons, Jorba, Igualada, La Pobla de Claramunt, La Torre de Claramunt, Òdena, Orpí, Rubió, Sant Martí de Tous, Santa Margarida de Montbui, i Vilanova del Camí. Aquest abast territorial inclou els municipis que formen part directament de la Conca d'Òdena i també aquells que formen part del seu perímetre, mantenint sempre una lògica d'unitat territorial. És en aquest nucli on es desenvolupen la major part d'actuacions i on es preveu el major impacte. També és l'àmbit d'estudi del present document.

La zona perifèrica o d'influència, inclou tots aquells municipis que limiten amb els del nucli o es situen a

menys de 5 km d'aquests. Els municipis inclosos en l'àrea d'influència són: La Llacuna, Santa Maria de Miralles, Bellprat, Santa Coloma de Queralt, Talavera, Montmaneu, Sant Guim de Freixenet, Pujalt, Sant Martí Sesgueioles, Els Prats de Rei, Veciana, Aguilar de Segarra, Castellfollit del Boix, El Bruc, Els Hostalets de Pierola, Piera, Vallbona d'Anoia, Cabrera d'Anoia/Canaletes i Sant Joan de Mediona. Aquests 18 municipis representen una superfície addicional de 622,31 km² i una població de 33.650 habitants (Idescat, 2020). No obstant, en el cas d'aquests municipis, els únics actors implicats en el projecte a dia d'avui són els productors. Tanmateix, es deixa la porta oberta a que els municipis de la zona perifèrica puguin passar a ser membres de ple dret del Parc Agrari, amb les mateixes condicions que els del nucli, sempre i que el municipi en qüestió ho sol·liciti i els òrgans de governança del Parc Agrari de la Conca d'Òdena ho aprovin.

Mapa del Parc Agrari de la Conca d'Òdena

- Municipis inclosos en el Parc Agrari de la Conca d'Òdena
- Municipis inclosos en l'àrea d'influència del Parc Agrari de la Conca d'Òdena
- Municipis de l'Anoia que no formen part del Parc Agrari de la Conca d'Òdena

2.4. Per què a la Conca d'Òdena?

La Conca d'Òdena és un territori idoni per a la implementació d'un projecte d'aquesta índole per un gran nombre de raons.

Es tracta d'un territori eminentment agrícola però amb un important nucli de consumidors i proper a l'Àrea Metropolitana de Barcelona. Aquest fet fa possible un equilibri entre el potencial productiu en termes alimentaris i la quantitat de consumidors potencials, la qual cosa hauria de permetre assolir quotes elevades de sobirania alimentària.

Tradicionalment, el territori de la Conca d'Òdena està caracteritzat per un mosaic agroforestal molt divers, generant paisatges culturals de gran riquesa. Actualment, aquests es van empobrint degut al model agroalimentari preponderant des dels anys 70 del segle XX, basat en la uniformització i la globalització, afectant per exemple a la qualitat dels serveis ecosistèmics, o incrementant clarament el risc de grans incendis forestals.

Hi trobem una agricultura, en general, poc dinàmica en termes de l'activitat econòmica generada, que no fixa població al territori, que no orienta la producció al consum humà i no transforma les primeres matèries en productes derivats que n'incrementin la cadena de valor. En contraposició, cada cop són més els agricultors i ramaders que reclamen i volen avançar cap a nous paradigmes de producció i consum que facin del sector primari i la cadena de valor agroalimentària un motor econòmic, i una garantia de paisatges de qualitat i serveis ecosistèmics. Alhora, hi ha un gran i creixent interès de la població en el consum de productes locals i de qualitat, però al mateix temps existeix una clara dificultat per exercir realment aquest consum degut a la manca d'aquests productes o a l'absència de canals de comercialització adequats.

Aquests elements, donen lloc a un gran potencial per, mitjançant un projecte com el del Parc Agrari, generar dinamització econòmica a través de l'aprofitament sostenible del territori, tant mitjançant l'activitat agrícola com mitjançant altres activitats derivades (agroturisme, turisme gastronòmic, lleure, agroindústria, etc.). L'activitat productiva, i tota aquella que deriva de la cadena de valor agroalimentària i de l'ús recreatiu del territori pot generar, si es desenvolupen models basats en la qualitat, el valor afegit, i la venda orientada al consumidor final, oportunitats importants en termes laborals i econòmics.

Cal tenir en compte també que existeix un gran coneixement de base sobre el potencial agronòmic de la zona, amb més de 500 varietats tradicionals documentades i més de 150 espècies silvestres comestibles, que poden esdevenir font de diversificació i innovació.

“Territori eminentment agrícola però amb un important nucli de consumidors i proper a l'Àrea Metropolitana de Barcelona.”

Imatge de la Conca d'Òdena

Qualitat i proximitat
Resilient
al canvi climàtic
Poc depenent
del mercat global
Transformació
de primeres matèries
Agroindústria
Gestió sostenible
del mosaic agroforestal
Serveis ecosistèmics
Activitats econòmiques
Activitat agrícola
Territori
Alimentació equilibrada
accessible i de qualitat
Productes locals
Motor econòmic
Sector agroalimentari
Activitats associades

2.5. Pla de gestió i desenvolupament: objectiu general i línies estratègiques

El pla de gestió i desenvolupament del Parc Agrari de la Conca d'Òdena recopila les mesures a implementar a curt i mitjà termini a partir d'una diagnosi inicial del territori i els diversos agents que en formen part, de moltes hores de treball de camp i entrevistes als diversos actors que el conformen i d'un procés participatiu de reflexió i debat sobre les debilitats, amenaces, fortaleses i oportunitats de cada sector i activitat, analitzats amb les persones implicades en el Parc Agrari. Aquest pla de gestió i desenvolupament s'estructura en un objectiu general integrat per 5 línies estratègiques d'actuació que agrupen els diferents objectius específics detallats en actuacions per aconseguir-los i diferenciats per a cada sector i activitat. D'aquesta manera les línies estratègiques descriuen el marc general del pla de gestió i desenvolupament mentre que els objectius específics indiquen la finalitat de cadascuna de les actuacions detallades, sempre amb el propòsit d'impulsar i fer possible l'objectiu general.

2.5.1 Objectiu general del Parc Agrari de la Conca d'Òdena

L'objectiu general del Parc Agrari de la Conca d'Òdena és afavorir el desenvolupament d'un model agroalimentari basat en la qualitat i la proximitat, que sigui resilient al canvi climàtic i poc depenent del mercat global, que fomenti la transformació de les primeres matèries mitjançant el desenvolupament de l'agroindústria, que permeti la gestió sostenible del mosaic agroforestal i proveeixi de serveis ecosistèmics que fomentin el desenvolupament d'activitats econòmiques dinamitzadores associades a l'activitat agrícola i al territori, que faci accessible per a tota la població una alimentació equilibrada i de qualitat basada en productes locals, i que esdevingui motor econòmic mitjançant la generació d'ocupació de qualitat entorn el sector agroalimentari i les activitats associades. Aquest objectiu general s'estructura en 5 línies estratègiques.

2.5.2 Línies estratègiques

L'objectiu general presentat s'orienta en 5 línies estratègiques de gran importància i molt interrelacionades.

Línia estratègica 1.

Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària

Aquesta línia estratègica té per finalitat dinamitzar, impulsar i enfortir el sector agrari i ramader per garantir la continuïtat, el creixement, la viabilitat i l'adaptació d'aquests sectors.

Línia estratègica 2.

Fomentar la cadena de valor agroalimentària local

La finalitat d'aquesta línia estratègica és la valorització i l'empoderament del sector agroalimentari a través d'una cadena de producció i consum forta i completa en totes les seves baules.

Línia estratègica 3.

Incrementar i facilitar l'accés al producte local

Aquesta línia vol fomentar el consum de producte local, de proximitat, temporada i qualitat, per part dels habitants de la Conca d'Òdena tot enfortint i augmentant els vincles entre les diverses baules de la cadena agroalimentària i facilitant l'accés als productes locals.

Línia estratègica 4.

Actuar per a un territori sostenible

La finalitat d'aquesta línia és avançar vers una cadena de producció i consum que respecti el territori i els serveis ecosistèmics, que faci compatible les activitats econòmiques i la preservació del medi i els paisatges que ens envolten.

Línia estratègica 5.

Conscienciar, comunicar i promocionar

Aquesta línia estratègica pretén incidir en la conscienciació per part de la ciutadania de la importància que té el territori per al benestar col·lectiu, de la rellevància de les decisions que prenem com a consumidors, i del paper clau que tenen les activitats productives (agràries, ramaderes, i de la cadena de valor que en deriva) que es duen a terme en aquest territori per la preservació dels serveis ecosistèmics. Alhora, es preveu visibilitzar els agents que formen part del Parc Agrari de la Conca d'Òdena, i fer al conjunt de la població partícip de les seves activitats.

3. Diagnosi territorial preliminar

3.1. La geografia

El Parc Agrari de la Conca d'Òdena se situa al centre de la comarca de l'Anoia. En el seu nucli es constitueix una gran depressió circular, que forma part de la Depressió Central Catalana. Inclou un conjunt de relleus geològics i topogràfics de gran singularitat, del qual menys d'un terç de la superfície total -11.457 ha- (Idescat, 2009) està destinada a l'activitat agrària -el que s'anomenen terres llaurades i pastures permanents-.

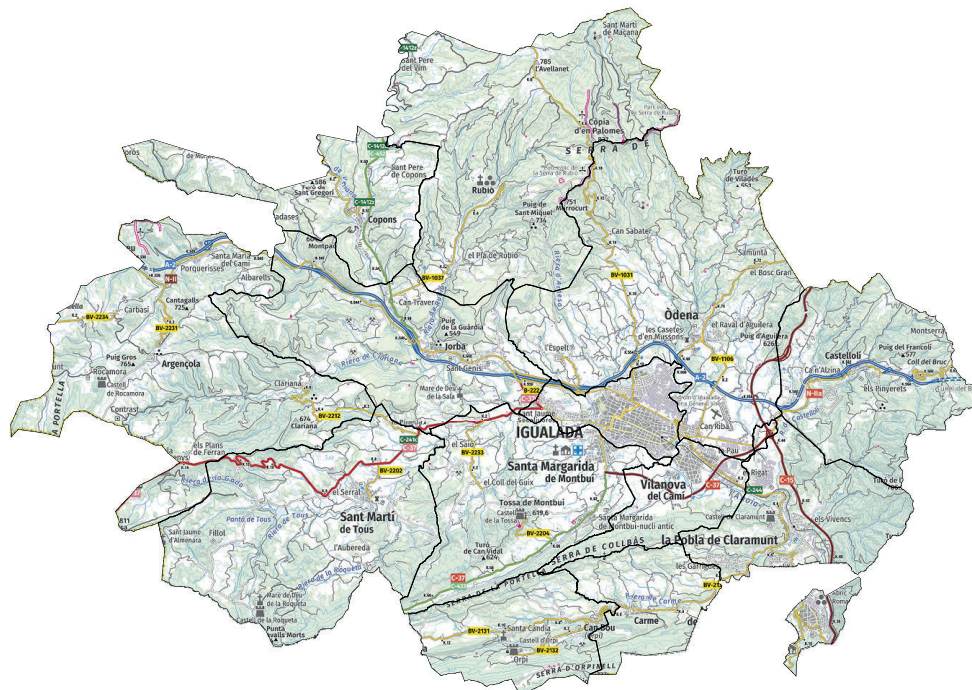
L'aspecte més rellevant de la geografia de la Conca d'Òdena per al desenvolupament de l'activitat agrícola és la combinació de relleus més

o menys plans, suaus, amb la presència de barrancs que els recorren perpendicularment entre les serres que rodegen la Conca d'Òdena i el riu Anoia. Aquests barrancs seccionen la plana agrícola, i juntament amb les serralades generen un paisatge en mosaic agroforestal altament divers. L'absència de grans planícies contínues, i els relleus suaus dels vessants, fan que les finques agrícoles en general no tinguin menys de 5 hectàrees amb marges irregulars i en moltes ocasions amb presència d'elements seminaturals -marges de pedra seca i cabanes- boscos i bosquines que atorguen al paisatge

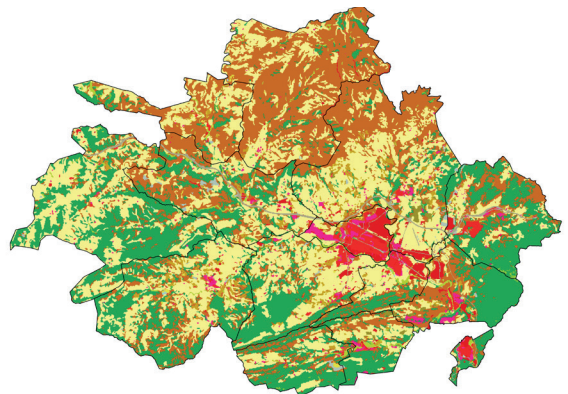
una gran diversitat i valor ambiental i cultural.

Al seu torn, cal destacar que els vessants amb major pendent, actualment coberts de forma majoritària per masses forestals, estan constituïts en realitat per petites terrasses de cultiu construïdes a tot estirar a principis del segle XX i que progressivament des dels anys 60 del segle XX fins a l'actualitat han anat quedant abandonades i s'han colonitzat per espècies forestals pioneres com el pi blanc (*Pinus halepensis*).

Mapa topogràfic del Parc Agrari de la Conca d'Òdena. Extret del servidor ICGC a escala 1:100000

Classificació d'usos i cobertes del sòl 2017

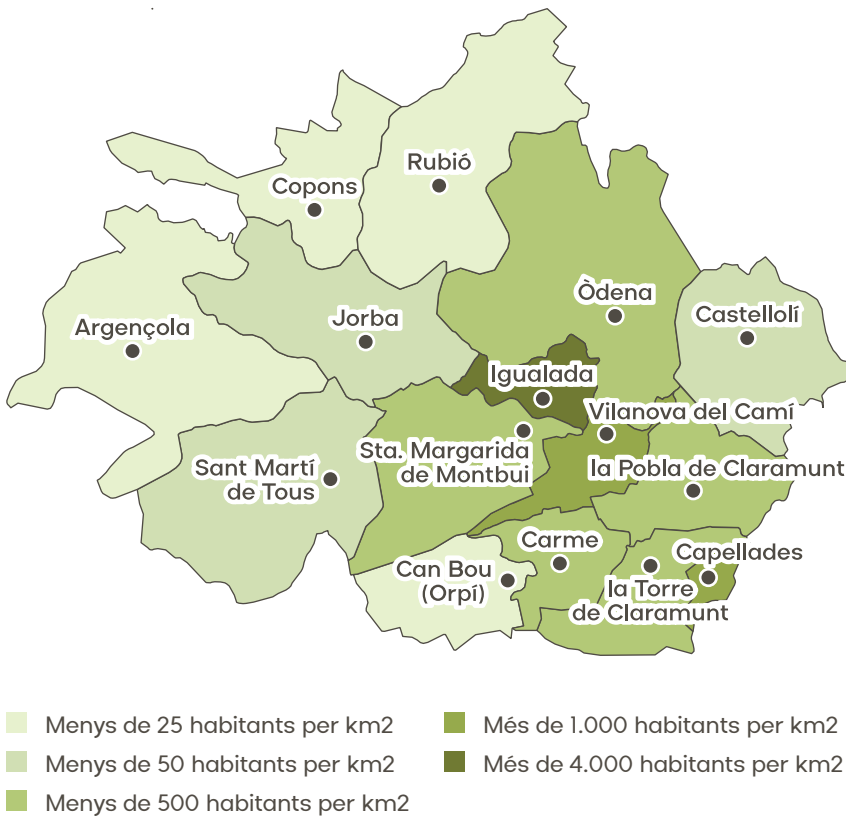

3.2. Demografia i societat

El Parc Agrari de la Conca d'Òdena abraça una població de 82.901 habitants (Idescat, 2020) en una superfície de 371,19 km² donant lloc a una densitat de 223,3 habitants per quilòmetre quadrat. Tot i la proximitat a la regió metropolitana de Barcelona, degut al caràcter rural de la gran majoria de municipis, la densitat és molt menor que la densitat de població mitjana per a la demarcació de Barcelona (743,4 habitants/km²) i fins i tot inferior a la mitjana catalana (242,3 habitants/km²). La distribució de la població presenta una dualitat molt marcada, ja que la major part dels habitants es concentren al centre de la Conca d'Òdena, en municipis amb vocació industrial i ben comunicats a nivell d'infraestructures viàries, mentre que al voltant d'aquesta zona central existeixen un gran nombre de municipis petits que generalment no superen els 1.000 habitants.

82.901 habitants
Superfície de 371,19 km²
223,3 habitants per km²

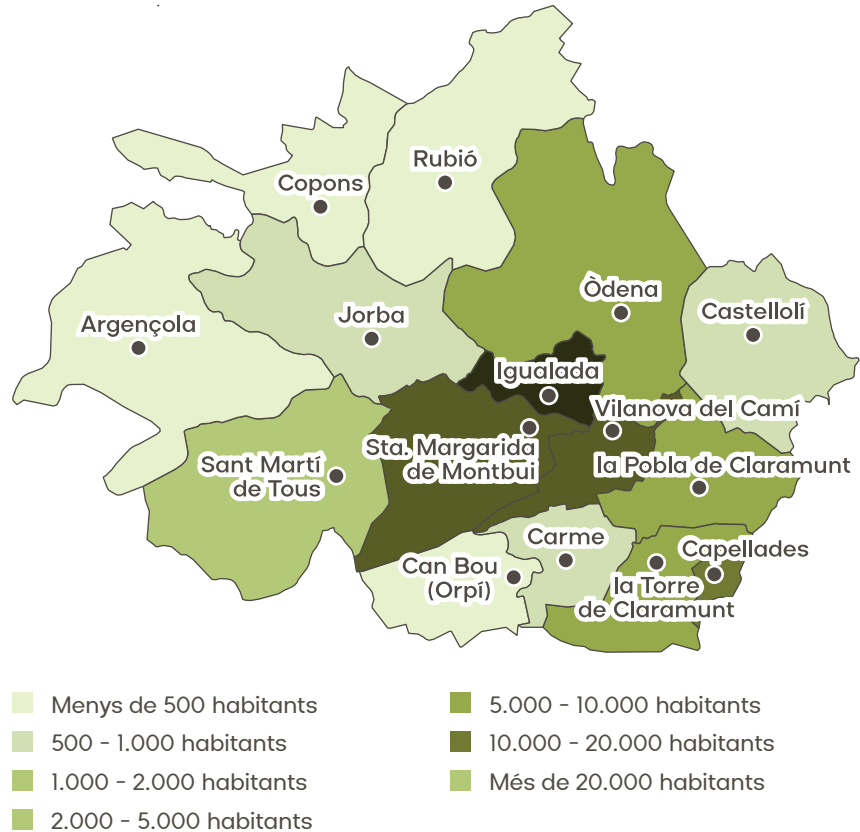
Mapa de la densitat de població a la Conca d'Òdena

La Conca d'Òdena té unes comunicacions viàries excel·lents: l'A-2, que travessa la zona d'est a oest i és una via de comunicació viària directa cap a Barcelona i la seva àrea metropolitana, i també cap a Lleida; la C-15, uneix la Conca d'Òdena amb Vilafranca del Penedès i la Costa Daurada; i la C-37 o Eix Diagonal, uneix Igualada amb Manresa i amb l'Eix Transversal (C-25), apropant el territori a la zona de Girona. A més, existeix una línia ferroviària dels Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya, la línia Baix Llobregat - Anoia, que comunica la part central i sud-est de la Conca amb l'Àrea Metropolitana de Barcelona.

El 76,7% de la població del Parc Agrari de la Conca d'Òdena es troba a la zona central d'aquest, repartida entre els municipis d'Igualada (40.742 hab.), Vilanova del camí (12.596 hab.) i Santa Margarida de Montbui (10.225 hab.). El quart municipi amb més habitants és Capellades (5.342 hab.) que es troba al sud-est del territori, formant un segon petit nucli comercial i industrial (Idescat, 2020).

Mapa d'habitants per municipi de la Conca d'Òdena

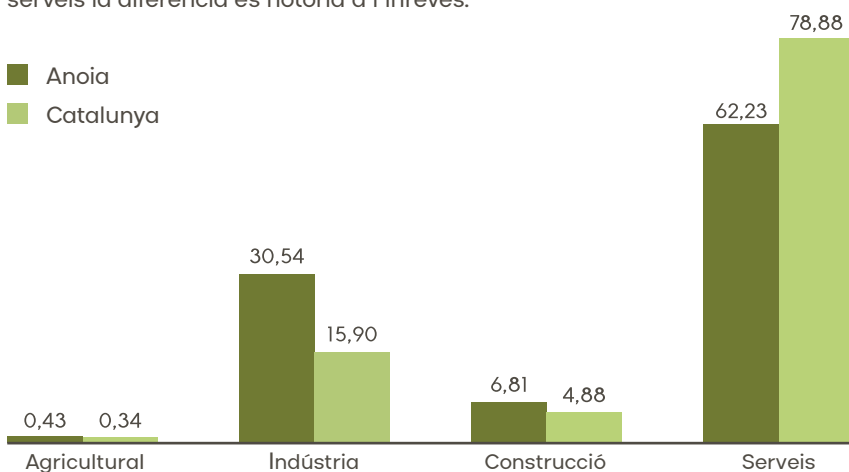
En els darrers 20 anys (1998-2020) la població de la Conca d'Òdena, ha augmentat en un 24,6%, lleugerament per sota del creixement demogràfic a Catalunya, que per al mateix període ha estat del 28,2%. Durant el període 1998-2006, la majoria de municipis van créixer en algun cas més del 50%, com és el cas de la Torre de Claramunt, fet que coincideix amb l'expansió de les zones residencials i urbanitzacions. Entre el 2006 i el 2014, molts municipis presenten una clara corba còncava de creixement demogràfic, lligada a la deslocalització de la indústria tèxtil, a la inflació del sector urbanístic -bombolla immobiliària-, i a la conseqüent crisi econòmica. Per aquest període, els municipis que no mostren una corba còncava mostren un punt d'inflexió en el qual el nombre d'habitants alenteix el seu creixement o s'estabilitza.

Durant els darrers 6 anys, l'increment poblacional ha estat més moderat, amb un creixement d'un 1,6% de mitjana. Fins i tot en algun municipi hi ha tendències negatives, amb la pèrdua d'habitants censats. No obstant, l'estructura poblacional és jove: el 16,8% de la població té menys de 14 anys -a Catalunya és del 15%- i només el 18,9% és major de 65 anys -xifra equivalent a la mitjana catalana- (Idescat, 2020), i la mitjana d'edat és de 42,5 anys (Observatori Socioeconòmic de l'Anoia, 2019), amb la qual cosa no hi ha problemes d'envelliment a la zona atès que els municipis més petits acullen habitants que desitgen sortir de les dinàmiques urbanes d'Igualada, Vilanova del Camí o Santa Margarida de Montbui.

3.3. Treball i economia

Entre els 15 municipis del nucli del Parc Agrari de la Conca d'Òdena hi ha aproximadament una població activa registrada de 39.621 persones. La taxa d'atur a finals del 2019 era de l'11,24%, quasi un punt superior a la taxa d'atur catalana per al mateix període, de 10,40% (Observatori Socioeconòmic de l'Anoia i Idescat). A més, cada dia moltes persones han de desplaçar-se fora de la Conca d'Òdena, principalment a l'Àrea Metropolitana de Barcelona, per anar a treballar. No existeixen dades obertes i concretes a nivell municipal sobre aquests desplaçaments, però en conjunt, a la comarca de l'Anoia 16.135 persones treballen per a empreses de fora de la comarca (Cambra de l'Anoia, 2021). Una part important d'aquestes són persones nascudes a la Conca d'Òdena que van a treballar fora de la comarca perquè localment no poden cobrir les seves expectatives laborals, però també és cada cop més nombrós el grup de persones originàries de l'Àrea Metropolitana de Barcelona que hi segueixen treballant però que han decidit traslladar la seva residència a la Conca d'Òdena, tot cercant una millor qualitat de vida i un habitatge a preus més assequibles.

Tal com s'exposa en l'Informe Econòmic Anual de l'Anoia (Observatori Socioeconòmic de l'Anoia, 2021), a nivell comarcal trobem els llocs de treball distribuïts de la següent forma: 115 llocs de treball en agricultura (tot i que aquí caldria sumar-hi les unitats de treball corresponents als titulars de les explotacions agràries i als seus familiars, corresponents a 247 persones amb les darreres dades disponibles, del 2009); 8.192 a la indústria; 1.826 a la construcció i als serveis 16.692; sent així el sector de l'agricultura el que menys llocs de treball proporciona i el sector dels serveis el que més. Tot i així, si ho comparem amb la mitjana catalana, veurem que l'Anoia presenta un percentatge major de llocs de treball en l'agricultura, mentre que en el cas dels serveis la diferència és notòria a l'inrevés.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades d'Idescat

Cal tenir en compte que les dades disponibles fan impossible determinar quina és l'ocupació i l'activitat econòmica generada pel conjunt d'activitats que conformen la cadena de valor agroalimentària local i per aquelles que es fonamenten en l'ús recreatiu del territori (per exemple, turisme rural o esdeveniments esportius en el medi natural). El que resulta inqüestionable és que el pes econòmic actual de les activitats productives (sector primari) i totes les que hi estan associades al llarg de la cadena de valor és molt inferior al potencial que es podria assolir, tenint en compte que ocupa la major part de la superfície de la Conca d'Òdena, i que de la seva activitat depenen la major part dels serveis ecosistèmics necessaris per a la població.

3.4. L'ordenació territorial

El plantejament territorial de la Conca d'Òdena ve marcat pel PDUCO (Pla Urbanístic de la Conca d'Òdena) que es va aprovar l'any 2009. EL PDUCO, delimitava uns àmbits anomenats d'eventual transformació, entre els quals hi havia diversos sectors d'activitat econòmica que podien ser classificats com a sòl urbanitzable pel planejament urbanístic municipal.

Deu anys més tard, es va considerar que el desenvolupament previst pel PDUCO no es corresponia amb la conjuntura socioeconòmica i les dinàmiques d'activitat econòmica actuals i l'any 2019 s'inicia un nou pla de desenvolupament urbanístic d'àmbit supramunicipal i rellevància econòmica. Aquest ha de permetre l'execució directa d'àmbits de desenvolupament urbanístic de caràcter estratègic i que coordini, potencii i dinamitzi els diferents sectors productius i econòmics englobats en el territori tenint en compte la protecció i gestió adequada del medi ambient i del patrimoni natural i cultural i del paisatge, per tal de mantenir els valors culturals, històrics i identitaris que distingeixen la Conca d'Òdena.

Actualment s'està desenvolupant al territori el Pla Director Urbanístic de l'Activitat Econòmica de la Conca d'Òdena (PDUAECO). No obstant, aquest Pla genera també controvèrsies entre la població del territori, i hi ha diversos agents i plataformes que no hi estan d'acord i insten les administracions a que impulsin un nou pla territorial que tingui en compte criteris socials i mediambientals, a banda dels econòmics i urbanístics.

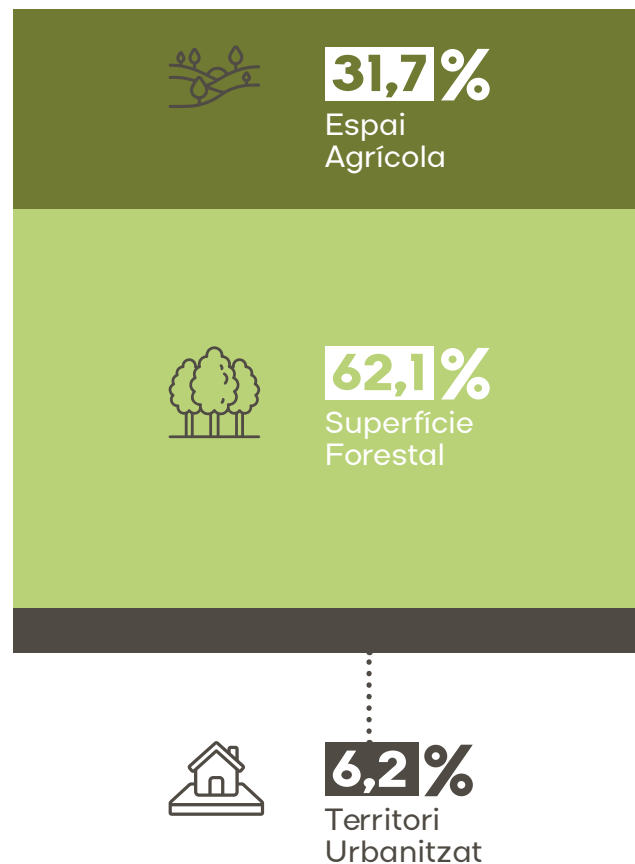
A banda d'això, 3 municipis que conformen el nucli del Parc Agrari han aprovat el seu POUM (Pla d'Ordenació Urbanística Municipal) en els últims 10 anys. Sant Martí de Tous, l'any 2013, i Castellolí i Jorba, l'any 2015.

Tal com ja apuntava el Catàleg del Paisatge, avui en dia el territori de la Conca d'Òdena presenta dues cares de la moneda bastant enfrontades, les activitats rurals i les superfícies urbanes i industrials. Les fluctuacions del mercat de l'habitatge i dels mercats agrícoles i industrials, cada vegada més globalitzats, influeixen sobre els usos del sòl, i, en conseqüència, en la transformació del paisatge (Observatori del Paisatge, 2019). Sens dubte aquest serà un tema que s'haurà d'abordar properament.

3.5. L'activitat agrària

Els paisatges que actualment caracteritzen la Conca d'Òdena són fruit de la interacció entre el territori i l'ésser humà durant segles i segles. Aquesta interacció ha generat paisatges culturals de gran riquesa, dominats tradicionalment per un mosaic agroforestal molt divers, que és en definitiva l'essència de totes les zones mediterrànies i, per tant, també de la Conca d'Òdena. Al mosaic agrari de la Conca d'Òdena, hi predominen els conreus herbacis de secà, sobretot els camps de cereals, farratges i llegums. No obstant hi trobem també una representació relativament alta de vinyes, ametllers i oliveres (tot i la clara reducció d'aquests tres cultius en les darreres dècades) .

L'espai agrícola ocupa el 31,7% del territori del Parc Agrari. Segons dades del 2018, hi ha 11.726 ha de conreus, majoritàriament herbacis de secà. La superfície forestal representa el 62,1%, amb 22.999 ha, i el 6,2% restant, és territori urbanitzat. Els municipis amb més percentatge de superfície forestal són Castellolí, Orpí, La Pobla de Claramunt i Rubió, els quatre amb més d'un 70% de superfície forestal el 2018 (BCN Smart Rural,2021).

Pel que fa a l'agricultura, un 72,76% de la superfície està destinada a cultius cerealístics per gra, majoritàriament ordi i blat tou, un 8,30% correspon a cultius farratgers, un 6,49% són cultius de lleguminoses per a gra, i finalment, un 4,14% correspon a conreus industrials, representats quasi en la seva totalitat per cultius de colza. Tots aquests cultius en conjunt corresponen al gran grup de conreus herbacis de secà, que representa el 91,69% de la superfície conreada del Parc Agrari de la Conca d'Òdena (DARP, 2019).

En el 8,31% restant de la superfície conreada productiva, hi trobem l'horta i els tubercles per consum (patates), amb un 0,53 i 0,11% respectivament, i la resta són cultius llenyosos. Els tres cultius llenyosos més abundants són els ametllers, amb un 3,41%, i les oliveres i la vinya, ambdós ocupant un 1,78% de la superfície total. Finalment hi trobem conreus majoritaris com el noguer (0,31%), fruiters de pinyol (0,21%), fruiters de llavor (0,05%) i vivers (0,14%). També cal tenir en compte que, més enllà d'aquestes dades, existeixen quasi 50 ha de conreus llenyosos que actualment no són productius (DARP, 2019).

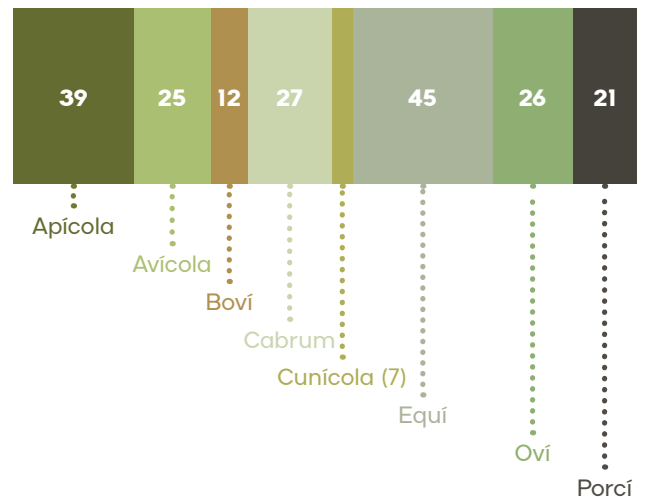
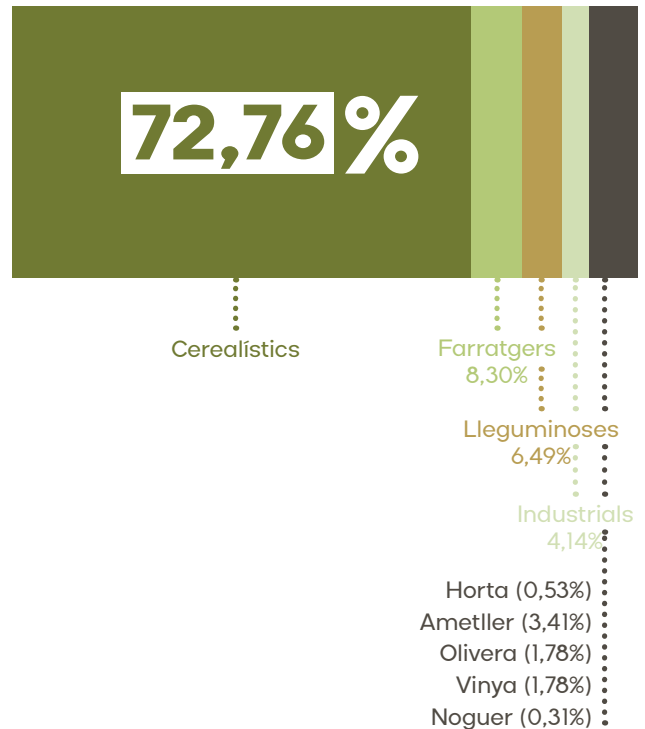
L'activitat ramadera en el si del Parc Agrari de la Conca d'Òdena es duu a terme en **202 explotacions**. D'aquestes, 39 corresponen a assentaments apícoles, 25 a avícola, 12 a boví, 27 a cabrum, 7 a cunícola, 45 a equí, 26 a oví i 21 a porcí. D'aquestes explotacions, 42 són menors a una UR (Unitat Ramadera) (DARP, 2020).

3.6. L'estructura agrària

En nombre d'explotacions, el Cens agrari (2009) especifica una suma de 11.547 ha de superfície agrícola utilitzada (SAU = terres llaurades i pastures permanents) i un total de 474 explotacions. Argençola i Òdena són els municipis amb més superfície agrícola, amb més de 2.000 ha el 2009, seguits de Sant Martí de Tous i Rubió, amb més de 1.000 ha. Òdena i Sant Martí de Tous són també els municipis amb un major nombre d'explotacions, 97 i 81 respectivament.

El sector agrari ocupava el 2009 (Cens agrari, 2009) 327 Unitats de Treball Any (UTA). D'aquestes, un 45,7% corresponen als titulars de l'explotació, un 29,9% a familiars del titular, i un 24,4% a treballadors assalariats. D'aquests últims el 90% són assalariats fixes i el 10%, assalariats temporals.

Per tant, l'any 2009 de mitjana al Parc Agrari de la Conca d'Òdena cada explotació generava 0,71 UTA, i a nivell de superfície, cada hectàrea de SAU generava 0,03 UTA. O dit d'una altra manera, calien 35,2 ha de SAU per generar una Unitat de Treball Agrari.

SAU Total

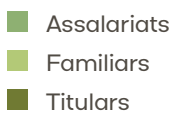
Nº explotacions

UTA

Si comparem aquestes dades amb les del 1999, podem veure com encara que la SAU augmenta lleugerament, el nombre d'explotacions i les UTA baixen. Això ens indica una tendència al canvi cap a explotacions cada vegada més grans a nivell de superfície, però que generen menys UTA per superfície. De forma més concreta, l'any 1989 calien 26,1 ha de SAU per generar una UTA. La qual cosa indica que en tan sols 20 anys (1989 - 2009) s'ha incrementat en un 34,7% la superfície necessària per generar una UTA. En conseqüència amb la mateixa SAU s'hi poden guanyar la vida molts menys agricultors i ramaders: tot i incrementar-se lleugerament la SAU, les UTA passen de 427 el 1989 a 328 el 2009, és a dir en 20 anys s'han perdut pràcticament un de cada quatre productors. Aquestes dades posen en relleu la importància de fomentar un model productiu basat en produccions de qualitat, amb valor afegit, i comercialitzades localment al consumidor, per tal de poder revertir aquesta tendència -derivada de la globalització del mercat agroalimentari- per poder generar més i millor ocupació en el sector primari i en la cadena de valor agroalimentària.

Si comparem la tipologia de treballadors als quals corresponen les UTA el 1999 i el 2009, podem veure també que el percentatge d'UTA corresponent als titulars ha baixat una mica, tot i que el dels familiars ha augmentat, mentre que el percentatge d'UTA corresponents als assalariats presenta un descens molt lleu.

Pel que fa al règim de tinença de terres, el 2009, el 56,1% de la superfície agrària que s'utilitzava era de propietat, el 25,3% arrendada i el 18,6% de parcel·la i altres. Al 1999, la superfície agrària utilitzada en propietat era una mica inferior, del 55,1%; l'arrendada, del 22,1%; i en parcel·la i altres, del 22,8%.

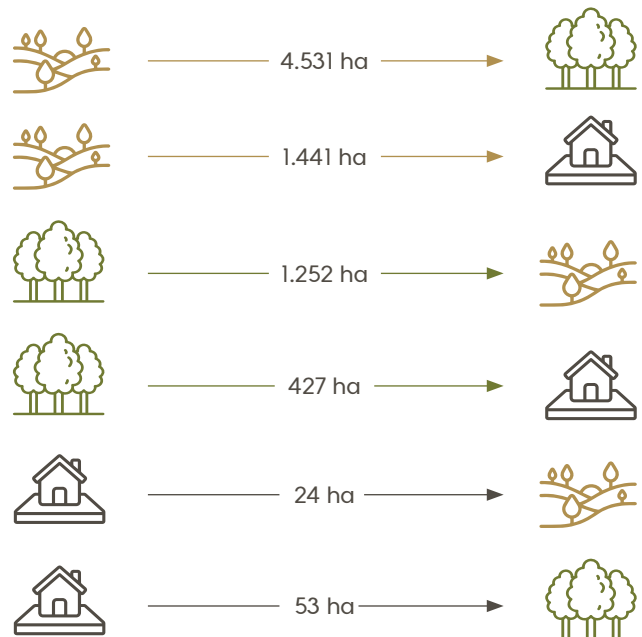
3.7. Canvis en la matriu biofísica

L'evolució de les cobertes del sòl entre el 1956 i el 2018 està marcada per una clara recessió de les terres de cultiu. Al llarg d'aquestes sis dècades, 5.972 ha de cultius han estat substituïdes per altres cobertes del sòl. La majoria d'aquesta superfície agrícola s'ha convertit paulatinament en superfície forestal, degut a l'abandó de les terres de conreu. La resta de superfície agrícola ha estat convertida en zona urbanitzada, tant per a àrees residencials com sobretot per a àrees industrials. És molt menor la superfície que ha patit una conversió contrària, concretament 1.276 ha, que antigament eren majoritàriament cobertes forestals i ara són superfície agrícola. Aquestes xifres deixen un balanç final de 4.696 ha de superfície agrícola que s'ha perdut en els darrers 62 anys (BCN Smart Rural, 2021). Tanmateix, si ens centrem només en el període 1989 - 2009, la SAU s'ha incrementat en 387 ha, símptoma que el major abandonament agrícola ja s'havia produït entre el 1956 i el 1989, mentre que la pèrdua de sòl per l'increment de la superfície urbana i industrial ha tingut lloc especialment a partir de l'any 2000.

Tots els municipis han perdut superfície agrícola, però en l'àmbit de percentatges, Capellades i Igualada encapçalen clarament la llista, amb una pèrdua del 84,96% i 81,83%, respectivament pel fet de tractar-se de municipis amb un terme molt petit on el creixement urbanístic ha engolit pràcticament la totalitat del sòl agrícola. La Pobla de Claramunt i Igualada són els municipis que han perdut més superfície agrícola en valor absolut, més de 450 ha en ambdós casos. Per contra els municipis amb menys percentatge de superfície agrícola perduda són Sant Martí de Tous, Santa Margarida de Montbui i Òdena, els tres amb menys d'un 20% de conreus perduts (BCN Smart Rural, 2021).

“L'evolució de les cobertes del sòl entre el 1956 i el 2018 està marcada per una clara recessió de les terres de cultiu, i la majoria d'aquesta superfície agrícola s'ha convertit paulatinament en superfície forestal, degut a l'abandó de les terres de conreu.”

Canvis en els usos principals del sòl entre 1956 i 2018:

Conreu

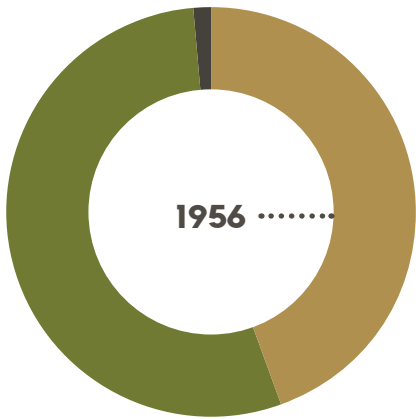

Forestal

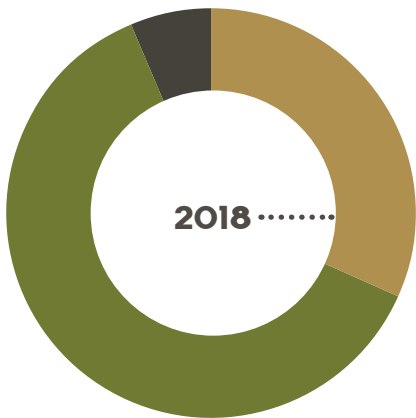
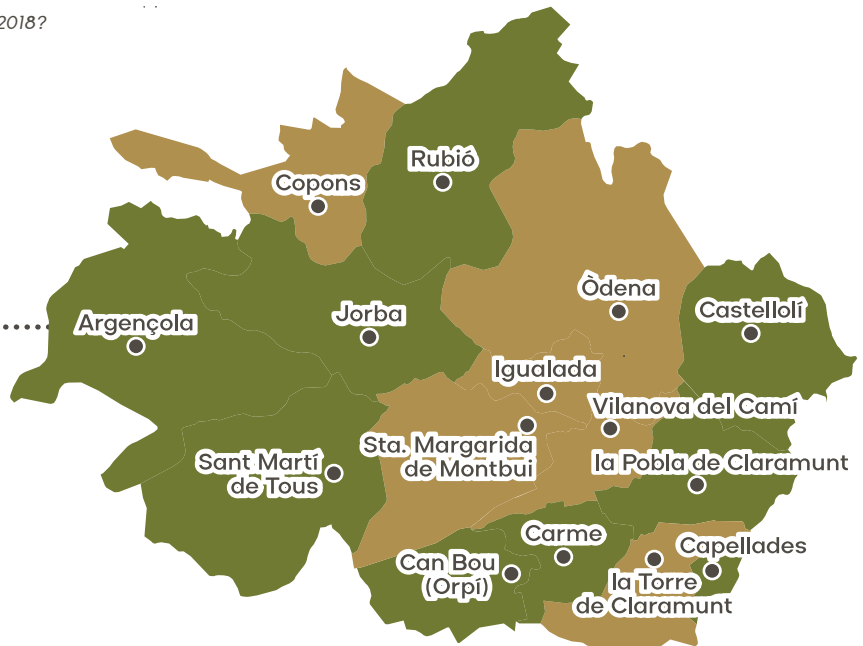

Urbanitzat

Com ha canviat la Conca d'Òdena entre 1956 i 2018?

- Conreu 44,4%
- Forestal 54,2%
- Urbanitzat 1,4%

- Conreu 31,7%
- Forestal 62,1%
- Urbanitzat 6,2%

3.8. El sector agroalimentari (transformació) - Indústria agroalimentària

Els canals de venda directa o de proximitat de productes locals tenen bona acollida al territori i desperten un gran interès entre els consumidors. Tanmateix, la indústria agroalimentària és encara incipient, i la immensa majoria dels productors no transforma les primeres matèries en productes derivats de més valor afegit, tot i que és significatiu el percentatge que desitjaria fer-ho però no disposa de les infraestructures adequades per a que sigui possible. Existeixen diverses iniciatives de transformació de matèries primeres per a obtenir productes elaborats i que es posen a disposició del consumidor, però malauradament encara són iniciatives molt minoritàries i la major part de cultius de la Conca d'Òdena no van destinats al consum humà i molt menys a l'elaboració de productes amb valor afegit. Entre els productes d'elaboració local, destaquen els formatges i làctics, olis, vins i cerveses, mel i productes de fleca.

Al seu torn, al territori hi ha una presència significativa d'indústries agroalimentàries que, independentment de la seva mida, no utilitzen matèries primeres locals per elaborar els seus productes, però que poden ser una oportunitat per generar valor afegit a partir de productes locals en cas que decidissin fer el canvi. Alguns exemples són cerveseres artesanes, elaboradors de làctics, torradores i processadores de fruita seca, o elaboradors d'embotits, entre d'altres.

3.9. Els serveis agroalimentaris

Tal com hem vist, el sector dels serveis té un paper molt important en l'economia de la comarca de l'Anoia i del territori del Parc Agrari de la Conca d'Òdena. En el sector dels serveis s'inclou el comerç de tot tipus de productes, la restauració, el turisme, l'oci, el transport, i d'altres; i cal tenir en compte que només algunes d'aquestes activitats estan relacionades amb la cadena de valor agroalimentària amb la qual cosa els indicadors estadístics sectorials són poc fiables.

A partir de la prospecció feta sobre el terreny, es pot afirmar que actualment als 15 municipis del Parc Agrari de la Conca d'Òdena hi trobem aproximadament 270 comerços alimentaris i 310 restaurants i bars. La majoria d'aquests serveis de la cadena de valor agroalimentària es troben al centre de la Conca, en els municipis d'Igualada, Vilanova del Camí, Santa Margarida de Montbui i Òdena. Trobem també un nucli important de serveis al municipi de Capellades. Aquests municipis són també els municipis amb un major nombre d'habitants i que actuen com a nuclis de comerç i serveis, en general, de la Conca d'Òdena.

3.10. Biodiversitat i riscos

3.10.1. Vegetació i flora

Pi blanc (*Pinus halepensis*)

Els paisatges de la Conca d'Òdena es caracteritzen per un mosaic agroforestal on predominen els cultius extensius de secà i la vegetació mediterrània septentrional. Els boscos corresponen principalment a pinedes, en les quals predomina el pi blanc (*Pinus halepensis*) -tot i la presència de pinassa (*Pinus nigra subsp. salzmannii*) a les zones més altes i obagues-, i alguns alzinars i rouredes, principalment amb alzines (*Quercus ilex*) i diverses espècies de roure (*Quercus faginea*, *Quercus humilis*, *Quercus cerrioides*), que es fan més abundants en els ecosistemes que s'apropen al clima.

Les pinedes de pi blanc, moltes vegades desenvolupades sobre antics cultius, poden ser poc o molt denses, amb un sotabosc llenyós i escleròfil (ben adaptat a la sequera i les temperatures altes), dominat per garrics (*Quercus coccifera*), llentiscles (*Pistacia lentiscus*), aladerns (*Rhamnus alaternus*), alzines o carrasques (*Quercus ilex*), i també plantes aromàtiques com el romaní (*Salvia rosmarinus*), la farigola (*Thymus vulgaris*) i la sajolida (*Satureja montana*). L'estrat herbaci, si existeix, és poc important. Actualment, els pins són molt abundants per la seva gran capacitat de disseminació, el seu creixement relativament ràpid i les seves escasses exigències pel que fa a la qualitat del sòl; tot i que serien menys presents en ecosistemes madurs. Totes aquestes característiques fan que siguin molt eficaços en la colonització de les grans extensions agrícoles que han estat abandonades, sobretot al llarg del segle XX, motiu pel qual són tan presents a la Conca d'Òdena.

Alzina (*Quercus ilex*)

Pel que fa als alzinars de terra baixa, són formacions forestals denses i ombrívoles, amb un sotabosc divers i sovint important, en el que predominen plantes escleròfiles. Als boscos més ben desenvolupats, s'hi pot distingir un estrat arbustiu alt, que acull alguns laurifolis, i un de baix. Algunes de les espècies que hi podem trobar formant l'estrat arbustiu són: el llentiscle (*Pistacia lentiscus*), l'aladern (*Rhamnus alaternus*), el marfull (*Viburnum tinus*), el cirerer d'arboç (*Arbutus unedo*), o el galzeran (*Ruscus aculeatus*), entre d'altres. A més, hi són especialment freqüents les lianes que per mitjans diversos s'enfilen sobre els arbustos o sobre les mateixes alzines en cerca de la llum directa del sol. En són alguns exemples, el lligabosc (*Lonicera implexa*) i l'arítjol (*Smilax aspera*). L'estrat herbaci és molt dispers, constituït per plantes que aguanten bé la penombra, com la falzia negra (*Asplenium onopteris*). Cal posar en relleu, que moltes de les àrees que actualment són pinedes de pi blanc de regeneració sobre antics conreus ja presenten un estrat arbustiu d'alzines, constatació fefaent que si la successió secundària avança amb el decurs de les dècades acabaran esdevenint alzinars.

Al seu torn, a les petites extensions on domina el roure podem trobar diverses espècies, ja que la Conca d'Òdena es troba en una zona de transició entre el roure valencià o de fulla petita (*Quercus faginea*) i el roure martinenc (*Quercus pubescens*), sent molt freqüents els individus híbrids entre aquestes dues espècies (*Quercus x cerrioides*). Les rouredes que trobem són de fullatge poc dens, de manera que l'estrat arbustiu és important, constituït sobretot per plantes adaptades a viure a mitja ombra com poden ser el boix (*Buxus sempervirens*), el galzeran (*Ruscus aculeatus*), la coronil·la boscana (*Coronilla emerus*), o algunes espècies del gènere Rosa. Al sotabosc s'hi fan un bon nombre d'espècies mediterrànies, com poden ser la jonça (*Aphyllanthes monspeliensis*), fenàs (*Brachypodium phoenicoides*), rogeta (*Rubia peregrina*), entre d'altres.

També cal destacar les màquies, bosquines en què es barregen la carrasca (alzina) i els roures, i on creixen mates i herbes xeròfiles, de manera discontinua; i les brolles, que també ocupen una part important del territori de la Conca d'Òdena. En aquestes últimes predominen les brolles de romaní (*Salvia rosmarinus*) -així com les timonedes (*Thymus vulgaris*)- amb altres espècies com la foixarda (*Globularia alypum*), el bruc d'hivern (*Erica multiflora*) o la bufalaga (*Thymelaea tinctoria*).

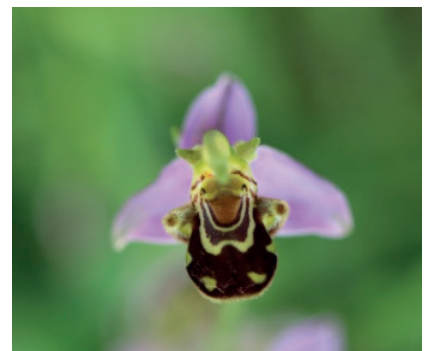
Cal fer menció al nombrós grup de plantes arvenses i ruderals que creixen vora els camps de conreu, als marges de les finques i resseguint els camins, com ara la ravenissa blanca (*Diplotaxis erucooides*), el sarró de pastor (*Capsella bursa-pastoris*) o la rosella (*Papaver rhoeas*) entre moltíssimes altres. Aquestes espècies contribueixen fortament a la biodiversitat de la zona.

Finalment trobem, tot i que força malmeses en molts dels trams, les comunitats vegetals de ribera, al llarg dels diversos cursos fluvials del territori, que havien estat formades per boscos caducifolis, on predominaven les espècies d'arbres i arbusts d'arrels sempre mullades com salzes (*Salix alba* i *Salix cinerea*), verns (*Alnus glutinosa*), pollancre (*Populus nigra*), àlbers (*Populus alba*), i que ara sovint apareixen suplantades per canyars d'*Arundo donax*. Immerses a l'aigua podem trobar espècies herbàcies com el canyís (*Phragmites australis*) i els joncs (*Scirpus holoschoenus*), i al marge de la zona de ribera podem trobar algunes espècies com freixes (*Fraxinus angustifolia*) i oms (*Ulmus minor*).

Adicionalment, si parlem de flora, cal destacar també la presència d'almenys 35 espècies diferents d'orquídies que han estat citades a la comarca de l'Anoia. Per més informació podeu consultar la web del grup d'orquídies de l'Anoia (<https://www.orquidiesanoia.cat>).

Jonça (*Aphyllanthes monspeliensis*)

Abellera (*Ophrys apifera*)

3.10.2. Fauna

El mosaic agroforestal de la Conca d'Òdena, on es combinen conreus extensius de secà amb boscos i matollars, forma un espai natural molt interessant pel manteniment de poblacions de fauna salvatge pròpies d'ambients mediterranis. De fet, la varietat de recursos i d'hàbitats disponibles en les zones de mosaic acostuma a mantenir una diversitat i abundància faunística encara més important que a les grans extensions forestals, un argument més que reforça la importància de preservar aquest espai.

Les zones obertes, marges de conreus i clarianes, són l'element necessari pel manteniment d'una comunitat molt diversa -més de 70 espècies- de papallones, que són un grup indicador de la diversitat d'invertebrats d'una zona i que és l'aliment de tota una xarxa tròfica importantíssima.

La diversitat i el bon estat de conservació d'alguns cursos d'aigua també és un element rellevant a protegir, ja que comprèn des de rierols de curs intermitent i accelerat, fins a zones del riu Anoia amples i amb aigües molts més encalmades. També formen part d'aquest conjunt tota una diversitat de punts d'aigua d'origen agrícola que són hàbitat importantíssim per molta fauna aquàtica o semiaquàtica i que per tant, cal preservar com a element no només cultural sinó també ecològic. Tota aquesta diversitat de punts i cursos d'aigua no només permet en algun punt la persistència d'algunes poblacions de cranc de riu de potes blanques (*Austropotamobius pallipes*) sinó que permet l'existència d'almenys 25 espècies de libel·lules, grup que n'és molt bon indicador. Hi trobem des de grups d'espècies pròpies de cursos d'aigua d'aigües netes com els gòmfids i els calopterígids fins a també altres grups més associats a basses i aigües tranquil·les com els libel·lúlids, de tots els grups se n'han citat espècies realment escasses a escala catalana.

Escac ibèric (*Melanargia lachesis*)

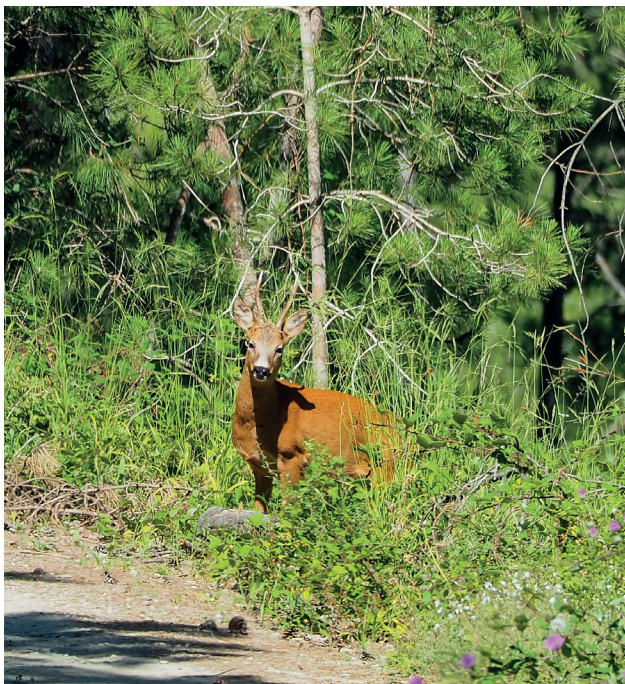

Salamandra comuna (*Salamandra salamandra*)

La mateixa diversitat de cursos i punts d'aigua també permet el manteniment d'una diversitat d'amfibis important, que comprèn des d'espècies associades a fondalades boscoses com la salamandra (*Salamandra salamandra*) i el gripau comú (*Bufo spinosus*), com poblacions d'espècies lligades a basses naturalitzades com el gripauet (*Pelodytes punctatus*) i espècies típiques de planes agrícoles obertes com el gripau corredor (*Epidalea calamita*). En total s'hi han citat fins a 8 espècies d'amfibis de les quals el gripau d'esperons (*Pelobates cultripes*), un habitant típic de les basses agrícoles naturalitzades, n'és el representant més escàs i amenaçat.

Quant a rèptils, els propis d'ambients aquàtics semblen gaudir d'una bona salut, com la serp d'aigua (*Natrix maura*), la serp de collaret mediterrània (*Natrix astreptophora*), i la tortuga de rierol (*Mauremys leprosa*). El mateix es pot dir d'espècies lligades a boscos de ribera o clarianes de bosc com el vidriol (*Anguis fragilis*) i d'altres més generalistes com diverses espècies de serps: serp verda (*Malpolon monspessulanus*), serp blanca (*Zamenis scalaris*), serp llisa (*Coronella girondica*), etc. L'altra cara de la moneda la representen les espècies lligades a ambients oberts, conreus arboris de secà i semiestèpics, com pot ser la sargantana cendrosa (*Psammadromus edwardsianus*) o a ambients d'herbassar i pastura, com pot ser el lludrió llistat (*Chalcides striatus*). En el primer cas, l'última cita, a Santa Margarida de Montbui, correspon a l'any 93; en el segon, l'espècie sembla ja desapareguda de la Conca d'Òdena, quedant relegada al sud de la comarca a on s'hi mantenen encara alguns ambients de matollar obert amb usos pastorals. Menció a part mereix l'escurçó ibèric (*Vipera latastei*) que ha patit històricament una fortíssima persecució humana i ara només manté possibles poblacions al marge de la Conca en ambients molt poc humanitzats.

Els mamífers de mida mitjana o gran més abundants a la zona ara per ara possiblement siguin el cabirol (*Capreolus capreolus*), que ha augmentat les seves poblacions a la zona així com a tot el territori català, i el porc senglar (*Sus scrofa*), que tot i també ser omnipresent, aparentment manté unes poblacions més controlades que en altres zones a on representa una problemàtica agrícola important.

Cabirol (*Capreolus capreolus*)

Al darrere hi van el conill de bosc (*Oryctolagus cuniculus*) i la llebre europea (*Lepus europaeus*), tot i que en el primer cas depèn molt del manteniment obert de l'hàbitat i manté abundàncies molt desiguals al llarg de la zona. Amb relació als carnívors, les quatre espècies més generalistes: la guineu (*Vulpes vulpes*), la geneta (*Genetta genetta*), la fagina (*Martes foina*) i el teixó (*Meles meles*) mantenen bones poblacions a la Conca, i juntament amb d'altres més escasses com la mostela (*Mustela nivalis*) que són presents a la zona, ajuden a fer un paper regulador de les poblacions de rosegadors, sobretot representades per les espècies més comunes com el talpó comú (*Microtus duodecimcostatus*), els ratolins de camp o de casa (*Mus musculus* i *Mus spretus*) i el ratolí de bosc (*Apodemus sylvaticus*). Tampoc cal oblidar la presència d'altres mamífers com les musaranyes i una bona desena d'espècies de ratpenats que actuen com a grans depredadors d'insectes.

Els ocells, finalment, són també un grup molt beneficiat de la diversitat d'ambients, comptant, per això, amb espècies tan estrictament forestals com el gamarús (*Strix aluco*), una espècie de mussol que és absent a zones massa obertes com, per exemple, la plana de Lleida, com també alhora amb una sèrie d'espècies típiques de conreus i zones obertes com les aloses (*Alauda arvensis*), cogullades (*Galerida cristata*), cruixidells (*Emberiza calandra*), bitxacs (*Saxicola torquatus*), etc. La diversitat de rapinyaires que s'alimenten de tota la diversitat de fauna que s'ha llistat fins ara també és important de mencionar, amb presència ocasional o localitzada d'espècies de tanta importància com el falcó pelegrí (*Falco peregrinus*), l'àliga cuabarrada (*Hieraaetus fasciatus*), i el duc (*Bubo bubo*).

Guineu (*Vulpes vulpes*)

3.10.3. Espais protegits

En el territori del Parc Agrari de la Conca d'Òdena hi trobem, almenys parcialment, 3 Espais Natura 2000:

Valls de l'Anoia (ES5110018)

On s'inclouen els municipis de Capellades (91,53 ha), la Torre de Claramunt (27,17 ha) i la Pobla de Claramunt (29,46 ha).

Riera de Clariana (ES5110023)

On s'inclouen els municipis d'Argençola (77,54 ha) i Jorba (385,73 ha).

Sistema prelitoral central (ES5110015)

On s'inclouen els municipis de Carme (11,43 ha), Orpí (36,18 ha), Sant Martí de Tous (597,14 ha), i Santa Margarida de Montbui (598,63 ha).

A més, la Tossa de Montbui i Sant Procopi - Els Mollons són dos espais d'interès geològic ja que testimonien l'antic mar interior i les formacions coral·lines que es van desenvolupar a la Conca d'Òdena durant l'Eocè. Un altre punt geològic d'interès és el Capelló de Capellades.

Finalment, una part de la Conca d'Òdena forma part del conjunt geològic de la Catalunya Central que té el reconeixement internacional com a Geoparc Mundial Unesco de la Catalunya Central.

Valls de l'Anoia

Riera de Clariana

Sistema prelitoral central

Tossa de Montbui i Sant Procopi - Els Mollons

Conjunt geològic de la Catalunya central

3.10.4. Riscos

En el territori del Parc Agrari de la Conca d'Òdena, existeixen diversos riscos que poden afectar la seva diversitat paisatgística i la biodiversitat associada. Els més destacats són:

La pressió urbanística associada a la dinàmica econòmica, com per exemple, un creixement desmesurat de les superfícies industrials i logístiques que provocarien una pèrdua de superfície agrícola i sobretot una pèrdua d'identitat paisatgística de la zona central de la Conca d'Òdena, amb afectacions socials i ambientals.

La pèrdua de sòl fèrtil a causa de l'erosió associada a la llaurada i al sòl nu de vegetació, una problemàtica compartida amb la majoria de territoris de Catalunya, que és molt present també a la Conca d'Òdena i que cal tenir molt present en les pràctiques agrícoles.

La progressiva instal·lació d'activitats econòmiques i equipaments al llarg dels principals eixos viaris que contribueix a incrementar l'aparició de paisatges periurbans banals, del tipus carretera aparador, sobretot al voltant d'Igualada. En el mateix sentit, les entrades i sortides als nuclis de població són particularment fràgils.

Una gran concentració d'instal·lacions d'infraestructures de telecomunicacions sense fil (ràdio, telefonia mòbil, televisió, etc.) així com altres elements puntuals, que conviuen amb la majoria de fons escènics emblemàtics, com és el cas de la Tossa de Montbui i la serra de Rubió.

L'elevat risc de grans incendis forestals, a causa d'unes masses forestals molt contínues i amb molta càrrega de combustible, degut a la manca de gestió i aprofitaments forestals, derivats de l'abandonament de les pràctiques agrícoles tradicionals i per la progressiva desaparició de la ramaderia extensiva. Aquest risc es veu incrementat per unes condicions climatològiques cada cop més adverses (sequeres perllongades i onades de calor) degudes al canvi climàtic.

La sobreexplotació de l'aqüífer Carme - Capellades posa en risc el manteniment de les comunitats riberenques i de les activitats industrials tradicionals.

L'emplaçament en sòl agrícola de grans instal·lacions fotovoltaïques que impliquin la pèrdua de capacitat productiva i generin greus impactes paisatgístics; i la instal·lació de més aerogeneradors a les serralades, amb impactes paisatgístics i sobre les aus.

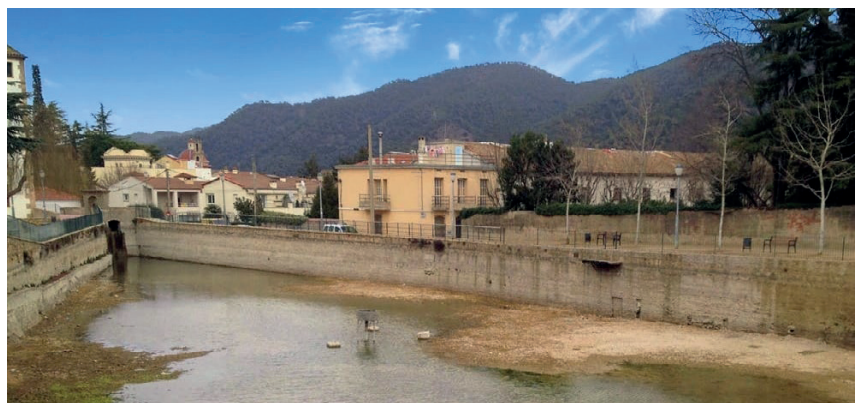
Incendi a Santa Maria de Miralles durant l'estiu de 2021

Bosc cremat després de l'incendi a Santa Maria de Miralles de 2021

Vista de polígons industrials des dels Tres Mollons

Bassa de Capellades gairebé buida

3.11. Patrimoni cultural i natural

Els valors estètics de la Conca d'Òdena deriven fonamentalment del contrast entre la plana agrària del centre de la Conca, oberta i sense cap relleu important, i l'entorn d'aquesta, format per serralades i valls. El Parc Agrari de la Conca d'Òdena conté nombrosos elements d'interès cultural, social i natural lligats a les activitats tradicionals del territori, majoritàriament al món agrari, essent un molt bon exemple dels paisatges culturals propis de la conca mediterrània.

Com ja hem vist, la característica principal del territori del Parc Agrari és el seu mosaic agroforestal, mostrant un territori marcat per la combinació de conreus, boscos, petits nuclis de població i veïnatges disseminats, amb un elevat valor estètic. A més, les rieres i rierols aporten un contrast i valor afegit al territori, donant lloc a zones humides que contrasten amb el paisatge generalment de terres de secà.

El paisatge rural de la Conca d'Òdena presenta una trama de camins d'arrels històriques molt entramats que relliguen els diversos nuclis de població, els confereixen valors històrics i generen una xarxa bàsica per al lleure i la pràctica esportiva de la població local. Al llarg de tot aquest entramat de camins hi trobem moltes construccions de pedra seca, marges i cabanes, essent aquest darrer un dels elements més freqüents del patrimoni agrari al Parc Agrari de la Conca d'Òdena. És especialment interessant la ruta de les cabanes de pedra seca de Sant Martí de Tous, per citar un dels molts exemples.

Aquests elements de patrimoni cultural, es troben recollits al Mapa de Patrimoni Cultural Local de la Diputació de Barcelona. En el territori del Parc Agrari de la Conca d'Òdena, es destaquen 3.045 elements patrimonials (sense tenir en compte Igualada i Rubió, municipis dels quals no es presenten dades). D'aquests 3.045, la gran majoria (degut, en part, a la falta d'Igualada) corresponen a elements del món rural i natural.

Paisatge rural a l'Espelt

Santa Càndia, Orpí

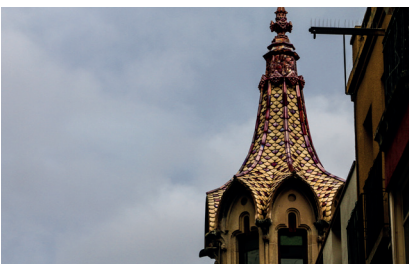

Cabana de pedra seca

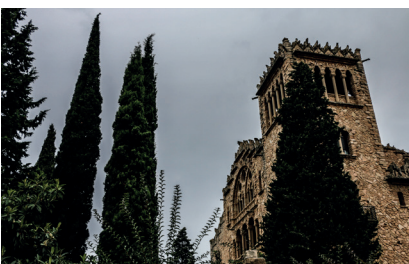
“La característica principal del territori del Parc Agrari és el seu mosaic agroforestal, mostrant un territori marcat per la combinació de conreus, boscos, petits nuclis de població i veïnatges disseminats, amb un elevat valor estètic.”

Vista dels horts del poble de Copons

Edifici modernista a Igualada

Asil del Sant Crist d'Igualada

També cal destacar com a patrimoni històric i cultural un seguit d'elements, majoritàriament arquitectònics que no estan directament relacionats amb el món agrari. A la ciutat d'Igualada hi trobem un conjunt històric i artístic amb elements de diverses èpoques històriques, des de l'església de Santa Maria, originària del segle XI, fins a edificis modernistes. En els altres nuclis de població del Parc Agrari, destaquen el conjunt històric de la Tossa de Montbui, el castell de Sant Martí de Tous, el pont del Comte d'Aranda a Jorba i les restes de la cultura megalítica a Rubió. També, cal destacar la vil·la romana de l'Espelt a Òdena, el Castell de Claramunt i la torre de guaita a la Pobla i la Torre de Claramunt, respectivament. A Capellades hi ha elements arquitectònics interessants però sobretot cal destacar la cinglera del Capelló, i el jaciment paleolític de l'Abric Romani. Finalment, a la vall de la riera de Carme, hi destaquen el santuari de Collbàs a Carme i el castell d'Orpí (Catàleg del Paisatge). Aquests són només alguns dels molts elements arquitectònics rellevants del Parc Agrari de la Conca d'Òdena.

3.12. Rutes d'interès lúdic i turístic

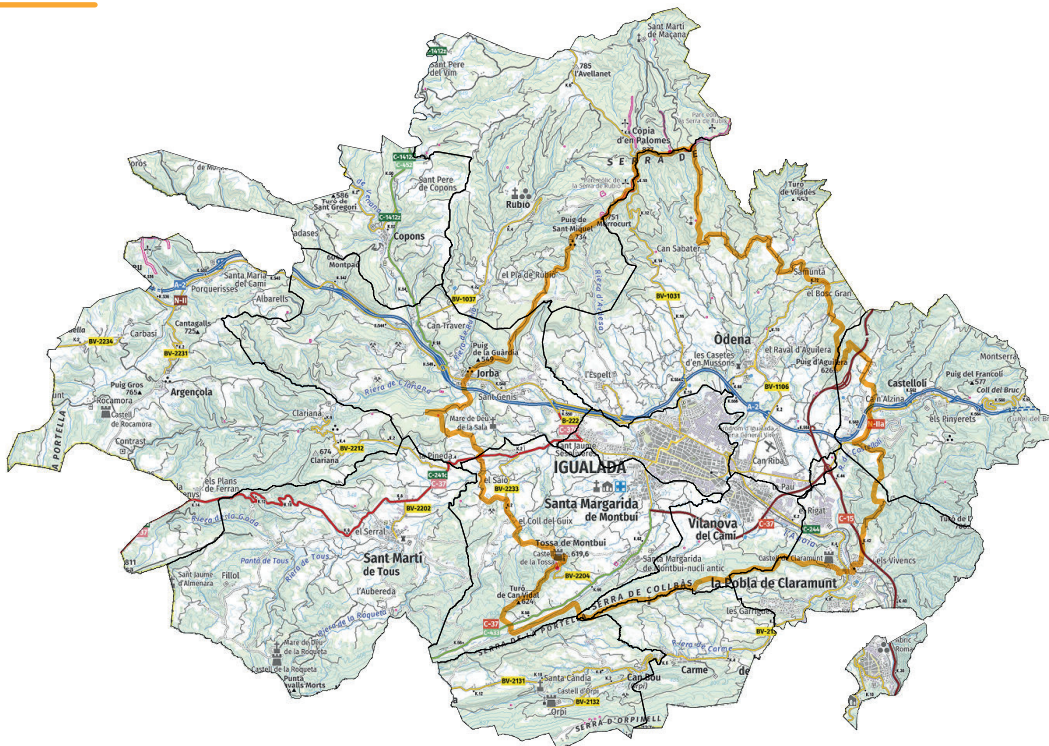
La Conca d'Òdena no ha estat mai un territori objecte del turisme de masses, però això no vol dir que manqui d'interès i singularitat. Són precisament el seu entorn rural i natural, i els paisatges culturals que conformen, els principals atractius tant pel visitant com per la població local. Bona mostra d'aquest atractiu és el notable increment que en els darrers anys està experimentant a la zona el turisme lligat al territori rural. Els visitants poden conèixer i apreciar els elements que la població del territori fa anys que gaudeix, i que a vegades, degut a la rutina, no valora ni singularitza prou. Les activitats lúdiques lligades al territori més freqüents són les passejades, caminades i excursions, tant a peu com en bici, juntament amb les visites a alguns elements patrimonials dels quals s'ha parlat en l'apartat anterior.

Són molts els camins que discorren pel Parc Agrari de la Conca d'Òdena, un bon exemple és l'antic PR-C 119, que voreja la Conca, i que transita per la majoria de municipis d'aquesta. Amb un recorregut de 68 km dona la volta a tota la Conca mitjançant un recorregut circular que passa per totes les serralades que la rodegen, unint 9 dels municipis del Parc Agrari de la Conca d'Òdena. Aquest recorregut està dividit en 7 trams realitzables en jornades diàries. En el primer tram passa pel castell de Claramunt, el santuari de Collbàs i la Tossa de Montbui, recorrent les carenes poblades de boscos de pins i alzines, i trobant diversos miradors sobre la Conca. El recorregut continua cap a Jorba, les Maioles i el Bosc Gran, travessant camps de blat, zones boscoses i rieres. El sender es tanca per la riera de Castellolí i pels Mollons,

al peu de la serra de Miramar, altre cop fins a la Pobla de Claramunt. Al llarg d'aquest recorregut es poden trobar diversos elements i recursos d'interès (Catàleg del Paisatge).

Alguns dels principals miradors que trobem al Parc Agrari són el Puig d'Aguilera (626 m), situat al sector centre - nord, per sobre d'Igualada i d'Òdena amb excel·lents vistes sobre el conjunt del territori de la Conca d'Òdena; la Tossa de Montbui (620 m), que és el mirador de referència de la zona urbana d'Igualada i la seva rodalia; el castell de Claramunt (452 m), ofereix excel·lents vistes de l'estret de Capellades, la vall de Carme, Miramar i Montserrat, i la Conca, amb les seves zones industrials. Són només tres exemples rellevants de talaies i miradors, però en trobem molts més (Catàleg del Paisatge).

Ruta de l'antic PR-C 119

4. Diagnosi detallada, objectius específics i actuacions

Agricultura
Ramaderia
Aprofitament forestal
Agroindústria i transformació

4.1. Agricultura

En aquest apartat es detalla l'estat actual dels diversos sectors agrícoles presents al Parc Agrari de la Conca d'Òdena: cultius extensius de secà, horta, fruiters, fruita seca, olivera, vinya, plantes silvestres, llavors i planter o viver, i altres cultius minoritaris i/o potencials. Les dades han estat obtingudes principalment de la base de dades del DARP, i complementades també amb informació obtinguda a través d'entrevistes realitzades als agricultors al llarg del 2019 i 2020. Cal tenir present que les dades del DARP corresponen a hectàrees i explotacions declarades, i que en alguns casos no es corresponen amb exactitud amb la realitat, per exemple, per casos on fiscalment una explotació es troba registrada en un municipi, però el terreny real es troba en algun municipi veí.

L'apartat 4.1.1, corresponent als cultius extensius de secà, en tractar-se del sector majoritari (almenys en superfície), ha estat subdividit en els següents subsectors: cereals, llegums, farratges, oleaginoses i nous cultius potencials.

Per a cada un d'aquests sectors es presenta una DAFO on es mostren les Debilitats, Amenaces, Fortaleses i Oportunitats de cadascun. Aquest contingut ha estat elaborat mitjançant un procés participatiu amb els diversos actors implicats.

Després de la DAFO, s'exposen els objectius específics per cadascun dels sectors i subsectors, establerts també mitjançant un procés participatiu amb els actors implicats. Per cadascun dels objectius, s'elabora una fitxa de treball indicant la línia estratègica a la qual es preveu donar resposta, les actuacions proposades, els indicadors de seguiment i els agents implicats.

Camp de blat

4.1.1. Cultius extensius de secà

4.1.1.1. Diagnosi de l'estat actual

Cereals

Segons les dades del DARP de superfícies municipals dels conreus agrícoles de l'any 2019, a la Conca d'Òdena, 6.884 ha estan destinades a cultius de cereals per gra. Òdena, Argençola i Rubió són els tres municipis amb més superfície agrícola destinada al cultiu de cereals de secà, essent també els municipis amb més superfície agrícola total.

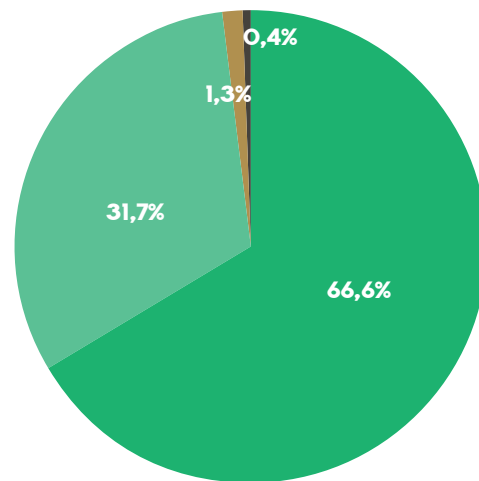
Argençola	1.206 ha
Capellades	6 ha
Carme	201 ha
Castellolí	206 ha
Copons	391 ha
Igualada	62 ha
Jorba	507 ha
Òdena	1.281 ha
Orpí	242 ha
La Pobla de Claramunt	106 ha
Rubió	697 ha
Sant Martí de Tous	895 ha
Santa Margarida de Montbui	761 ha
La Torre de Claramunt	131 ha
Vilanova del Camí	176 ha

D'aquests cereals de secà, més del 80% es cultiva de forma convencional, tot i que ja hi ha alguns agricultors que cultiven en ecològic (Font: entrevistes realitzades als productors el 2019). En l'agricultura convencional de cereals de secà, cada cop són més els pagesos que utilitzen la sembra directa -eviten la llaurada i eliminen la competència amb herbicida abans de la sembra-, mentre que es va reduint el nombre de pagesos que segueixen llaurant els camps. El fet de no llaurar ajuda a mantenir les diverses capes del sòl ben estructurades i la biodiversitat que s'hi troba, clau pel bon desenvolupament dels cultius. Tanmateix, l'inconvenient de la sembra directa és que en la majoria dels casos s'apli-

quen productes fitosanitaris formulats amb glifosat, un herbicida d'ampli espectre, l'ús del qual està sent avaluat a nivell europeu i, de moment, la seva autorització s'estén fins el 15 de desembre de 2022.

Pel que fa al destí d'aquests cereals, la gran majoria de productors venen el gra a sindicats o cooperatives agràries, on posteriorment aquests cereals van destinats a l'engreix animal. Cal destacar que alguns productors gestionen finques amb una elevada circularitat i destinen els cereals a l'alimentació del seu propi bestiar. També hi ha un productor que té molí propi, i fa farina per vendre, tant a consumidors finals com a transformadors.

Elaboració pròpia a partir de les dades del DARP per l'any 2019

- Ordi (4575 ha)
- Blat tou (2178 ha)
- Civada (90 ha)
- Altres (25 ha)

Llegums

Segons les dades del DARP de superfícies municipals dels conreus agrícoles de l'any 2019, a la Conca d'Òdena, 614 ha estan destinades al cultiu de llegums de secà. Òdena i Sant Martí de Tous són els municipis amb un nombre més elevat de superfície destinada als llegums de gra, seguit de Jorba, Santa Margarida de Montbui i Argençola (DARP, 2019).

“614 ha estan destinades al cultiu de llegums de secà.”

Argençola	71 ha
Capellades	0 ha
Carme	3 ha
Castellolí	19 ha
Copons	4 ha
Igualada	0 ha
Jorba	74 ha
Òdena	159 ha

Orpí	0 ha
La Pobla de Claramunt	13 ha
Rubió	25 ha
Sant Martí de Tous	131 ha
Santa Margarida de Montbui	74 ha
La Torre de Claramunt	34 ha
Vilanova del Camí	7 ha

Elaboració pròpia a partir de les dades del DACAA per l'any 2019

El llegum més cultivat és el pèsol sec, 444 ha, destinat a la fabricació de pinso per l'engreix animal, tot i que també es cultiven el cigró, la fava seca, la lletia i, de forma molt minoritària, el fenigrec i la veça (DARP, 2019). Molt pocs productors destinen els llegums que cultiven al consum humà. En el cas del territori del nucli del Parc Agrari, només en són dos: un a Rubió i un a Argençola. Per contra, actualment la gran majoria dels llegums també es destinen a l'engreix animal, sobretot del sector porcí.

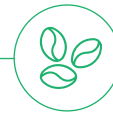

Cultiu de cigronet de l'Anoia a Rubió

Farratges

Segons les dades del DARP de superfícies municipals dels conreus agrícoles de l'any 2019, a la Conca d'Òdena, 785 ha estan destinades a cultius farratgers. Rubió i Òdena són els municipis amb un nombre més elevat de superfície destinada a la producció de farratges, seguits d'Argençola, Copons i Carme (DARP, 2019).

"785 ha estan destinades a cultius farratgers"

Argençola	77 ha
Capellades	0 ha
Carme	63 ha
Castellolí	47 ha
Copons	70 ha
Igualada	0 ha
Jorba	59 ha
Òdena	139 ha

Orpí	45 ha
La Pobla de Claramunt	7 ha
Rubió	148 ha
Sant Martí de Tous	17 ha
Santa Margarida de Montbui	58 ha
La Torre de Claramunt	52 ha
Vilanova del Camí	3 ha

Elaboració pròpia a partir de les dades del DACAA per l'any 2019

Els tipus de farratges més cultivats són els cereals d'hivern, que l'any 2019 van ocupar una superfície de 373 ha en l'àmbit del Parc Agrari de la Conca d'Òdena, seguits de l'associació veça-civada amb 190 ha (DARP, 2019). A més, també es planta alfals, praderes polifites, trepadella, veça, raigràs o margall i l'associació de pèsol i civada. Tal com el propi nom d'aquest conjunt de cultius indica, la seva única destinació és l'alimentació de bestiar, en el cas de la Conca d'Òdena, principalment, equí, boví, oví i cabrum.

Cultiu de farratges a la Conca d'Òdena

Oleaginoses

Tot i que el seu cultiu és molt variable a causa de la rotació que es duu a terme entre aquest tipus d'extensius de secà i els exposats anteriorment -cereals, llegums i farratges-, l'any 2019 es van sembrar 375 ha de colza, principalment als municipis d'Òdena i Santa Margarida de Montbui. Aquesta colza es cultiva principalment per l'elaboració de pinso, on s'incorpora com a complement o substitut de la soja. També es van sembrar 13 ha de camelina a Rubió i 2 ha de gira-sol a Òdena (DARP, 2019).

“El seu cultiu és molt variable a causa de la rotació entre aquest tipus d'extensius de secà, cereals, llegums i farratges ”

Argençola	51 ha
Capellades	0 ha
Carme	0 ha
Castellolí	2 ha
Copons	0 ha
Igualada	0 ha
Jorba	53 ha
Òdena	109 ha

Orpí	6 ha
La Pobla de Claramunt	4 ha
Rubió	0 ha
Sant Martí de Tous	41 ha
Santa Margarida de Montbui	81 ha
La Torre de Claramunt	0 ha
Vilanova del Camí	19 ha

Elaboració pròpia a partir de les dades del DACAA per l'any 2019

Camp de colza a Òdena

Potencials nous cultius extensius de secà

Tal com hem vist, els cultius en les zones de secà estan destinats majoritàriament a l'alimentació animal. Aquesta realitat es tradueix en una baixa rendibilitat econòmica per hectàrea, que en funció de les zones i de la climatologia pot ser fins i tot negativa. Tanmateix, actualment la societat consumeix nombrosos productes amb un elevat valor de mercat que es podrien obtenir en zones de cultius extensius de secà mitjançant el cultiu de noves espècies, contribuint així a la diversificació i a la dinamització d'aquestes zones.

Una d'aquestes espècies és el blet blanc (*Chenopodium album*), que es podria considerar l'equivalent mediterrani de la quinoa (*Chenopodium quinoa*), cultiu en auge en l'àmbit mundial però que comporta nombrosos problemes a les comunitats locals on es cultiva originàriament degut a les dimensions que està prenent, així com la gran despesa energètica que suposa el seu transport des dels països on es conrea.

El blet blanc és una espècie arvense o ruderal, que creix de forma massiva com a adventícia en moltes zones del país, i per tant el seu cultiu permetria obtenir un producte de proximitat alternatiu a la quinoa mitjançant un cultiu extremadament sostenible. A més, en termes de diversificació i dinamització econòmica l'establiment d'aquest nou cultiu oferiria al sector agrícola l'opció de cultivar una espècie amb un elevat potencial econòmic i per a la qual fàcilment existiria una gran demanda en el mercat.

Blet blanc (*Chenopodium album*)

A dia d'avui, s'han iniciat els primers estudis científics, basats en projectes demostratius, per tal de conèixer els requeriments agronòmics, la fenologia, i el maneig agronòmic més adequat per al cultiu del blet blanc per a l'obtenció de llavor a les zones extensives de secà de Catalunya, amb resultats prometedors.

Una altra espècie amb molt de potencial és la rosella (*Papaver rhoeas*). Actualment, al mercat hi trobem un gran nombre de productes que els consumidors adquireixen pensant que contenen llavors de rosella, quan en realitat pràcticament totes són llavors d'una altra espècie del mateix gènere, el cascall (*Papaver somniferum*).

La major part de les llavors de cascall consumides a Catalunya provenen principalment de la República Txeca i de Turquia, mentre que la rosella és una planta amb una extensa presència als sistemes agrícoles extensius de secà del Parc Agrari de la Conca d'Òdena i de Catalunya en general, on actua com una de les principals espècies arvenses a controlar, i per a la qual el cultiu es pressuposa fàcilment adaptable.

A més, la semblança morfològica entre les llavors de la rosella i del cascall és traslladable també a nivell nutricional, ja que ambdues presenten un elevat contingut en compostos fenòlics i flavonoides.

Roselles (*Papaver rhoeas*)

4.1.1.2. DAFO del sector /Agricultura

Fortaleses

La creació del parc agrari ja és un punt fort. El treball en **xarxa**, la **comunicació**, la **visibilització del sector** per anar creant **consciència** de la seva importància i donant valor als **productors de proximitat**.

Bona qualitat del cereal per a la indústria maltera.

Potencial de **diversificació**.

Major **conscienciació** dels consumidors.

Poder vendre el cereal a un **preu més just**.

Habilitar un **espai de venda de proximitat** per a cereals i llegums.

Generar **derivats que permetin transformar** el cereal en productes alimentaris de major valor afegit.

Oportunitats

Debilitats

Manca de **relleu generacional**.

Manca de **canals de comercialització curts o de venda directa** per donar sortida a la major part de la producció.

Manca de **circularitat**.

Problemes d'**accés a la terra**.

Sobrecost del cereal en ecològic si no tens ramaderia com a font de fertilitzants.

Falta d'experiència per a una bona gestió productiva.

Competència dins el sector **entre grans explotacions i explotacions petites**.

Grans empreses.

La rapidesa del transport internacional, la **globalització**, i els preus baixos dels productes d'importació.

Sòls amb poca matèria orgànica.

Greenwashing.

Falta de matèria orgànica local (fems, compost...)

L'augment de **plagues**.

Canvi climàtic.

Preu de la maquinària.

Excessiva **burocràcia** i dependència de les subvencions.

Pèrdua de diversitat de cultius, **pèrdua de varietats**.

Amenaces

4.1.1.3. Objectius i actuacions

Objectiu CESI	Diversificar els cultius amb varietats amb un alt valor afegit i resilients al canvi climàtic
Línia estratègica	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària
Actuacions	<p>Realització de prospecció etnobotànica per recuperar varietats locals.</p> <p>Execució d'assajos de cultiu amb varietats i espècies del territori que no es cultiven actualment (ex. <i>Chenopodium album</i>, <i>Papaver rhoeas</i>, o varietats de cereals o llegums antics).</p> <p>Oferiment d'assessoraments i formacions per a agricultors per tal d'introduir nous cultius.</p> <p>Donar a conèixer aquestes noves espècies i varietats al conjunt de la població així com a la resta d'actors de la cadena agroalimentària que puguin estar implicats en la comercialització o elaboració de derivats.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Associació del Cigronet de l'Alta Anoia, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Centres de recerca agrària, ADV Conreus Herbacis Sostenibles, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, Escoles agràries, Universitats amb graus, postgraus i màsters de la temàtica pertinent.
Indicadors	<p>Llistat i estudi de cultius potencials.</p> <p>Guies de cultiu de noves espècies i varietats.</p> <p>Nombre d'agricultors que introdueixen aquests cultius.</p> <p>Nombre de consumidors dels nous productes.</p>
Línia estratègica a la què interpel·la de forma secundària	4. Actuar per a un territori sostenible

Objectiu CES2	Fer derivats alimentaris a partir de les matèries primeres del Parc Agrari per tal d'enfortir la cadena de valor agroalimentària i aportar valor afegit al producte
Línia estratègica	2. Fomentar la cadena de valor agroalimentària local
Actuacions	<p>Realització de recerca gastronòmica per tal d'identificar quins són els derivats que es poden obtenir a partir de les matèries primeres del Parc Agrari.</p> <p>Creació dels espais i infraestructures necessàries, ja sigui de forma particular o compartida, per tal de dur a terme la manufactura de les primeres matèries. Ex: molí de farina, trilladora de llegum, obrador, assecadora per a pasta...</p> <p>Realització d'assessoraments i formacions per agricultors, elaboradors i restauradors.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Elaboradors, Restauradors, Centres de recerca agroalimentària, Empreses agroalimentàries, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, Universitats amb graus, postgraus i màsters de la temàtica pertinent.
Indicadors	<p>Nombre d'iniciatives d'agroindústria alimentària desenvolupades.</p> <p>Nombre de noves infraestructures per a l'agroindústria alimentària.</p> <p>Nombre de derivats elaborats a partir de matèries primeres del Parc Agrari.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	3. Incrementar i facilitar l'accés al producte local

Objectiu CES3	Incrementar la circularitat de les explotacions agrícoles gràcies a la incorporació de l'activitat ramadera
Línia estratègica	4. Actuar per a un territori sostenible
Actuacions	<p>Incorporació de l'activitat ramadera a les explotacions agrícoles.</p> <p>Creació de convenis entre explotacions agrícoles i explotacions ramaderes.</p> <p>Assessoraments, formacions i recerca de subvencions i recursos.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Associacions forestals, Escola de Pastors de Catalunya, Tècnics dinamitzadors, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Nombre d'explotacions agrícoles que tanquen cercles amb ramaderia pròpia o explotacions ramaderes del territori.</p> <p>Nombre d'explotacions ramaderes que poden sostenir l'alimentació del bestiar a partir de cereals, farratges i pastures del Parc Agrari.</p>
Línia estratègica a la què interpel·la de forma secundària	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària

Objectiu CES4	Realitzar un maneig que incentivi el manteniment de la biodiversitat edàfica i que fomenti l'increment de la matèria orgànica del sòl
Línia estratègica	4. Actuar per a un territori sostenible
Actuacions	Realització d'anàlisis de sòl. Oferiment d'assessoraments i formacions per a agricultors sobre producció agroecològica, agricultura regenerativa, permacultura, manteniment del sòl.
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Organitzacions professionals agràries, Centres de recerca agrària, ADV Conreus Herbacis Sostenibles, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, Escoles agràries, Universitats amb graus, postgraus i màsters de la temàtica pertinent.
Indicadors	Nombre d'explotacions agrícoles que duen a terme un model de gestió que incentivi la millora de la biodiversitat i estructura edàfica. Evolució de la matèria orgànica a les finques dels productors del Parc Agrari.
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària

Objectiu CES5	Fomentar la transició del producte per al consum animal vers el producte destinat al consum humà (cereal i llegum)
Línia estratègica	3. Incrementar i facilitar l'accés al producte local
Actuacions	<p>Conscienciació dels agricultors i consumidors de la importància de l'alimentació de proximitat i les seves externalitats positives.</p> <p>Realització d'assessoraments i formacions als agricultors que facin aquest canvi.</p> <p>Identificació de les oportunitats existents per poder transformar els cereals i llegums en derivats destinats al consum humà.</p> <p>Impuls de la venda directa i de circuit curt.</p> <p>Impuls de la transformació de les matèries primeres (Obj. CES2).</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Associació del Cigronet de l'Alta Anoia, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Centres de recerca agrària, ADV Conreus Herbacis Sostenibles, Elaboradors, Comerç local, Empreses agroalimentàries, Associació de Restauració i Comerç del Parc Agrari de la Conca d'Òdena, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, Escoles agràries, Universitats amb graus, postgraus i màsters de la temàtica pertinent.
Indicadors	<p>Percentatge de productors de cereals i llegums que destinen almenys una part de la producció al consum humà.</p> <p>Nombre de productes destinats al consum humà que incorporen com ingredients matèries primeres del Parc Agrari.</p> <p>Nombre de productors de cereals i llegums que duen a terme venda directa i de circuit curt.</p>
Línia estratègica a què interpela de forma secundària	2. Fomentar la cadena de valor agroalimentària local

Objectiu CES6	Adaptar els cultiu i el maneig agronòmic a les noves condicions climàtiques
Línia estratègica	4. Actuar per a un territori sostenible
Actuacions	<p>Introducció d'espècies i varietats altament adaptades a la sequera (relacionat amb Obj CES 1).</p> <p>Foment de la plantació de llenyoses amb línies clau.</p> <p>Actuacions per maximitzar l'aprofitament hídic i reduir l'erosió mitjançant la microtopografia.</p> <p>Obj CES 4 per a una major retenció d'aigua.</p> <p>Assessoraments i formacions per al desenvolupament d'un maneig agronòmic i un pla d'explotació que permeti assolir una elevada resiliència al canvi climàtic.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Associació del Cigronet de l'Alta Anoia, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Centres de recerca agrària, ADV Conreus Herbacis Sostenibles, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, Escoles agràries, Universitats amb graus, postgraus i màsters de la temàtica pertinent.
Indicadors	<p>Nombre d'espècies i varietats adaptades a la sequera introduïdes.</p> <p>Superfície corresponent a nous cultius de llenyoses plantats en línies clau.</p> <p>Superfície en la qual s'han dut a terme actuacions per incrementar l'aprofitament hídic i reduir l'erosió mitjançant la microtopografia.</p> <p>Nombre d'assessoraments i formacions desenvolupades.</p>
Línia estratègica a què interpe'l·la de forma secundària	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària

Objectiu CES7	Posicionar el sector com a font de proteïna vegetal local alternativa a la soja (llegum)
Línia estratègica	3. Incrementar i facilitar l'accés al producte local
Actuacions	<p>Oferiment de derivats de proteïna vegetal a base de llegums (relacionat amb Obj. CES2) i d'altres espècies i varietats locals.</p> <p>Formació i assessorament per a elaborar aquests derivats i introduir-los al mercat.</p> <p>Recerca sobre les espècies i varietats més adequades, i sobre els derivats alimentaris més idonis en cada cas.</p> <p>Conscienciació de la població de les externalitats negatives de la soja com a font de proteïna i de les externalitats positives del consum de llegums o pseudocereals locals.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Associació del Cígronet de l'Alta Anoia, Centres de recerca agrària i agroalimentària, Elaboradors, Comerç local, Empreses agroalimentàries, Associació de Restauració i Comerç del Parc Agrari de la Conca d'Òdena, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, Escoles agràries, Universitats amb graus, postgraus i màsters de la temàtica pertinent.
Indicadors	<p>Nombre de productes elaborats amb font de proteïna local (Parc Agrari) disponibles al mercat.</p> <p>Nombre d'hectàrees del Parc Agrari destinades al cultiu de llegums o pseudocereals per a l'obtenció de proteïna vegetal.</p> <p>Nombre d'espècies i varietats cultivades al Parc Agrari com a font de proteïna vegetal.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	2. Fomentar la cadena de valor agroalimentària local

Objectiu CES8	Fomentar la ramaderia extensiva com a font de fertilització agrària i com a eina de maneig agrícola
Línia estratègica	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària.
Actuacions	<p>Creació de convenis entre productors agraris i ramaders extensius.</p> <p>Foment de la mobilitat dels ramats mitjançant infraestructures segures i la recuperació de camins ramaders.</p> <p>Implementació de noves eines tecnològiques que permetin la pastura extensiva localitzada sense la necessitat de pastors i tancats..</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Nombre d'agricultors que utilitzen la ramaderia extensiva com a font de fertilització.</p> <p>Nombre d'agricultors que utilitzen la ramaderia extensiva com a eina de maneig agrícola (per exemple de cobertes verdes).</p> <p>Nombre de convenis entre ramaders extensius i agricultors.</p> <p>Senyalització dels punts crítics per la mobilitat ramadera de xarxa viària.</p> <p>Nombre de ramats on s'han implementat eines tecnològiques per la gestió de la pastura.</p>
Línia estratègica a què interpela de forma secundària	4. Actuar per a un territori sostenible

Objectiu CES9	Increment de la superfície de cultiu de lleguminoses amb capacitat de fixar nitrogen atmosfèric
Línia estratègica	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària
Actuacions	<p>Foment de la rotació de cultius per tal que almenys un de cada tres anys es dediqui al cultiu de lleguminoses fixadores de nitrogen atmosfèric.</p> <p>Identificació de les espècies i varietats de lleguminoses amb millors capacitats de fixació de nitrogen atmosfèric, que estiguin ben adaptades a les condicions locals, i que siguin més rendibles en termes econòmics.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Nombre d'hectàrees en les quals s'aplica un pla de rotació de cultius segons el qual cada tres anys es cultiven lleguminoses amb capacitat de fixació de nitrogen atmosfèric.</p> <p>Nombre d'espècies i varietats amb capacitat de fixar nitrogen atmosfèric cultivades.</p>
Línia estratègica a què interpe-la de forma secundària	4. Actuar per a un territori sostenible

Objectiu CESIO	Incrementar la biodiversitat de pol·linitzadors gràcies als cultius amb pol·linització entomòfila i als marges florals
Línia estratègica	4. Actuar per a un territori sostenible
Actuacions	<p>Foment dels cultius d'oleaginoses, fruiters, i qualsevol altre que es pol·linitzi de forma entomòfila.</p> <p>Gestió integrada, ecològica, o agroecològica dels cultius que fomenti l'abundància i biodiversitat de la fauna entomòfila.</p> <p>Foment de les cobertes verdes en els cultius de llenyoses.</p> <p>Creació d'infraestructures verdes i elements seminaturala a les finques agrícoles que fomentin la fauna entomòfila: bandes florals, revegetació de marges, murs i cabanes de pedra seca, hotels d'insectes.</p> <p>Formacions i assessoraments vers els productors.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Associació del Cigronet de l'Alta Anoia, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Centres de recerca agrària, ADV Conreus Herbacis Sostenibles, Entitats ambientals, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, Escoles agràries, Universitats amb graus, postgraus i màsters de la temàtica pertinent.
Indicadors	<p>Nombre d'hectàrees corresponents a cultius de pol·linització entomòfila.</p> <p>Percentatge de les hectàrees corresponents a cultius de pol·linització entomòfila que es gestionen de forma ecològica.</p> <p>Nombre d'hectàrees de cultius llenyosos amb coberta verda.</p> <p>Nombre d'explotacions que han incorporat infraestructura verda o elements seminaturala per al foment de la fauna entomòfila.</p> <p>Nombre de formacions i assessoraments dirigits a productors amb l'objectiu d'incrementar la biodiversitat de pol·linitzadors.</p>
Línia estratègica a què interpe·la de forma secundària	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària

Objectiu CES11	Visibilitzar el sector dels conreus extensius de secà i els seus agents
Línia estratègica	5. Conscienciar, comunicar i promocionar
Actuacions	<p>Realització d'una campanya de conscienciació sobre l'estat actual del sector i el seu potencial.</p> <p>Presentació dels diversos agents a través de les xarxes socials i la web del projecte, mitjançant imatges, la creació de vídeos i els suports gràfics que es considerin oportuns.</p> <p>Realització d'una mostra de productes produïts al Parc Agrari dues vegades l'any.</p> <p>Foment de les visites a les explotacions.</p> <p>Assessoraments i formacions en imatge i comunicació.</p> <p>Creació d'un distintiu per als productes del Parc Agrari, i donar-lo a conèixer.</p> <p>Avaluació dels serveis ecosistèmics que els cultius extensius de secà proporcionen al conjunt de la ciutadania.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Associació del Cigronet de l'Alta Anoia, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Empreses d'imatge i comunicació, Empreses de serveis informàtics, Mitjans de premsa i comunicació, Tècnics dinamitzadors, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Nombre de publicacions a les xarxes socials sobre agents del sector.</p> <p>Assistents (tant productors com consumidors) a les mostres de producte.</p> <p>Assistents a les visites a les explotacions.</p> <p>Nombre de productes amb el distintiu de Parc Agrari.</p>
Línia estratègica a què interpe·la de forma secundària	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària

Objectiu CES12	Fomentar la venda directa i de circuit curt
Línia estratègica	3. Incrementar i facilitar l'accés al producte local
Actuacions	<p>Promoció activa de mercats itinerants de productors locals.</p> <p>Increment de l'oferta del producte local en comerços i restaurants de la zona (veure objectius COM2 i RES2).</p> <p>Millora dels canals de comercialització i distribució.</p> <p>Desenvolupament de mecanismes que permetin a l'administració pública (i a totes les compres que es realitzen amb recursos públics) accedir als productes locals mitjançant venda directa o circuits curts.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Associació del Cigronet de l'Alta Anoia, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Grups de consum, Comerç local, Restauració, Associació de Restauració i Comerç del Parc Agrari de la Conca d'Òdena, Empreses gestores de menjadors, Associació de menjadors ecològics, Centres d'ensenyament, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Percentatge dels productes agroalimentaris del Parc Agrari que es comercialitzen mitjançant venda directa (sense intermediaris).</p> <p>Percentatge dels productes agroalimentaris del Parc Agrari que es comercialitzen mitjançant circuits curts (màxim un intermediari).</p> <p>Nombre i periodicitat dels mercats itinerants amb participació de productors locals.</p> <p>Nombre de comerços i restaurants que ofereixen amb regularitat productes de Parc Agrari.</p> <p>Eines desenvolupades per facilitar l'accés als productes locals.</p> <p>Percentatge de despesa alimentària feta amb recursos públics que correspon a productes del Parc Agrari.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària

4.1.2. Horta

4.1.2.1. Diagnosi de l'estat actual

L'any 2019 (segons dades del DARP) en l'àmbit del nucli del Parc Agrari de la Conca d'Òdena es van declarar 37 ha d'horta en regadiu, on es combinen i roten diversos tipus de cultius, amb una gran varietat d'espècies i varietats diferents. El municipi amb més superfície dedicada a l'horta és Sant Martí de Tous, seguit per Òdena, Castellolí i Rubió. A més, es van cultivar també, 6 ha de tomàquet en secà, 6 ha de fava tendra i 1 ha de meló, en total 13 ha d'horta en secà. Pel que fa al cultiu de tubercles per al consum humà, es van cultivar 8 ha de patata d'estació mitjana en secà i 2 ha en regadiu (DARP, 2019). Finalment cal destacar també que es cultiva anualment almenys 1 ha de calçots a nivell professional a la Torre de Claramunt.

Els productes d'horta generats en la Conca d'Òdena es distribueixen i consumeixen en un àmbit molt més local que no pas els cultius extensius de secà. En podem destacar la venda a comerços locals i la venda directa, moltes vegades en forma de cistelles. També trobem diversos productors d'horta que tenen parada en diversos mercats locals. A més, s'han identificat nombrosos petits horticultors a la zona de la Conca d'Òdena que porten parcel·les d'horta per a autoconsum, també en aquelles poblacions on no existeixen explotacions d'horta professionals o declarades (entrevistes realitzades als agricultors l'any 2019).

Argençola	0 ha	Orpí	0 ha
Capellades	0 ha	La Pobla de Claramunt	0 ha
Carme	0 ha	Rubió	6 ha
Castellolí	4 ha	Sant Martí de Tous	14 ha
Copons	4 ha	Santa Margarida de Montbui	1 ha
Igualada	0 ha	La Torre de Claramunt	0 ha
Jorba	1 ha	Vilanova del Camí	3 ha
Òdena	4 ha		

Elaboració pròpia a partir de les dades del DACAA per l'any 2019

“En l'àmbit del nucli del Parc Agrari de la Conca d'Òdena es van declarar 37 ha d'horta en regadiu”

Explotació d'horta a Santa Margarida de Montbui

4.1.2.2. DAFO del sector /Horta

Fortaleses

Es pot començar amb **relativament poca superfície** i sense inversions molt grans en mecanització.

Elevada **diversitat de varietats**.

Producte de **qualitat**.

Hi ha una **demanda bastant constant** durant tot l'any.

La **valoració** que té la gent **del producte de proximitat** va en **augment**.

Generació de molts **llocs de treball** amb poca superfície.

Possibilitat de **transformació de productes** per donar **valor afegit** (conserves...).

Ajuts en les **energies renovables**.

Elevada **diversitat d'espècies i varietats potencialment cultivables**.

Oportunitats

Debilitats

Elevada necessitat d'aigua.

Necessitat de sòls molt fèrtils, i per tant elevades necessitats de **fertilitzants** (fem, compost, ...) no sempre disponibles.

Manca de producció.

Elevat volum de feina i molt demandant.

Cal diversificar els cultius, fer venda directa i encarregar-se de la distribució i la relació amb el client per a que el negoci sigui viable.

Manca d'infraestructura transformadora.

Canvi climàtic i manca d'aigua.

Manca de polítiques que treballin per garantir seguretat alimentària a nivell local.

Les grans superfícies i els preus d'altres subsectors enfront la qualitat i el producte fresc i de proximitat.

Manca de mà d'obra qualificada.

Augment de la **fauna salvatge** que causa destrosses.

Augment de **plagues**.

Falta de reconeixement i valoració d'algunes **varietats antigues o autòctones** generant una baixa demanda al mercat.

Amenaces

4.1.2.3. Objectius i actuacions

Objectiu H1	Diversificar els cultius per poder oferir més varietat
Línia estratègica	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària
Actuacions	<p>Realització de prospecció etnobotànica per recuperar varietats locals tradicionals.</p> <p>Conservació de les varietats locals recuperades en bancs de germoplasma.</p> <p>Elaboració d'assajos de cultiu per poder incorporar a les explotacions varietats actualment en desús.</p> <p>Edició de guies de cultiu a partir dels assajos anteriorment realitzats.</p> <p>Promoció de les llavors o planter d'aquestes varietats als agricultors.</p> <p>Realització de formacions i assessoraments.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Centres de recerca agrària, Empreses d'imatge i comunicació, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, Escoles agràries, Universitats amb graus, postgraus i màsters de la temàtica pertinent.
Indicadors	<p>Nombre de varietats tradicionals de les quals es disposa de germoplasma.</p> <p>Nombre de varietats locals per les quals s'han realitzat assajos de cultiu.</p> <p>Llistat de varietats locals amb potencial per ser incorporades a les explotacions agrícoles.</p> <p>Nombre de varietats per les quals es disposa de guies de cultiu.</p> <p>Nombre d'accions de promoció de les varietats locals desenvolupades.</p> <p>Nombre de formacions i assessoraments en matèria de varietats locals realitzats.</p> <p>Nombre de varietats cultivades i comercialitzades de mitjana al llarg de l'any per agricultor.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	5. Conscienciar, comunicar i promocionar

Objectiu H2	Desenvolupar metodologies de maneig agronòmic que permetin reduir les necessitats hídriques i/o realitzar horta de secà en un context de canvi climàtic
Línia estratègica	4. Actuar per a un territori sostenible
Actuacions	<p>Elaboració d'una estratègia regional per aprofitar al màxim i de forma eficient els regadius potencials existents al territori (per exemple, mitjançant la recuperació d'antigues sèquies).</p> <p>Subvenció d'infraestructures per captar aigües pluvials d'escorrentia.</p> <p>Desenvolupament d'accions d'aprofitament hídric basades en la microtopografia i les línies claus.</p> <p>Recuperació d'aigües grises fito-depurades per a l'ús agrícola.</p> <p>Implementació d'assajos de cultiu per determinar estratègies de cultiu que permetin reduir les necessitats hídriques i/o optimitzar l'ús dels recursos hídrics.</p> <p>Desenvolupament d'un pla de gestió dels recursos hídrics per tal de garantir-ne un repartiment just i que tingui en compte l'activitat agrícola.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Centres de recerca agrària, Comunitats de regants, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Agència Catalana de l'Aigua, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, Departament de la Vicepresidència i de Polítiques Digitals i Territori, Escoles agràries, Universitats amb graus, postgraus i màsters de la temàtica pertinent.
Indicadors	<p>Nombre d'hectàrees de regadius potencials recuperades.</p> <p>Nombre d'infraestructures per la captació d'aigües pluvials desenvolupades.</p> <p>Nombre d'hectàrees on s'han realitzat intervencions basades en la microtopografia i les línies claus.</p> <p>Nombre d'hectàrees regades a partir d'aigües grises.</p> <p>Nombre d'assajos de cultiu desenvolupats per millorar l'eficiència en l'ús de l'aigua i nombre d'explotacions on s'estiguin implementant els resultats d'aquests assajos.</p> <p>Existència de pla de gestió dels recursos hídrics aprovat i validat per tots els actors.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària

Objectiu H3	Incrementar la producció i alhora la sostenibilitat mitjançant la implementació d'una intensificació sostenible de les explotacions hortícoles
Línia estratègica	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària
Actuacions	Desenvolupament d'un pla de cultiu personalitzat per cada explotació que permeti traçar el camí per assolir la intensificació sostenible de les explotacions hortícoles.
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Centres de recerca agrària, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, Escoles agràries, Universitats amb graus, postgraus i màsters de la temàtica pertinent.
Indicadors	Nombre d'explotacions per els quals s'ha desenvolupat i implementat un pla de cultiu personalitzat per assolir la intensificació sostenible.
Línia estratègica a què interpe·la de forma secundària	4. Actuar per a un territori sostenible

Objectiu H4	Generar productes derivats a partir dels productes hortícoles locals
Línia estratègica	2. Fomentar la cadena de valor agroalimentària local
Actuacions	<p>Realització de recerca gastronòmica per identificar els productes derivats amb major potencial de desenvolupament a partir de les matèries primeres locals.</p> <p>Creació de les infraestructures necessàries (obrador compartit amb tota la maquinària necessària) per la manufactura de tals derivats.</p> <p>Oferiment d'assessoraments i formacions per a agricultors, transformadors i restauradors.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Elaboradors, Restauradors, Centres de recerca agroalimentària, Empreses agroalimentàries, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, Escoles agràries, Universitats amb graus, postgraus i màsters de la temàtica pertinent.
Indicadors	<p>Nombre de productes derivats d'horta ofertats en el marc del Parc Agrari.</p> <p>Nombre d'infraestructures d'ús compartit disponibles per la manufactura dels productes d'horta.</p> <p>Nombre de projectes que inclouen en les seves línies productives l'elaboració derivats a partir de matèries primeres del Parc Agrari.</p> <p>Nombre d'assessoraments i formacions dirigides a incentivar la manufactura de matèries primeres locals.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	3. Incrementar i facilitar l'accés al producte local

Objectiu H5	Valoritzar els excedents per a reduir el malbaratament alimentari
Línia estratègica	2. Fomentar la cadena de valor agroalimentària local
Actuacions	<p>Elaboració de productes derivats a partir d'excedents (conserves, melmelades, arrop, etc.).</p> <p>Comercialització de productes alimentaris amb poc valor de mercat (per l'aspecte, forma, o per la proximitat de la data de caducitat o consum preferent).</p> <p>Promoció de tasques de conscienciació de la població sobre el malbaratament alimentari.</p> <p>Creació de sinergies amb ramaders per tal que el bestiar pugui consumir els excedents.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Elaboradors, Centres de recerca agroalimentària, Empreses agroalimentàries, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, Agència de Consum.
Indicadors	<p>Percentatge de malbaratament anual per part dels agricultors per espècie o varietat.</p> <p>Nombre de productes derivats presents al mercat que siguin fruit de la valorització d'excedents.</p> <p>Mecanismes desenvolupats per donar sortida als productes alimentaris amb poc valor de mercat.</p> <p>Nombre de persones a les quals s'ha arribat amb les campanyes de conscienciació sobre malbaratament alimentari.</p> <p>Nombre d'explotacions ramaderes que que utilitzen, ni que sigui parcialment, excedents per a l'alimentació del bestiar.</p>
Línia estratègica a què interpe'l·la de forma secundària	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària

Objectiu H6	Incrementar la circularitat i reduir les necessitats externes d'insums
Línia estratègica	4. Actuar per a un territori sostenible
Actuacions	<p>Creació de sinergies amb ramaders o incorporar animals a les explotacions, per exemple, per a l'ús del fem com adob.</p> <p>Desenvolupament d'assessoraments encaminats a reduir la quantitat d'insums de les explotacions,</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Escola de Pastors de Catalunya, Tècnics dinamitzadors, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Nombre d'explotacions que poden obtenir en el sí del parc agrari tot el fem que els ca.</p> <p>Nombre d'explotacions per les quals s'ha desenvolupat i implementat un assessorament encaminat a reduir la quantitat d'insums necessaris provinents de fora l'àmbit del Parc Agrari.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària

Objectiu H7	Incrementar el nombre de productors i la superfície agrícola destinada als cultius d'horta
Línia estratègica	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària
Actuacions	<p>Creació i manteniment d' un banc de terres operatiu.</p> <p>Realització d'assessoraments i formacions relacionades amb cultius d'horta i també sobre els ajuts disponibles, com per exemple l'<i>ajut per a joves agricultors</i>.</p> <p>Recuperació d'hortes històriques dels municipis.</p> <p>Foment de l'horta d'autoconsum.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Tècnics dinamitzadors, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, Escoles agràries, Universitats amb graus, postgraus i màsters de la temàtica pertinent.
Indicadors	<p>Nombre de productors professionals d'horta.</p> <p>Nombre de noves incorporacions al sector agrícola local.</p> <p>Nombre de formacions dirigides als productors horticoles.</p> <p>Superfície d'horta amb finalitats professionals.</p> <p>Superfície corresponent a hortes històriques recuperades.</p> <p>Superfície d'horta amb finalitats d'autoconsum.</p> <p>Nombre de noves incorporacions que han fet ús del banc de terres.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	2. Fomentar la cadena de valor agroalimentària local

Objectiu H8	Visibilitzar el sector de l'horta i els seus agents
Línia estratègica	5. Conscienciar, comunicar i promocionar
Actuacions	<p>Realització d'una campanya de conscienciació sobre l'estat actual del sector i el seu potencial.</p> <p>Presentació dels diversos agents a través de les xarxes socials i la web del projecte, mitjançant imatges, la creació de vídeos i els suports gràfics que es considerin oportuns.</p> <p>Realització d'una mostra de producte del Parc Agrari dues vegades l'any.</p> <p>Foment de les visites a les explotacions.</p> <p>Realització d'assessoraments i formacions en imatge i comunicació.</p> <p>Creació d'un distintiu de producte marca Parc Agrari i donar-lo a conèixer.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Empreses d'imatge i comunicació, Empreses de serveis informàtics, Mitjans de premsa i comunicació, Tècnics dinamitzadors, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Nombre de publicacions a les xarxes socials sobre agents del sector.</p> <p>Assistents (tant productors com consumidors) a les mostres de productes.</p> <p>Assistents a les visites a explotacions.</p> <p>Nombre d'explotacions que ofereixen visites.</p> <p>Nombre de productes amb el distintiu del Parc Agrari.</p> <p>Nombre de persones a les quals ha arribat la campanya de conscienciació.</p> <p>Nombre de productors que han rebut assessorament en matèria de comunicació.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	2. Fomentar la cadena de valor agroalimentària local

Objectiu H9	Fomentar la venda directa i de circuit curt
Línia estratègica	3. Incrementar i facilitar l'accés al producte local
Actuacions	<p>Promoció activa de mercats itinerants de productors locals.</p> <p>Increment de l'oferta del producte local en comerços i restaurants de la zona (veure objectius COM2 i RES2).</p> <p>Millora dels canals de comercialització i distribució.</p> <p>Desenvolupament de mecanismes que permetin a l'administració pública (i a totes les compres que es realitzen amb recursos públics) accedir als productes locals mitjançant venda directa o circuits curts.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Grups de consum, Comerç local, Restauració, Associació de Restauració i Comerç del Parc Agrari de la Conca d'Òdena, Empreses gestores de menjadors, Associació de menjadors ecològics, Centres d'ensenyament, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Percentatge de venda directa (sense intermediaris).</p> <p>Percentatge de venda en circuit curt (màxim un intermediari).</p> <p>Nombre de mercats itinerants, setmanals, que tenen presència de productors del Parc Agrari.</p> <p>Nombre de comerços i restaurants que ofereixen amb normalitat productes del Parc Agrari.</p> <p>Nous sistemes de comunicació i logística que facilitin la comercialització i la distribució.</p> <p>Nombre de menjadors escolars on s'ofereixen amb regularitat productes del Parc Agrari.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	5. Conscienciar, comunicar i promocionar

4.1.3. Fruïters

4.1.3.1. Diagnosi de l'estat actual

La Conca d'Òdena no ha estat mai terra de grans extensions de fruïters, i tampoc ho és avui en dia. Tanmateix, existeix una gran diversitat de varietats tradicionals de fruïters, que havien estat cultivats en petits grups per tal d'abastir a la població local, amb finalitats d'autoconsum. Es tractava de fruïters situats als marges dels camps i als horts, que progressivament s'han anat taltant o abandonant.

Actualment trobem algunes plantacions de fruïters amb finalitats comercials, però molt minoritàries en comparació a altres tipus de cultius. Concretament, pel que fa a la fruita de llavor el 2019 trobàvem 3 ha de cultiu de pomeres, 1 ha de pereres i 1 ha de codonyers (DARP 2019), totes en regadiu. Pel que fa a la fruita de pinyol hi ha censades 8 ha de cirerer i guinder, 5 en regadiu i 3 en secà, 11 ha de presseguer, 9 en regadiu i 2 en secà, 1 ha de nectariner i 1 ha de pruner, ambdues en regadiu.

A més, també cal destacar la importància de les figueres a la Conca d'Òdena, que no han estat mai cultivades professionalment, però que són encara presents en molts marges, amb una gran diversitat de varietats i amb usos etnobotànics diversos: des de fruita fresca fins a l'assecatge.

Finalment es vol destacar també el potencial del cultiu d'alguns fruits silvestres com poden ser els lledons (*Celtis australis*), la cirera de pastor (*Arbutus unedo*), els aranyons (*Prunus spinosa*), els grataculs (*Rosa sp.*), les móres (*Rubus sp.*), o la servera (*Sorbus domestica*), entre d'altres.

“Actualment trobem algunes plantacions de fruïters amb finalitats comercials, però molt minoritàries en comparació a altres tipus de cultius.”

Argençola	0 ha	Orpí	1 ha
Capellades	0 ha	La Pobla de Claramunt	5 ha
Carme	0 ha	Rubió	0 ha
Castellolí	5 ha	Sant Martí de Tous	6 ha
Copons	2 ha	Santa Margarida de Montbui	2 ha
Igualada	0 ha	La Torre de Claramunt	1 ha
Jorba	1 ha	Vilanova del Camí	1 ha
Òdena	2 ha		

Elaboració pròpia a partir de les dades del DACAA per l'any 2019

Cultiu de préssecs a Castellolí

4.1.3.2. DAFO del sector /Fruiters

Fortaleses

Elevada **diversitat de varietats locals** altament adaptades, amb possibilitat de cultiu només amb reg de suport o fins i tot en secà quan els arbres ja són adults.

Control sobre la producció, elevada **traçabilitat**, aporta **valor afegit**.

Diversificació amb varietats singulars.

Complement a l'activitat hortícola.

El **producte de proximitat** és **valorat**.

Oportunitats

Debilitats

Manca de **superfície de cultiu**.

Manca d'**aigua**, que impedeix la implantació d'explotacions amb finalitats comercials.

Tradicionalment no és terra de fruiters per comercialització, **manca de tradició**

Dificultat per a trobar **relleu generacional**.

Baixa capacitat productiva.

Irregularitat/Incertesa climàtica → canvi climàtic: **sequeres** perllongades, i **glaçades** fora d'època, **pedregades** cada cop més freqüents.

Irregularitat/Incertesa del **preu del producte** si no es fa venda directa.

Irregularitat/Incertesa de la collita (**rendiment final**).

Mercat regit per l'aspecte: dificultat per comercialitzar fruits imperfectes.

Fauna salvatge (senglar i cabirol) que destrossen els arbres petits plantats.

Amenaces

4.1.3.3. Objectius i actuacions

Objectiu FI	Diversificar les varietats cultivades i apostar per aquelles més ben adaptades al territori
Línia estratègica	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària
Actuacions	<p>Realització de prospeccions etnobotàniques per recuperar varietats locals tradicionals.</p> <p>Creació i manteniment d'un arborètum per a conservar aquestes varietats i poder fer-ne empelts.</p> <p>Realització de formacions i assessoraments.</p> <p>Desenvolupament d'assajos agronòmics i caracteritzacions que permetin determinar el potencial d'aquestes varietats com a cultiu professional.</p> <p>Visibilitzar al conjunt de la població les varietats locals tradicionals mitjançant campanyes de comunicació i incorporant-ne algunes en l'arbrat urbà.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, ADV Fruita Dolça Alt Penedès, Centres de recerca agrària, Empreses d'imatge i comunicació, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, Escoles agràries, Universitats amb graus, postgraus i màsters de la temàtica pertinent.
Indicadors	<p>Recull de les varietats tradicionals de fruiters en un document informatiu i conservació de totes elles en un arboretum.</p> <p>Nombre de peus de les varietats tradicionals plantats a partir del material vegetatiu obtingut de l'arborètum.</p> <p>Nombre de formacions i assessoraments orientats al sector de la fruita dolça.</p> <p>Nombre d'assajos realitzats i de varietats tradicionals caracteritzades.</p> <p>Llistat de varietats tradicionals amb major potencial de cultiu.</p> <p>Nombre de varietats tradicionals de fruiters cultivades i comercialitzades.</p> <p>Nombre d'accions de difusió - comunicació dutes a terme.</p> <p>Nombre de varietats tradicionals de fruiters incorporades al verd urbà.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	5. Conscienciar, comunicar i promocionar

Objectiu F2	Incrementar la superfície agrícola destinada al cultiu de fruiters
Línia estratègica	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària
Actuacions	<p>Tecnificació del cultiu i canvis en el maneig agronòmic per minimitzar les necessitats hídriques i incrementar l'eficiència en l'ús de l'aigua.</p> <p>Recuperació d'àrees tradicionals de cultiu.</p> <p>Incorporació com a complement d'altres cultius.</p> <p>Inici d'explotacions professionals dedicades exclusivament als fruiters.</p> <p>Realització d'assessoraments i formacions.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, ADV Fruita Dolça Alt Penedès, Tècnics dinamitzadors, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, Escoles agràries, Universitats amb graus, postgraus i màsters de la temàtica pertinent.
Indicadors	<p>Reducció assolida en els litres d'aigua necessària per produir un quilogram de fruita gràcies a les accions de tecnificació i canvis de maneig.</p> <p>Superfície recuperada per al cultiu de fruiters en zones on tradicionalment el cultiu havia estat present.</p> <p>Nombre d'explotacions que han incorporat els fruiters en els seus esquemes productius.</p> <p>Superfície destinada al cultiu de fruiters.</p> <p>Nombre de nous projectes agrícoles centrats en el cultiu de fruiters.</p> <p>Nombre de formacions i assessoraments orientats al sector de la fruita dolça.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	2. Fomentar la cadena de valor agroalimentària local

Objectiu F3	Valoritzar gastronòmicament la fruita dolça i generar derivats
Línia estratègica	2. Fomentar la cadena de valor agroalimentària local
Actuacions	<p>Recerca gastronòmica a per a l'obtenció de productes derivats a partir de varietats tradicionals de fruiters i també per valoritzar els fruits que no compleixen els estàndards de qualitat per entrar al mercat com a fruita fresca.</p> <p>Creació de les infraestructures necessàries (obrador compartit amb tota la maquinària necessària) per l'obtenció de productes derivats.</p> <p>Realització d'assessoraments i formacions per a agricultors, transformadors i restauradors.</p> <p>Analitzar organolèpticament i nutricionalment les varietats tradicionals de fruiters, i desenvolupar documents divulgatius amb les notes de tast.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Elaboradors, Restauradors, Centres de recerca agroalimentària, Empreses agroalimentàries, Associació de Restauració i Comerç del Parc Agrari de la Conca d'Òdena, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, Agència de Consum, Escoles agràries, Universitats amb graus, postgraus i màsters de la temàtica pertinent.
Indicadors	<p>Nombre de productes derivats desenvolupats.</p> <p>Obrador compartit en funcionament i nombre d'usuaris que l'utilitzen per elaborar derivats a partir de fruita dolça.</p> <p>Nombre de formacions i assessoraments orientats a la valorització de la fruita dolça mitjançant notes de tast.</p> <p>Nombre de varietats tradicionals de fruiters analitzades nutricionalment i organolèpticament.</p> <p>Nombre de varietats tradicionals de fruiters per les quals es disposa de material divulgatiu sobre les propietats nutricionals i les notes de tast.</p>
Línia estratègica a què interpe'l·la de forma secundària	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària

Objectiu F4	Visibilitzar el sector de la fruita dolça
Línia estratègica	5. Conscienciar, comunicar i promocionar
Actuacions	<p>Realització d'una campanya de conscienciació sobre l'estat actual del sector i el seu potencial.</p> <p>Presentació dels diversos agents a través de les xarxes socials i la web del projecte, mitjançant imatges, la creació de vídeos i els suports gràfics que es considerin oportuns.</p> <p>Realització d'una mostra de producte del Parc Agrari dues vegades l'any, amb presència específica de la fruita dolça.</p> <p>Foment de les visites a les explotacions.</p> <p>Assessoraments i formacions en imatge i comunicació.</p> <p>Creació d'un distintiu de producte marca Parc Agrari.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, ADV Fruita Dolça Alt Penedès, Empreses d'imatge i comunicació, Empreses de serveis informàtics, Mitjans de premsa i comunicació, Tècnics dinamitzadors, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Persones a les quals s'ha arribat mitjançant la campanya de conscienciació.</p> <p>Nombre de publicacions a les xarxes socials sobre agents del sector.</p> <p>Assistents (tant productors com consumidors) a les mostres de productes del Parc Agrari, i nombre d'activitats que s'hi han desenvolupat entorn de la fruita dolça.</p> <p>Assistents a les visites a explotacions frutícoles, o que incorporen la fruita en els seus esquemes productius.</p> <p>Nombre de productors del sector que han rebut assessorament en imatge i comunicació.</p> <p>Nombre de productes frutícoles que incorporen el distintiu del Parc Agrari.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària

Objectiu F5	Fomentar la venda directa i de circuit curt
Línia estratègica	3. Incrementar i facilitar l'accés al producte local
Actuacions	<p>Promoció activa de mercats itinerants de productors locals.</p> <p>Increment de l'oferta del producte local en comerços i restaurants de la zona (veure objectius COM2 i RES2).</p> <p>Millora dels canals de comercialització i distribució.</p> <p>Desenvolupament de mecanismes que permetin a l'administració pública (i a totes les compres que es realitzen amb recursos públics) accedir als productes locals mitjançant venda directa o circuits curts.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Grups de consum, Comerç local, Restauració, Associació de Restauració i Comerç del Parc Agrari de la Conca d'Òdena, Empreses gestores de menjadors, Associació de menjadors ecològics, Centres d'ensenyament, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Percentatge dels productes agroalimentaris del Parc Agrari que es comercialitzen mitjançant venda directa (sense intermediaris).</p> <p>Percentatge dels productes agroalimentaris del Parc Agrari que es comercialitzen mitjançant circuits curts (màxim un intermediari).</p> <p>Nombre i periodicitat dels mercats itinerants amb participació de productors locals.</p> <p>Nombre de comerços i restaurants que ofereixen amb regularitat productes de Parc Agrari.</p> <p>Eines desenvolupades per facilitar l'accés als productes locals.</p> <p>Percentatge de despesa alimentària feta amb recursos públics que correspon a productes del Parc Agrari.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària

4.1.4. Fruita seca

4.1.4.1. Diagnosi de l'estat actual

A la Conca d'Òdena el principal cultiu del sector de la fruita seca és l'ametlla, tradicionalment molt abundant a la zona i en un clar retrocés. Concretament estan censades 323 ha d'ametllers productius, majoritàriament als municipis de Sant Martí de Tous i Òdena. I també 23 ha d'ametllers que no estan en producció. A més d'aquestes hectàrees, s'ha de posar de relleu el gran nombre d'ametllers que encara trobem als marges de camps i camins, la majoria d'ells, avui en dia, abandonats, però que representen un element singular del paisatge local.

També cal destacar el cultiu de les nous, a l'alça en els darrers anys, i del qual trobem 27 ha en producció, sobretot a Argençola i Carme, i 2 ha que no estan en producció (DARP, 2019). En relació a l'avellaner, cal fer esment de petits reductes de cultiu, sobretot a la zona oriental, a la qual havia estat un cultiu important que pràcticament s'ha abandonat per complet. Finalment, cal posar de relleu la presència, de forma disseminada arreu del territori d'exemplars d'alzines dels quals tradicionalment s'havien recollit els aglans tant pel consum animal com humà. Es tracta d'exemplars específics que produeixen un fruit menys amarg, més dolç, que la mitjana.

“Concretament estan censades 323 ha d'ametllers productius, majoritàriament als municipis de Sant Martí de Tous i Òdena.”

Flors d'ametller

Cultiu d'ametllers a Jorba

4.1.4.2. DAFO del sector /Fruita seca

Fortaleses

Producte amb un elevat **valor nutricional i gastronòmic**.

Cultiu amb un elevat **valor paisatgístic**.

Manté els **mosaics agrícoles** i **evita monocultius**.

Varietats tradicionals de **molta qualitat**
i ben valorades d'ametlla (marcona, llargueta...).

Creixent **conscienciació de la societat** sobre els **valors paisatgístics i culturals** que aporten.

Oportunitats

Debilitats

Manca d'**infraestructura** transformadora.

Manca de **valorització** de producte.

Manca de **capacitat competitiva** ni en **volum** ni en **preu**.

Reducció de superfície per la substitució per altres cultius.

Manca de mà d'obra (necessitat de personal puntual).

Abandonament dels arbres.

Poca productivitat en comparació amb plantacions en regadiu.

Gelades tardanes (canvi climàtic).

Entrada en producció **explotacions intensives amb reg**.

Mercat globalitzat.

Arribada de la **plaga de la vespeta de l'ametller** (*Eurytoma amydalii*).

Impossibilitat de competir en **preu**
amb les **grans plantacions intensives amb reg**.

Amenaces

4.1.4.3. Objectius i actuacions

Objectiu FSI	Valoritzar el producte pel seu valor ecosistèmic
Línia estratègica	5. Conscienciar, comunicar i promocionar
Actuacions	<p>Elaboració d'una campanya de comunicació/conscienciació sobre el valor paisatgístic i ecosistèmic dels cultius de fruita seca, particularment ametllers.</p> <p>Creació d'una marca de "fruita seca de bancal i marge", per tal de valoritzar aquest producte pel seu valor ecosistèmic i paisatgístic, i poder comercialitzar-lo a un preu just gràcies a aquest valor afegit.</p> <p>Generació d'activitats complementàries (per ex., activitats turístiques durant l'època de floració, tastos a l'època de la collita).</p> <p>Recuperació d'elements paisatgístics singulars i elements seminatural associats als cultius de fruita seca.</p> <p>Impuls d'actuacions de salvaguarda de certs arbres, sota l'acció "Apadrina un ametller de marge", l'apadrinament finançarà el manteniment de l'arbre a canvi de certa quantitat d'ametlles a l'any i alhora contribuirà a la sensibilització sobre el valor ecosistèmic de l'arbre a l'entorn.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Empreses agràries, Associació de Defensa Forestal, Entitats ambientals i socials, Empreses d'imatge i comunicació, Empreses de serveis informàtics, Mitjans de premsa i comunicació, Empreses de turisme rural, Tècnics dinamitzadors, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, Departament de la Vicepresidència i de Polítiques Digitals i Territori.
Indicadors	<p>Nombre de persones als quals han arribat les campanyes de comunicació i conscienciació realitzades.</p> <p>Marca de "fruita seca de bancal i de marge" generada i operativa.</p> <p>Superfície adherida a la marca "fruita seca de bancal i de marge", i volum de productes comercialitzats sota aquesta marca.</p> <p>Nombre de productes comercialitzats sota la marca "fruita seca de bancal i de marge".</p> <p>Nombre d'activitats complementàries desenvolupades per posar en valor la fruita seca, i nombre d'assistents,</p> <p>Nombre d'elements paisatgístics singulars i elements seminatural associats als cultius de fruita seca recuperats.</p> <p>Nombre d'arbres salvaguardats gràcies a les accions d'apadrinament o similars.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària

Objectiu FS2	Instalar reg de suport als cultius de fruita seca i maximitzar l'aprofitament hídric
Línia estratègica	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària
Actuacions	<p>Instal·lació de reg de suport en aquelles finques on sigui possible.</p> <p>Desenvolupament d'accions que maximitzin l'aprofitament hídric a nivell de finca.</p> <p>Elaboració d'una estratègia regional per desenvolupar els regadius potencials (per exemple, mitjançant la recuperació d'antigues sèquies) i maximitzar l'eficiència en l'ús de l'aigua.</p> <p>Subvenció d'infraestructures per captar aigües pluvials d'escorrentia i per la instal·lació de reg de suport.</p> <p>Recuperació d'aigües grises fito-depurades per ús agrícola.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Centres de recerca agrària, Comunitats de regants, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Agència Catalana de l'Aigua, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, Departament de la Vicepresidència i de Polítiques Digitals i Territori, Escoles agràries, Universitats amb graus, postgraus i màsters de la temàtica pertinent.
Indicadors	<p>Nombre d'hectàrees en les quals s'ha instal·lat reg de suport.</p> <p>Nombre de finques, i superfície, en la qual s'han desenvolupat accions per maximitzar l'aprofitament hídric.</p> <p>Estratègia per al desenvolupament de regadius potencials i per maximitzar l'eficiència en l'ús de l'aigua aprovada.</p> <p>Nombre d'hectàrees en les quals s'ha dut a terme actuacions per captar aigües pluvials d'escorrentia.</p> <p>Nombre d'hectàrees regades amb grises fito-depurades per ús agrícola.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	4. Actuar per a un territori sostenible

Objectiu FS3	Incrementar la superfície agrícola destinada als cultius de fruita seca
Línia estratègica	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària
Actuacions	<p>Recuperació d'àrees tradicionals de cultiu.</p> <p>Incorporació com a complement d'altres cultius.</p> <p>Inici d'explotacions professionals dedicades al cultiu de fruita seca.</p> <p>Plantació de nous exemplars als marges.</p> <p>Realització d'assessoraments i formacions per la gestió agroecològica dels cultius de fruita seca.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Tècnics dinamitzadors, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, Escoles agràries, Universitats amb graus, postgraus i màsters de la temàtica pertinent.
Indicadors	<p>Nombre d'hectàrees on tradicionalment d'havia cultivat fruita seca que s'han recuperat.</p> <p>Nombre d'explotacions agrícoles que han incorporat la fruita seca com a complement.</p> <p>Nombre de noves explotacions professionals dedicades de forma principal al cultiu de la fruita seca.</p> <p>Nombre d'exemplars de fruita seca plantats als marges.</p> <p>Nombre d'assessoraments i formacions desenvolupades per la gestió agroecològica dels cultius de fruita seca.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	4. Actuar per a un territori sostenible

Objectiu FS4	Valoritzar gastronòmicament la fruita seca i generar derivats
Línia estratègica	2. Fomentar la cadena de valor agroalimentària local
Actuacions	<p>Realització de recerca gastronòmica per valoritzar les varietats tradicionals d'ametllers, noguers, i els aglans dolços.</p> <p>Creació de les infraestructures necessàries (trencadora de fruita seca, obrador compartit amb tota la maquinària necessària, etc.) per dotar de valor afegit a la fruita seca i els seus derivats.</p> <p>Realització d'assessoraments i formacions per a agricultors, transformadors i restauradors.</p> <p>Analitzar organolèpticament i nutricionalment les varietats tradicionals de fruita seca, i desenvolupar documents divulgatius amb les característiques més rellevants.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Elaboradors, Restauradors, Centres de recerca agroalimentària, Empreses agroalimentàries, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, Escoles agràries, Universitats amb graus, postgraus i màsters de la temàtica pertinent.
Indicadors	<p>Nombre de productes derivats desenvolupats a partir de fruita seca.</p> <p>Nombre d'infraestructures necessàries (trencadora de fruita seca, obrador compartit amb tota la maquinària necessària, etc.) per dotar de valor afegit a la fruita seca i els seus derivats desenvolupades i nombre d'usuaris.</p> <p>Nombre de formacions i assessoraments orientats a la valorització de la fruita seca.</p> <p>Nombre de varietats tradicionals de fruita seca analitzades nutricionalment i organolèpticament.</p> <p>Nombre de varietats tradicionals de fruita seca per les quals es disposa de material divulgatiu sobre les propietats nutricionals i les notes de tas.</p>
Línia estratègica a què interpe'l·la de forma secundària	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària

Objectiu FS5	Visibilitzar el sector de la fruita seca i els seus agents
Línia estratègica	5. Conscienciar, comunicar i promocionar
Actuacions	<p>Realització d'una campanya de conscienciació sobre l'estat actual del sector i el seu potencial.</p> <p>Presentació dels diversos agents a través de les xarxes socials i la web del projecte, mitjançant imatges, la creació de vídeos i els suports gràfics que es considerin oportuns.</p> <p>Realització d'una mostra de producte del Parc Agrari dues vegades l'any, amb presència específica de la fruita seca.</p> <p>Foment de les visites a les explotacions.</p> <p>Assessoraments i formacions en imatge i comunicació.</p> <p>Creació d'un distintiu de producte marca Parc Agrari.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Empreses d'imatge i comunicació, Empreses de serveis informàtics, Mitjans de premsa i comunicació, Tècnics dinamitzadors, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Persones a les quals s'ha arribat mitjançant la campanya de conscienciació.</p> <p>Nombre de publicacions a les xarxes socials sobre agents del sector.</p> <p>Assistents (tant productors com consumidors) a les mostres de productes del Parc Agrari, i nombre d'activitats que s'hi han desenvolupat entorn de la fruita seca.</p> <p>Assistents a les visites a explotacions que incorporen la fruita seca en els seus esquemes productius.</p> <p>Nombre de productors del sector que han rebut assessorament en imatge i comunicació.</p> <p>Nombre de productes a base de fruita seca que incorporen el distintiu del Parc Agrari.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària

Objectiu FS6	Fomentar la venda directa i de circuit curt
Línia estratègica	3. Incrementar i facilitar l'accés al producte local
Actuacions	<p>Promoció activa de mercats itinerants de productors locals.</p> <p>Increment de l'oferta del producte local en comerços i restaurants de la zona (veure objectius COM2 i RES2).</p> <p>Millora dels canals de comercialització i distribució.</p> <p>Desenvolupament de mecanismes que permetin a l'administració pública (i a totes les compres que es realitzen amb recursos públics) accedir als productes locals mitjançant venda directa o circuits curts.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Grups de consum, Comerç local, Restauració, Associació de Restauració i Comerç del Parc Agrari de la Conca d'Òdena, Empreses gestores de menjadors, Associació de menjadors ecològics, Centres d'ensenyament, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Percentatge dels productes agroalimentaris del Parc Agrari que es comercialitzen mitjançant venda directa (sense intermediaris).</p> <p>Percentatge dels productes agroalimentaris del Parc Agrari que es comercialitzen mitjançant circuits curts (màxim un intermediari).</p> <p>Nombre i periodicitat dels mercats itinerants amb participació de productors locals.</p> <p>Nombre de comerços i restaurants que ofereixen amb regularitat productes del Parc Agrari.</p> <p>Eines desenvolupades per facilitar l'accés als productes locals.</p> <p>Percentatge de despesa alimentària feta amb recursos públics que correspon a productes del Parc Agrari.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària

4.1.5. Oliveres

4.1.5.1. Diagnosi de l'estat actual

Actualment trobem 168 hectàrees d'oliveres en producció a la Conca d'Òdena, majoritàriament a Òdena, Santa Margarida de Montbui i la Pobla de Claramunt, de les quals 4 són en regadiu (DARP, 2019). A nivell professional tots els cultius d'olivera són destinats a l'elaboració d'oli. No n'hi ha cap actualment destinat a oliva de taula. També hi ha una gran presència d'oliveres, majoritàriament abandonades, als marges dels camps, i en antigues feixes dedicades tradicionalment a aquest cultiu.

“Actualment trobem 168 hectàrees d'oliveres en producció a la Conca d'Òdena majoritàriament a Òdena, Santa Margarida de Montbui i la Pobla de Claramunt”

Argençola	1 ha
Capellades	0 ha
Carme	5 ha
Castellolí	5 ha
Copons	2 ha
Igualada	0 ha
Jorba	11 ha
Òdena	43 ha
Orpí	15 ha
La Pobla de Claramunt	31 ha
Rubió	7 ha
Sant Martí de Tous	6 ha
Santa Margarida de Montbui	32 ha
La Torre de Claramunt	5 ha
Vilanova del Camí	1 ha

Elaboració pròpia a partir de les dades del DACAA per l'any 2019

La varietat d'olivera més conreada és l'arbequina, originària del municipi d'Arbeca (Les Garrigues), que és una varietat molt antiga i la més estesa a Catalunya. També s'hi cultiva la vera del Montserratí, majoritàriament al municipi del Bruc i de forma dispersa a la resta de la Conca d'Òdena, i la varietat palomar o olesana, originària d'Olesa de Montserrat (Baix Llobregat) (Ninot, Howard i Romero, 2019). De fora aïllada existeixen individus d'almenys una dotzena de varietats més: verdiella, grossal, de Castellar, verdal ..., majoritàriament destinades a la producció d'olives de taula per a l'autoconsum.

Cultiu d'oliveres a Igualada

4.1.5.2. DAFO del sector /Oliveres

Fortaleses

La **qualitat** del producte.

Cultiu amb un elevat **valor paisatgístic**.

Resistència i resiliència del cultiu a les condicions adverses, com per exemple la sequera.

La **conscienciació dels consumidors** sobre la qualitat i el valor paisatgístic de l'oli que es fa a la zona.

Augment de la **demanda**.

Valorització de l'oliva d'arbequina.

Oportunitats

Debilitats

Les **males collites** en els últims anys, i els sobrecostos que aquest fet suposa.

Manca de reg de suport.

Territori i explotacions disgregades.

Falta de molí d'oli ecològic.

La necessitat de gran quantitat de mà d'obra en alguns moments (recol·lecció) fa perillar la viabilitat de les explotacions.

Fora **competència** degut a que les **grans cadenes de supermercats** fan servir l'oli com a **producte reclam**, moltes vegades **sota preu de cost**.

Incertesa climàtica (canvi climàtic), **sequera**.

Grans produccions amb les quals **no es pot competir en preu**.

Amenaces

4.1.5.3. Objectius i actuacions

Objectiu OI	Valoritzar el cultiu
Línia estratègica	5. Conscienciar, comunicar i promocionar
Actuacions	<p>Conscienciació i promoció sobre el cultiu de l'olivera i l'elaboració d'oli.</p> <p>Millora de la gestió del conreu, amb reducció de fitosanitaris i instauració de la coberta verda, i foment d'una agricultura més sostenible i ecològica, i per tant, amb més valor afegit.</p> <p>Realització d'assessoraments i formacions.</p> <p>Recuperació d'elements paisatgístics singulars associats al cultiu de l'olivera.</p> <p>Promoció de les varietats locals que tinguin interès per l'obtenció d'olives de taula.</p> <p>Desenvolupament d'infraestructures adequades per a l'obtenció d'oli d'oliva ecològic.</p> <p>Desenvolupament d'infraestructures per l'obtenció de productes derivats diferents de l'oli.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Empreses agràries, Entitats ambientals i socials, Empreses d'imatge i comunicació, Empreses de serveis informàtics, Mitjans de premsa i comunicació, Empreses de turisme rural, Tècnics dinamitzadors, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, Departament de la Vicepresidència i de Polítiques Digitals i Territori,
Indicadors	<p>Nombre d'accions desenvolupades per promoure el cultiu de l'olivera i l'elaboració d'oli.</p> <p>Nombre d'hectàrees que han estat certificades com a ecològiques.</p> <p>Nombre d'hectàrees en les quals hi ha coberta verda.</p> <p>Nombre de persones que han rebut formacions / assessoraments específics relatives al cultiu de l'olivera.</p> <p>Nombre d'assistents en els tastos d'oli d'oliva i altres activitats divulgatives organitzats en sinèrgia amb altres activitats de visibilització del sector agrari o turístic.</p> <p>Nombre d'elements paisatgístics singulars associats al cultiu de l'olivera recuperats.</p> <p>Nombre de varietats locals amb potencial per l'obtenció d'olives de taula que s'han estudiat amb aquesta finalitat.</p> <p>Es disposa de molí d'oli ecològic en el si del Parc Agrari.</p> <p>Es disposa d'un obrador compartit on elaborar els productes derivats diferents de l'oli.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	4. Actuar per a un territori sostenible

Objectiu O2	Generar productes derivats més enllà de l'oli d'oliva
Línia estratègica	2. Fomentar la cadena de valor agroalimentària local
Actuacions	<p>Realització de recerca gastronòmica sobre el potencial de les varietats locals per l'elaboració de derivats.</p> <p>Desenvolupament de les infraestructures necessàries (obrador compartit amb tota la maquinària necessària, etc) per l'obtenció de productes derivats diferents de l'oli.</p> <p>Diversificació del cultiu amb varietats locals en desús aptes per a olives de taula i altres derivats.</p> <p>Realització assessoraments i formacions per a agricultors, transformadors i restauradors per tal que puguin conèixer i valoritzar els productes derivats.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Elaboradors, Restauradors, Associació de restauració i comerç del Parc Agrari de la Conca d'Òdena, Centres de recerca agroalimentària, Empreses agroalimentàries, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, Escoles agràries, Universitats amb graus, postgraus i màsters de la temàtica pertinent.
Indicadors	<p>Nombre de productes derivats obtinguts a partir de .les olives del Parc Agrari presents al mercat.</p> <p>Nombre de varietats locals amb potencial per l'obtenció de derivats que s'han estudiat amb aquesta finalitat, i presentació del ventall d'opcions gastronòmiques que ofereixen.</p> <p>Es disposa d'un obrador compartit on elaborar els productes derivats diferents de l'oli.</p> <p>Nombre de varietats tradicionals en desús aptes per a olives de taula i altres derivats que s'han recuperat. Nombre de nous individus plantats corresponents a aquestes varietats.</p> <p>Nombre de persones que han rebut formacions / assessoraments específics relatives a la generació de productes derivats més enllà de l'oli d'oliva.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	3. Incrementar i facilitar l'accés al producte local

Objectiu O3	Incrementar la superfície agrícola destinada al cultiu d'oliveres
Línia estratègica	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària
Actuacions	<p>Recuperació d'àrees tradicionals de cultiu.</p> <p>Incorporació com a complement d'altres cultius.</p> <p>Inici d'explotacions professionals dedicades al cultiu d'oliveres.</p> <p>Plantació de nous exemplars als marges.</p> <p>Realització d'assessoraments i formacions per la gestió agroecològica dels cultius de d'oliveres.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Tècnics dinamitzadors, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, Escoles agràries, Universitats amb graus, postgraus i màsters de la temàtica pertinent.
Indicadors	<p>Nombre d'hectàrees on tradicionalment s'havien cultivat oliveres que s'han recuperat.</p> <p>Nombre d'explotacions agrícoles que han incorporat les oliveres com a complement.</p> <p>Nombre de noves explotacions professionals dedicades de forma principal al cultiu de l'olivera.</p> <p>Nombre d'exemplars d'olivera plantats als marges.</p> <p>Nombre d'assessoraments i formacions desenvolupades per la gestió agroecològica dels cultius d'olivera.</p>
Línia estratègica a què interpe·la de forma secundària	4. Actuar per un territori sostenible.

Objectiu O4	Visibilitzar el sector de l'olivera i els seus agents
Línia estratègica	5. Conscienciar, comunicar i promocionar
Actuacions	<p>Realització d'una campanya de conscienciació sobre l'estat actual del sector i el seu potencial.</p> <p>Presentació dels diversos agents a través de les xarxes socials i la web del projecte, mitjançant imatges, la creació de vídeos i els suports gràfics que es considerin oportuns.</p> <p>Realització d'una mostra de producte del Parc Agrari dues vegades l'any, amb presència específica del sector de l'olivera.</p> <p>Foment de les visites a les explotacions.</p> <p>Assessoraments i formacions en imatge i comunicació.</p> <p>Creació d'un distintiu de producte marca Parc Agrari.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Empreses d'imatge i comunicació, Empreses de serveis informàtics, Mitjans de premsa i comunicació, Tècnics dinamitzadors, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Persones a les quals s'ha arribat mitjançant la campanya de conscienciació.</p> <p>Nombre de publicacions a les xarxes socials sobre agents del sector.</p> <p>Assistents (tant productors com consumidors) a les mostres de productes del Parc Agrari, i nombre d'activitats que s'hi han desenvolupat entorn del sector de l'olivera.</p> <p>Assistents a les visites a explotacions que incorporen l'olivera en els seus esquemes productius.</p> <p>Nombre de productors del sector que han rebut assessorament en imatge i comunicació.</p> <p>Nombre de productes del sector (oli, olives de taula, o altres derivats) que incorporen el distintiu del Parc Agrari.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària.

Objectiu O5	Fomentar la venda directa i de circuit curt
Línia estratègica	3. Incrementar i facilitar l'accés al producte local
Actuacions	<p>Promoció activa de mercats itinerants de productors locals.</p> <p>Increment de l'oferta del producte local en comerços i restaurants de la zona (veure objectius COM2 i RES2).</p> <p>Millora dels canals de comercialització i distribució.</p> <p>Desenvolupament de mecanismes que permetin a l'administració pública (i a totes les compres que es realitzen amb recursos públics) accedir als productes locals mitjançant venda directa o circuits curts.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Grups de consum, Comerç local, Restauració, Associació de Restauració i Comerç del Parc Agrari de la Conca d'Òdena, Empreses gestores de menjadors, Associació de menjadors ecològics, Centres d'ensenyament, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Percentatge dels productes agroalimentaris del Parc Agrari que es comercialitzen mitjançant venda directa (sense intermediaris).</p> <p>Percentatge dels productes agroalimentaris del Parc Agrari que es comercialitzen mitjançant circuits curts (màxim un intermediari).</p> <p>Nombre i periodicitat dels mercats itinerants amb participació de productors locals.</p> <p>Nombre de comerços i restaurants que ofereixen amb regularitat productes del Parc Agrari.</p> <p>Eines desenvolupades per facilitar l'accés als productes locals.</p> <p>Percentatge de despesa alimentària feta amb recursos públics que correspon a productes del Parc Agrari.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària

4.1.6. Vinyes

4.1.6.1. Diagnosi de l'estat actual

Actualment trobem 165 hectàrees productives de vinya en secà i 3 hectàrees en regadiu, principalment a La Torre de Claramunt, Òdena i Carme. Totes elles estan destinades a la producció de vins i espumosos, i en petita quantitat, també most i mistela, mentre que no hi ha cap explotació dedicada al raïm de taula. Per a consum de raïm de taula només trobem parres per a l'autoconsum, corresponents a diverses varietats tradicionals. A més, també hi ha 13 ha de vinya que no es troben en producció.

Cal remarcar que la vinya havia estat un dels cultius majoritaris a la Conca d'Òdena fins als anys 60 del segle XX, moment que es comença a produir una contínua substitució de la vinya per altres cultius més fàcilment mecanitzables i que requereixen menys mà d'obra. També ha contribuït al declivi d'aquest cultiu el fet de quedar fora -la major part del territori del Parc Agrari- de la DO Penedès, el consell regulador de la qual va aprovar el primer reglament de la DO el 1960. Finalment, la normativa a la Unió Europea (Reglament (CE) núm. 1308/2013) que regula la plantació de vinya, i que obliga a sol·licitar una autorització per poder-la dur a terme -que no sempre és possible d'obtenir- suposa una dificultat afegida per la incorporació de noves persones al sector si no disposen de drets de vinya.

Actualment, a l'àrea del Parc Agrari de la Conca d'Òdena es cultiven majoritàriament les varietats macabeu, parellada, sumoll negre, carregarucs i garnatxa. També se'n fa merlot, ull de llebre, moscatell, chardonnay i fins a una quarantena de varietats tradicionals actualment minoritàries però amb un elevat potencial.

Argençola	0 ha
Capellades	0 ha
Carme	14 ha
Castellolí	8 ha
Copons	1 ha
Igualada	0 ha
Jorba	0 ha
Òdena	50 ha
Orpí	1 ha
La Pobla de Claramunt	4 ha
Rubió	0 ha
Sant Martí de Tous	1 ha
Santa Margarida de Montbui	4 ha
La Torre de Claramunt	82 ha
Vilanova del Camí	0 ha

Elaboració pròpia a partir de les dades del DACAA per l'any 2019

“Actualment trobem 165 hectàrees productives de vinya en secà i 3 hectàrees en regadiu, principalment a La Torre de Claramunt, Òdena i Carme.”

Vinya de varietat samsó al Bruc

4.1.6.2. DAFO del sector /Vinyes

Fortaleses

Varietats locals altament **singulars**.

Resistència a la sequera un cop el cultiu està implantat.

Cultiu amb un elevat **valor paisatgístic**.

Vins de qualitat amb **mínima intervenció enològica**.

Valor afegit degut a una producció petita i poc mecanitzada.

Etiquetatge personalitzat.

Elaboració de vi (o altres) **propi**.

Gran demanda de vins.

Activitats associades molt valorades (visites, tastos, verema, etc.).

Oportunitats

Debilitats

Manca d'infraestructura per elaborar.

Reducció progressiva de la **superfície de cultiu**.

Pèrdua de varietats singulars.

Falta de maquinària.

Baixa competitivitat degut a una producció petita i poc mecanitzada.

Dificultat per **distribuir** el producte.

Poca capacitat d'**emmagatzematge**.

Falta de capacitat de **finançament**.

Fauna salvatge.

Canvi climàtic: glaçades tardanes, pedregades, sequeres extremes, onades de calor.

Oligopoli en el sector del raïm que marca el preu de compra del raïm.

Mecanització de les tasques fa baixar el preu de compra del raïm.

Baix preu del raïm, que provoca la necessitat de produir més quantitat i per tant és necessària més superfície de cultiu per dedicar-s'hi.

Dificultat per obtenir **drets de vinya**, especialment fora d'una DO.

Complexitat legal.

Amenaces

4.1.6.3. Objectius i actuacions

Objectiu VI	Conservar i incrementar la superfície vitícola
Línia estratègica	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària
Actuacions	<p>Recuperació d'antigues plantacions de vinya.</p> <p>Creació d'un banc de terres vitivinícoles per evitar que les vinyes actuals s'abandonin o s'arrenquin.</p> <p>Interpel·lació de l'administració per tal que tingui en consideració el paper estratègic de la vinya en al si del Parc Agrari, i que faciliti l'obtenció de drets de vinya per la instauració de noves plantacions.</p> <p>Inici de noves explotacions professionals dedicades al cultiu de vinya.</p> <p>Realització d'assessoraments i formacions per a l'inici de nous cultiu i per a la recuperació i gestió de vinyes velles.</p> <p>Diversificació amb varietats locals per tal de guanyar singularitat.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Associació de petits viticultors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Tècnics dinamitzadors, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, Escoles agràries, Universitats amb graus, postgraus i màsters de la temàtica pertinent.
Indicadors	<p>Nombre de vinyes (superfície i nombre de ceps) corresponents a antigues plantacions de vinya recuperades.</p> <p>Banc de terres vitivinícoles en funcionament. Nombre de parcel·les gestionades gràcies al banc.</p> <p>Acord per a l'increment de la superfície de vinya a la zona central del Parc Agrari (sense considerar la zona perifèrica), fins a les 500 ha.</p> <p>Nombre de nous projectes professionals dedicats al sector de la vinya.</p> <p>Nombre d'assessoraments i formacions realitzades, i nombre de participants.</p> <p>Nombre de peus de varietats tradicionals plantats / recuperats.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	4. Actuar per a un territori sostenible

Objectiu V2	Cultivar de forma més sostenible
Línia estratègica	4. Actuar per a un territori sostenible
Actuacions	<p>Foment de la gestió agroecològica dels cultius de vinya, incorporant les cobertes verdes i els preceptes de l'agricultura regenerativa.</p> <p>Realització d'assessoraments i formacions sobre agroecologia, agricultura regenerativa i permacultura.</p> <p>Identificació de plantes adventícies de la vinya i desenvolupament d'una estratègia de maneig i gestió de les cobertes verdes.</p> <p>Millora dels aprofitaments hídrics a les finques.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Associació de petits viticultors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Centres de recerca agrària, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, Escoles agràries, Universitats amb graus, postgraus i màsters de la temàtica pertinent.
Indicadors	<p>Superfície de vinya cultivada de forma integrada, ecològica i regenerativa. Nombre d'hectàrees sota cada supòsit.</p> <p>Nombre d'assessoraments i formacions, i nombre de participants, sobre agroecologia, agricultura regenerativa i permacultura.</p> <p>Manual per a la gestió de les cobertes verdes de la vinya en el marc del Parc Agrari.</p> <p>Nombre d'hectàrees de vinya gestionades mitjançant cobertes verdes.</p> <p>Nombre de finques en les quals s'han dut a terme actuacions per la millora dels aprofitaments hídrics.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària

Objectiu V3	Augmentar la transformació del raïm en productes derivats.
Línia estratègica	2. Fomentar la cadena de valor agroalimentària local
Actuacions	<p>Consolidació de la qualitat del producte (vi) mitjançant formacions, assessoraments i tecnificació, especialment sobre processos enològics, organolèptics i sensorials.</p> <p>Creació d'un celler cooperatiu per a compartir maquinària, espais i coneixement.</p> <p>Adquisició de maquinària compartida: premsa pneumàtica, embotelladora ambulant amb registre sanitari, desrapadora, bomba de pastar, etc.</p> <p>Desenvolupament de begudes més enllà del vi (most, mistela, ancestral, ...).</p> <p>Oferta de raïm de taula.</p> <p>Oferta d'altres derivats obtinguts a partir del raïm com panses i arrop.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Associació de petits viticultors de la Conca d'Òdena, Elaboradors, Restauradors, Centres de recerca agroalimentària, Empreses agroalimentàries, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, Escoles agràries, Universitats amb graus, postgraus i màsters de la temàtica pertinent.
Indicadors	<p>Nombre de formacions i assessoraments, i nombre d'assistents, sobre processos enològics, organolèptics i sensorials.</p> <p>Nombre de productors que han incrementat la tecnificació dels processos d'elaboració.</p> <p>Existència d'un celler cooperatiu i de maquinària d'ús compartit per al procés de vinificació.</p> <p>Nombre de productes, basats en el raïm com a matèria primera, presents al mercat.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària

Objectiu V4	Visibilitzar el sector de la vinya i els seus agents
Línia estratègica	5. Conscienciar, comunicar i promocionar
Actuacions	<p>Realització d'una campanya de conscienciació sobre l'estat actual del sector i el seu potencial.</p> <p>Presentació dels diversos agents a través de les xarxes socials i la web del projecte, mitjançant imatges, la creació de vídeos i els suports gràfics que es considerin oportuns.</p> <p>Realització d'una mostra de producte del Parc Agrari dues vegades l'any, amb presència específica del sector de la vinya.</p> <p>Foment de les visites a les explotacions i generació d'activitats complementàries (per ex., activitats turístiques durant l'època de verema, tastos de vins locals, experiències en barraques de vinya, etc.).</p> <p>Assessoraments i formacions en imatge i comunicació.</p> <p>Creació d'un distintiu de producte marca Parc Agrari.</p> <p>Recuperació d'elements paisatgístics singulars associats a les vinyes.</p> <p>Conscienciació del valor ecosistèmic del cultiu.</p> <p>Promoció i distribució dels vins locals.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Associació de petits viticultors de la Conca d'Òdena, Empreses d'imatge i comunicació, Empreses de serveis informàtics, Mitjans de premsa i comunicació, Tècnics dinamitzadors, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Persones a les quals s'ha arribat mitjançant la campanya de conscienciació.</p> <p>Nombre de publicacions a les xarxes socials sobre agents del sector.</p> <p>Assistents (tant productors com consumidors) a les mostres de productes del Parc Agrari, i nombre d'activitats que s'hi han desenvolupat entorn del sector de la vinya.</p> <p>Assistents a les visites a explotacions que incorporen la vinya en els seus esquemes productius.</p> <p>Nombre d'activitats complementàries ofertes per les explotacions del sector i nombre d'assistents.</p> <p>Nombre de productors del sector que han rebut assessorament en imatge i comunicació.</p> <p>Nombre de productes del sector que incorporen el distintiu del Parc Agrari.</p> <p>Nombre d'elements seminaturalss associats al cultiu de la vinya recuperats.</p> <p>Nombre d'accions desenvolupades per donar a conèixer el valor ecosistèmic del cultiu.</p> <p>Nombre de comerços i restaurants locals que ofereixen vins, i altres productes de sector, del Parc Agrari.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària

Objectiu V5	Fomentar la venda directa i de circuit curt
Línia estratègica	3. Incrementar i facilitar l'accés al producte local
Actuacions	<p>Promoció activa de mercats itinerants de productors locals.</p> <p>Increment de l'oferta del producte local en comerços i restaurants de la zona (veure objectius COM2 i RES2).</p> <p>Millora dels canals de comercialització i distribució.</p> <p>Desenvolupament de mecanismes que permetin a l'administració pública (i a totes les compres que es realitzen amb recursos públics) accedir als productes locals mitjançant venda directa o circuits curts.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Associació de petits viticultors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Grups de consum, Comerç local, Restauració, Associació de Restauració i Comerç del Parc Agrari de la Conca d'Òdena, Empreses gestores de menjadors, Associació de menjadors ecològics, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Percentatge dels productes agroalimentaris del Parc Agrari que es comercialitzen mitjançant venda directa (sense intermediaris).</p> <p>Percentatge dels productes agroalimentaris del Parc Agrari que es comercialitzen mitjançant circuits curts (màxim un intermediari).</p> <p>Nombre i periodicitat dels mercats itinerants amb participació de productors locals.</p> <p>Nombre de comerços i restaurants que ofereixen amb regularitat productes de Parc Agrari.</p> <p>Eines desenvolupades per facilitar l'accés als productes locals.</p> <p>Percentatge de despesa alimentària feta amb recursos públics que correspon a productes del Parc Agrari.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària

4.1.7. Plantes silvestres comestibles

4.1.7.1. Diagnosi de l'estat actual

Actualment només existeix un productor de plantes silvestres comestibles a nivell professional, ubicat a Jorba, el qual disposa d'un ampli banc de llavors d'aquestes espècies i es dedica al seu cultiu i multiplicació amb finalitats formatives - divulgatives, per la comercialització de les llavors, i per l'elaboració de productes derivats. Només una petita producció es comercialitza en forma de producte fresc.

Es tracta d'un sector encara incipient però amb molt de potencial, gràcies a un creixent interès i als bons resultats obtinguts en diverses experiències per posar en cultiu espècies silvestres comestibles.

També és important destacar que moltes d'aquestes plantes ja creixen de forma espontànea en molts dels cultius que trobem a la Conca d'Òdena, on generalment són considerades males herbes. En conseqüència aprofitar-les, valorar-les com a cultiu associat, podria ser una forma molt interessant d'augmentar el rendiment que s'obté d'un cultiu i diversificar l'oferta de productes.

“Es tracta d'un sector encara incipient però amb molt d potencial, gràcies a un creixent interès i als bons resultats obtinguts en diverses experiències per posar en cultiu espècies silvestres comestibles.”

Hort a Jorba

Camamilla (*Matricaria recutita*)

4.1.7.2. DAFO del sector /Plantes silvestres comestibles

Fortaleses

Cultius amb baixos requeriments i per tant **poques necessitats** d'insums externs, contribuint així a mitigar la crisi climàtica.

Innovació.

Diversificació dels cultius i dels paisatges

Varietats adaptades al territori i clima.

Elevat **valor organolèptic i nutricional**

És un **mercat sense competència**, hi ha molt per estudiar i aprendre.

La **demanda** del consumidor està **canviant**.

Es pot oferir un **producte singular**, bo, adequat nutricionalment i amb un **relat molt clar i sòlid**.

Oportunitats

Debilitats

Poc coneixement del potencial productiu en explotacions professionals.

Dificultat de recol·lecció en certes espècies.

Producte molt **estacional**.

Vida útil curta -en moltes espècies-
si es comercialitzen **com a producte fresc**.

Desconfiança per part d'alguns consumidors
i **manca de coneixement de les espècies comercialitzades**.

Una crisi econòmica pot fer que la gent no pugui pagar el valor afegit
d'aquest i altres productes, que per economia d'escala
en tractar-se de petites produccions són actualment
més cars que les hortalisses convencionals.

Amenaces

4.1.7.3. Objectius i actuacions

Objectiu PSI	Incrementar la superfície de cultiu de plantes silvestres
Línia estratègica	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària
Actuacions	<p>Incorporació com a complement d'altres cultius: aprofitament de les espècies que creixen de forma espontània en altres conreus i/o explotacions.</p> <p>Inici d'explotacions professionals dedicades al cultiu de plantes silvestres.</p> <p>Cerca del suport de les administracions com a sector innovador i alienat amb els objectius de diversificació de l'activitat agrària i la mitigació del canvi climàtic.</p> <p>Realització d'assajos de cultiu a escala professional amb les espècies silvestres que tinguin un major potencial agronòmic.</p> <p>Realització d'assessoraments i formacions, dirigits a mostrar com es poden cultivar - aprofitar a nivell professional les espècies silvestres comestibles.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Col·lectiu Eixarcolant, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Tècnics dinamitzadors, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, Escoles agràries, Universitats amb graus, postgraus i màsters de la temàtica pertinent.
Indicadors	<p>Superfície cultivada amb plantes silvestres.</p> <p>Nombre d'explotacions professionals que incorporen en els seus esquemes productius les espècies silvestres comestibles.</p> <p>Nombre d'explotacions professionals dedicades principalment al cultiu / aprofitament d'espècies silvestres comestibles.</p> <p>Compromisos de l'administració per donar suport al sector.</p> <p>Nombre d'assajos de cultiu realitzats i nombre d'espècies assajades.</p> <p>Nombre d'assessoraments i formacions, realitzats dirigits a mostrar com es poden cultivar - aprofitar a nivell professional les espècies silvestres comestibles, i nombre de persones participants.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	4. Actuar per a un territori sostenible

Objectiu PS2	Normalitzar com a nou cultiu i/o producte agrari
Línia estratègica	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària
Actuacions	<p>Visibilització de les espècies silvestres comestibles mitjançant campanyes i activitats divulgatives i comunicatives.</p> <p>Realització de recerca agronòmica i transferència de coneixements.</p> <p>Desenvolupament d'experiències pilot que serveixin d'exemple per altres agricultors.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Col·lectiu Eixarcolant, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Comerç local, Restauració, Associació de Restauració i Comerç del Parc Agrari de la Conca d'Òdena, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Nombre d'espècies silvestres comestibles cultivades.</p> <p>Nombre d'actuacions dutes a terme per visibilitzar les espècies silvestres comestibles, i nombre de persones participants.</p> <p>Nombre d'espècies silvestres comestibles per les quals s'ha dut a terme recerca agronòmica amb la corresponent transferència de coneixements.</p> <p>Nombre d'experiències pilot exitoses que serveixen d'exemple per altres agricultors.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	5. Conscienciar, comunicar i promocionar

Objectiu PS3	Generar derivats i introduir-los a la cadena de valor agroalimentària
Línia estratègica	2. Fomentar la cadena de valor agroalimentària local
Actuacions	<p>Realització de recerca gastronòmica per desenvolupar derivats a partir d'espècies silvestres comestibles.</p> <p>Creació d'un obrador compartit amb la maquinària necessària.</p> <p>Introducció dels derivats a la cadena agroalimentària: normalitzar la seva presència en restaurants o comerços.</p> <p>Generació de mecanismes de venda directa i circuits curts.</p> <p>Increment de la comunicació i la promoció d'aquest tipus de productes.</p> <p>Realització d'assessoraments i formacions.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Col·lectiu Eixarcolant, Elaboradors, Restauradors, Centres de recerca agroalimentària, Empreses agroalimentàries, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, Escoles agràries, Universitats amb graus, postgraus i màsters de la temàtica pertinent.
Indicadors	<p>Nombre d'espècies silvestres que han donat lloc a productes derivats, enfortint així la cadena de valor agroalimentària.</p> <p>Nombre de derivats generats a partir de d'espècies silvestres.</p> <p>Obrador compartit operatiu i en funcionament.</p> <p>Nombre de restaurants i comerços que ofereixen productes elaborats a partir d'espècies silvestres comestibles.</p> <p>Canals de comercialització B2B i B2C operatius.</p> <p>Nombre d'impactes comunicatius per donar a conèixer les espècies silvestres comestibles i els seus productes derivats.</p> <p>Nombre d'assessoraments i formacions desenvolupades per a la generació de derivats amb espècies silvestres comestibles, i nombre de participants.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	3. Incrementar i facilitar l'accés al producte local

Objectiu PS4	Visibilitzar el sector de les plantes silvestres i els seus agents
Línia estratègica	5. Conscienciar, comunicar i promocionar
Actuacions	<p>Realització d'una campanya de conscienciació sobre l'estat actual del sector i el seu potencial.</p> <p>Presentació dels diversos agents a través de les xarxes socials i la web del projecte, mitjançant imatges, la creació de vídeos i els suports gràfics que es considerin oportuns.</p> <p>Realització d'una mostra de producte del Parc Agrari dues vegades l'any, amb presència específica del sector de les plantes silvestres comestibles.</p> <p>Foment de les visites a les explotacions.</p> <p>Assessoraments i formacions en imatge i comunicació.</p> <p>Creació d'un distintiu de producte marca Parc Agrari.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Col·lectiu Eixarcolant, Empreses d'imatge i comunicació, Empreses de serveis informàtics, Mitjans de premsa i comunicació, Tècnics dinamitzadors, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Persones a les quals s'ha arribat mitjançant la campanya de conscienciació.</p> <p>Nombre de publicacions a les xarxes socials sobre agents del sector.</p> <p>Assistents (tant productors com consumidors) a les mostres de productes del Parc Agrari, i nombre d'activitats que s'hi han desenvolupat entorn del sector de les plantes silvestres comestibles.</p> <p>Assistents a les visites a explotacions que incorporen les plantes silvestres comestibles en els seus esquemes productius.</p> <p>Nombre de productors del sector que han rebut assessorament en imatge i comunicació.</p> <p>Nombre de productes del sector que incorporen el distintiu del Parc Agrari.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària

Objectiu PS5	Fomentar la venda directa i de circuit curt
Línia estratègica	3. Incrementar i facilitar l'accés al producte local
Actuacions	<p>Promoció activa de mercats itinerants de productors locals.</p> <p>Increment de l'oferta del producte local en comerços i restaurants de la zona (veure objectius COM2 i RES2).</p> <p>Millora dels canals de comercialització i distribució.</p> <p>Desenvolupament de mecanismes que permetin a l'administració pública (i a totes les compres que es realitzen amb recursos públics) accedir als productes locals mitjançant venda directa o circuits curts.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Col·lectiu Eixarcolant, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Grups de consum, Comerç local, Restauració, Associació de Restauració i Comerç del Parc Agrari de la Conca d'Òdena, Empreses gestores de menjadors, Associació de menjadors ecològics, Centres d'ensenyament, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Percentatge dels productes agroalimentaris del Parc Agrari que es comercialitzen mitjançant venda directa (sense intermediaris).</p> <p>Percentatge dels productes agroalimentaris del Parc Agrari que es comercialitzen mitjançant circuits curts (màxim un intermediari).</p> <p>Nombre i periodicitat dels mercats itinerants amb participació de productors locals.</p> <p>Nombre de comerços i restaurants que ofereixen amb regularitat productes del Parc Agrari.</p> <p>Eines desenvolupades per facilitar l'accés als productes locals.</p> <p>Percentatge de despesa alimentària feta amb recursos públics que correspon a productes del Parc Agrari.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària

4.1.8. Llavors i planter (viver)

4.1.8.1. Diagnosi de l'estat actual

Actualment en el territori del Parc Agrari de la Conca d'Òdena, només existeix un productor de llavors i planter, concretament de varietats agrícoles i ornamentals tradicionals i de plantes silvestres, ubicat al municipi de Jorba. Pel que fa al planter, la capacitat de producció actual és molt limitada, no obstant diversos agricultors d'horta es fan el seu propi planter, per a l'autoconsum de l'explotació.

Pel que fa referència als vivers, a l'àrea del Parc Agrari trobem 13 ha de vivers a Carme on es produeixen estaquetes de peu mare de cep, en una finca que forma part d'una empresa amb seu, i més superfície de cultiu, fora de la Conca d'Òdena.

“Pel que fa al planter, la capacitat de producció actual és molt limitada, no obstant diversos agricultors d'horta es fan el seu propi planter, per a l'autoconsum de l'explotació.”

Producció de planter a Santa Margarida de Montbui

Planter a Jorba

4.1.8.2. DAFO del sector /Llavors i planter (viver)

Fortaleses

Gran **diversitat d'espècies i varietats** potencialment comercialitzables.

Producte potencialment **singular i amb valor afegit**

Oferir **producte diferenciat**.

Gran **diversitat de mercats / consumidors** potencials.

Ampliar el mercat de llavors a planter, ja que aquest facilita la feina al client i permet arribar a un **nou ventall d'usuaris**.

Oportunitats

Debilitats

Poca **capacitat productiva**.

Necessitat d'**infraestructura**.

Baix **nombre de productors**.

Necessitat d'**aigua**

Buits legals en segons quins aspectes referents a la comercialització de llavors.

Competència de grans empreses, impossibilitat de competir amb preu

Preus de mercat molt baixos (necessitat d'aportar valor afegit).

Societat poc avesada a fer-se el seu propi planter (en cas de llavors).

Amenaces

4.1.8.3. Objectius i actuacions

Objectiu LLPI	Incrementar l'oferta i la demanda
Línia estratègica	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària
Actuacions	<p>Foment de la participació dels agricultors professionals en la multiplicació de les espècies i varietats a comercialitzar, per tal de fer xarxa i per incrementar la diversitat d'espècies i varietats per les quals es comercialitzen llavors.</p> <p>Increment del nombre de projectes dedicats a fer llavors i planter i de la capacitat total.</p> <p>Informació i divulgació sobre la importància de recuperar i conservar la biodiversitat cultivada.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Col·lectiu Eixarcolant, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Tècnics dinamitzadors, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, Escoles agràries, Universitats amb graus, postgraus i màsters de la temàtica pertinent.
Indicadors	<p>Nombre d'agricultors professionals que multipliquen espècies i varietats a comercialitzar en forma de llavor.</p> <p>Nombre de projectes dedicats a la producció i comercialització de llavors locals.</p> <p>Nombre de projectes dedicats a la producció i comercialització de planter d'espècies i varietats locals.</p> <p>Nombre d'espècies i varietats comercialitzades en forma de llavors i/o planter.</p> <p>Unitats de llavors (sobres) i de panter produïdes i comercialitzades anualment.</p> <p>Nombre d'accions divulgatives i nombre de participants sobre la importància de recuperar i conservar la biodiversitat cultivada.</p>
Línia estratègica a què interpe·la de forma secundària	5. Conscienciar, comunicar i promocionar

Objectiu LLP2	Visibilitzar el sector de les llavors i el planter i els seus agents
Línia estratègica	5. Conscienciar, comunicar i promocionar
Actuacions	<p>Realització d'una campanya de conscienciació sobre l'estat actual del sector i el seu potencial.</p> <p>Presentació dels diversos agents a través de les xarxes socials i la web del projecte, mitjançant imatges, la creació de vídeos i els suports gràfics que es considerin oportuns.</p> <p>Realització d'una mostra de producte del Parc Agrari dues vegades l'any, amb presència específica del sector de les llavors i el panter.</p> <p>Foment de les visites a les explotacions.</p> <p>Assessoraments i formacions en imatge i comunicació.</p> <p>Creació d'un distintiu de producte marca Parc Agrari.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Empreses d'imatge i comunicació, Empreses de serveis informàtics, Mitjans de premsa i comunicació, Tècnics dinamitzadors, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Persones a les quals s'ha arribat mitjançant la campanya de conscienciació.</p> <p>Nombre de publicacions a les xarxes socials sobre agents del sector.</p> <p>Assistents (tant productors com consumidors) a les mostres de productes del Parc Agrari, i nombre d'activitats que s'hi han desenvolupat entorn del sector de les llavors i el planter.</p> <p>Assistents a les visites a explotacions que incorporen les llavors i el planter en els seus esquemes productius.</p> <p>Nombre de productors del sector que han rebut assessorament en imatge i comunicació.</p> <p>Nombre de productes del sector que incorporen el distintiu del Parc Agrari.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària

4.1.9. Altres potencials cultius

En aquest apartat es recullen altres cultius, actualment molt minoritaris o inexistents en el si del Parc Agrari de la Conca d'Òdena però que potencialment podrien desenvolupar-se localment. Són en tots els casos cultius pels quals existeix un mercat important i que per tant podrien donar lloc a projectes potencialment viables, diversificant així el sector i la cadena de valor agroalimentària. Tot seguit es presenten de forma esquemàtica per tal que puguin ser considerats en els plans de gestió i desenvolupament del Parc Agrari.

Safrà

El safrà és un cultiu amb una llarga història de cultiu i comerç a la zona, especialment al sector sud-occidental. Actualment, es cultiva només per a l'autoconsum, però havia existit un important cultiu i comerç d'aquesta espècie. Concretament, al municipi de Santa Coloma de Queralt (situat a la zona perifèrica del Parc Agrari de la Conca d'Òdena), s'està recuperant i reivindicant el cultiu del safrà, i es comercialitza sota la marca de "Som terra de safrà". És un bon exemple que demostra que conrear aquest producte és factible a la zona del Parc Agrari.

Llúpol

El llúpol, i concretament la infructescència femenina, és un producte indispensable per a l'elaboració de cervesa. Actualment existeixen a la zona del Parc Agrari almenys 4 empreses dedicades a la producció de cervesa artesana, i és un sector en clar creixement. A dia d'avui, el llúpol s'importa d'altres països, però també podria ser cultivat localment. Bona prova d'aquest fet és que el llúpol creix de forma silvestre als marges de rius i rieres del Parc Agrari. En conseqüència, el cultiu de les varietats de llúpol emprades per l'elaboració de la cervesa també seria possible. Cal tenir en compte que és un cultiu que necessita reg i d'una estructura important per permetre que les plantes s'enfilin.

Bolets cultivats

A finals del 2021 es va iniciar un petit projecte de cultiu de bolets a Orpí. Tot just el projecte encara es troba en fase de realitzar proves pilot, la intenció és poder cultivar shitake, maitake, gírgola, reichi i pollancró. Si el projecte es consolida serà un producte únic al Parc Agrari. Aquesta iniciativa empenedora està alienada amb les evidències tècniques que constaten la possibilitat de cultivar localment un ampli ventall de bolets sapròfits, els quals tenen una elevada demanda al mercat.

Algues

No es pot descartar el desenvolupament de cultiu d'algues, per exemple, espirulina, per al consum humà. Caldria desenvolupar el projecte en indrets amb una bona disponibilitat hídrica. Es tracta d'un producte amb creixent interès en el mercat, tot i que no es pot garantir que el consum es sostingui en el temps.

Germinats

La producció de germinats pot ser una bona alternativa per valoritzar determinades espècies i varietats locals, tot fent-les arribar als consumidors i al sector de la restauració en un format cada cop més sol·licitat, tant per l'aspecte (germinats com a condiment visual), com per les seves propietats nutricionals. Cal tenir en compte que és un producte amb una vida útil molt curta i que, per tant, ha de tenir garantida la comercialització i trobar-se resolt el sistema de distribució.

Cànem

El cànem havia estat un cultiu àmpliament estès a la Conca d'Òdena fins a principis del segle XX. Actualment la seva recuperació permetria diversificar els cultius extensius de secà i desenvolupar una indústria de manufactura tèxtil basada en una fibra vegetal local. Aquesta possibilitat es veu recolzada per la creixent demanda de fibres tèxtils locals i sostenibles per part dels consumidors i de la indústria, i també, per la llarga tradició de la indústria tèxtil a la Conca d'Òdena.

Plantes medicinals

El cultiu de plantes amb propietats medicinals pot tenir interès per aquells projectes que desitgin produir de forma artesana elaborats de caire cosmètic o fitoterapèutic. Tanmateix, la comercialització ha de ser sempre sota la denominació de "complement alimentari", ja que vendre-ho com a producte medicinal és altament complex i costós. L'altra opció seria a producció de planta medicinal per la seva comercialització cap a la indústria farmacèutica, però en aquest cas cal moure's amb volums grans perquè l'arribada de matèries primeres d'arreu del món fa que el preu sigui baix.

4.2. Ramaderia

En aquest apartat es detalla l'estat actual dels diversos sectors de la ramaderia presents en el Parc Agrari de la Conca d'Òdena. S'il·lustra l'estat actual de cada un d'aquests sectors o subsectors en xifres, presentant un resum de les dades obtingudes principalment de la base de dades del DARP, i complementades també amb informació obtinguda a través d'entrevistes realitzades als agricultors al llarg dels anys 2019 i 2020. Cal tenir present que les dades del DARP fan referència a bestiar i explotacions declarades, i que en alguns casos no es corresponen amb exactitud amb la realitat. Per exemple, això pot passar quan fiscalment una explotació es troba registrada en un municipi, però la granja s'ubica en algun municipi veí.

Després de les dades de caràcter descriptiu, per tal de dur a terme l'anàlisi del sector i identificar-ne les necessitats i el potencial, aquest s'ha dividit en funció dels dos grans models productius existents: extensiu i intensiu, atès que la realitat de les explotacions està més condicionada per aquest fet que no pas per la tipologia de bestiar de cada explotació.

Per ambdós models productius es presenta una DAFO on es mostren les Debilitats, Amenaces, Fortaleses i Oportunitats del sector. Aquest contingut ha estat elaborat mitjançant un procés participatiu amb els diversos actors implicats del territori. També es mostren els objectius i les actuacions a desenvolupar en cada cas, que també han estat establerts mitjançant un procés participatiu amb diversos ramaders implicats.

Finalment, es fa l'anàlisi de l'estat actual, la DAFO i es presenten els objectius i actuacions per al cas particular de l'apicultura, un subsector que no es pot categoritzar sota cap dels dos grans models, intensiu i extensiu. En aquest apartat final, també es presenten noves propostes i àmbits d'actuació per al sector ramader.

Vaca a Santa Margarida de Montbui

4.2.1. Estat actual, dades descriptives

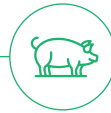
Porcí

Actualment hi ha 21 explotacions de porcí en el territori del Parc Agrari de la Conca d'Òdena, totes elles majors o iguals a 1 UR (Unitat Ramadera), amb una capacitat mitjana d'aproximadament 1.652 individus per ex-

plotació i amb una capacitat total de 34.704 individus. Aquestes es troben repartides en 9 dels 15 municipis, trobant el major nombre d'individus als municipis d'Òdena, Jorba i Orpí (Taula a continuació).

“Actualment hi ha 21 explotacions de porcí en el territori del Parc Agrari de la Conca d'Òdena, amb una capacitat mitjana d'aproximadament 1.652 individus per explotació”

Municipi	Nombre d'explotacions	Capacitat total
Argençola	1	5
Copons	2	2.165
Jorba	3	5.520
Òdena	5	14.028
Orpí	1	4.628
Rubió	5	3.347
Sant Martí de Tous	1	2.000
Santa Margarida de Montbui	2	3.007
La Torre de Claramunt	1	4

Elaboració pròpia a partir de les dades del DACAA per l'any 2019

Encara que no existeixin dades per a l'escala territorial del Parc Agrari de la Conca d'Òdena, es pot afirmar que les dinàmiques són equivalents a les que trobem a Catalunya en general, sent la producció molt més elevada que no pas el consum. La producció a Catalunya l'any 2019 va ser de 1.888.708 tones de carn de porcí, de les quals, 828.745 tones estaven destinades a consum directe i 1.059.963 tones a destí industrial (processats càrnics de porcí). Per contra, el consum de carn de porcí a les llars de Catalunya el 2019 va ser només de 70.000 tones. Si comptem un pes en canal mitjà per a cada individu de 84,12 kg (DARP, 2019), podem calcular que al nucli del Parc Agrari de la Conca d'Òdena es van produir 9.919,3 tones de carn de porcí, que representa el 0,53% de la producció total catalana, però suficient per a cobrir un 14,17% del consum total català. Ens trobem, per tant,

en un sector amb molta producció a Catalunya i, també, a la Conca d'Òdena, el qual genera molt excedent amb la finalitat d'exportar aquest producte. Concretament, l'any 2019, es van importar 69.811 tones de carn de porcí a Catalunya, però sobretot, se'n van exportar 1.023.611 tones, donant lloc a una taxa de cobertura de 1.466 tones (DARP, Fitxes estadístiques del sector ramader - Porcí). Aquesta elevada producció de porcí fa que el sector hagi d'importar grans quantitats de pinso per satisfer les demandes del sector i, de fet, s'importa més del 90% del pinso que es destina a l'engreix de porcí, essent molt destacables les importacions de soja (3,4 milions de tones anuals), provinents principalment del Brasil. Es tracta, per tant, d'un sector totalment globalitzat en el qual les granges d'engreix catalanes són només una baula de la cadena de valor mundial associada al sector.

Cunícola

Actualment hi ha 7 explotacions de conill declarades en el territori del Parc Agrari de la Conca d'Òdena, 2 d'elles menors a 1 UR i les altres 5, majors o iguals a 1 UR, amb una capacitat mitjana d'aproximadament 523 individus per explotació i amb una capacitat total de 3.665 individus. Aquestes estan repartides en 6 dels 15 municipis trobant el major nombre d'individus al municipi d'Òdena (Taula a continuació)

“Actualment hi ha 7 explotacions de conill declarades en el territori del Parc Agrari de la Conca d'Òdena”

Municipi	Nombre d'explotacions	Capacitat total
Argençola	1	587
Jorba	2	554
Òdena	1	1876
Rubió	1	385
Sant Martí de Tous	1	258
Santa Margarida de Montbui	1	5

Elaboració pròpia a partir de les dades del DACAA per l'any 2019

Avícola

Pel que fa al sector avícola, trobem un total de 25 explotacions. 20 corresponen a pollastres i gallines, de les quals 14 d'elles són menors a 1 UR, i 6 són majors o iguals, amb una capacitat mitjana d'aproximadament 9.756 individus per explotació, presentant una capacitat total de 243.924 individus. Les explotacions es troben repartides en 10 dels 15 municipis del projecte i els municipis amb un nombre més elevat d'individus de gallines i pollastres són Argençola i Òdena.

“Pel que fa al sector avícola, trobem un total de 25 explotacions.”

Municipi	Nombre d'explotacions	Capacitat total
Argençola	2	120.010
Copons	1	10.450
Jorba	2	34
Òdena	4	110.230
Orpí	1	2.600
La Pobla de Claramunt	1	16
Rubió	2	378
Sant Martí de Tous	2	36
Santa Margarida de Montbui	3	53
La Torre de Claramunt	2	105
Vilanova del camí	1	15

Elaboració pròpia a partir de les dades del DACAA per l'any 2019, complementada amb informació addicional més recent.

D'aquestes explotacions, l'explotació d'Orpí, una de les de Rubió, la de Sant Martí de Tous i una de Santa Margarida de Montbui, són explotacions de gallines ponedores, amb l'objectiu, per tant, de comercialitzar ous. L'explotació de Copons es dedica a vendre ous ja fecundats a altres explotacions que es dediquen a la cria de pollastres. Trobem, també en les dades, algunes explotacions declarades que corresponen a petites explotacions per autoconsum. La gran majoria de les explotacions i, sobretot, de la capacitat total d'individus, corresponen a explotacions destinades a l'engreix de pollastres.

També trobem declarades 3 petites explotacions d'ànec, amb una capacitat total de 14 individus; i 2 explotacions d'oques, amb una capacitat total d'11 individus.

Gallines ponedores a Orpí

Cabrum

Pel que fa al sector del cabrum, al 2019 es van declarar 27 explotacions de cabrum, 8 d'elles menors a 1 UR, i la resta majors o igual a 1 UR. De mitjana, la capacitat de cada una d'elles és d'aproximadament 45 individus per explotació, donant lloc a una capacitat total de 1221 individus. Aquestes explotacions es troben repartides entre 12 dels 15 municipis del projecte, sent la Pobla de Claramunt, la Torre de Claramunt, Sant Martí de Tous i Castellolí els municipis amb més individus.

D'aquestes explotacions, a part d'algunes de petites per a autoconsum, n'hi ha dues a la Torre de Claramunt que estan destinades a l'obtenció de llet per a l'elaboració de formatges. A més, a la zona perifèrica del parc agrari, a Veciana, trobem una altra explotació de cabrum dedicada a l'elaboració de formatges. La resta d'explotacions estan destinades a la producció de carn.

“Pel que fa al sector del cabrum, al 2019 es van declarar 27 explotacions de cabrum”

Municipi	Nombre d'explotacions		Capacitat total
Argençola	1		27
Carme	1		3
Castellolí	1		154
Copons	3		39
Jorba	3		94
Òdena	2		91
Pobla de Claramunt	2		204
Rubió	6		77
Sant Martí de Tous	2		175
Santa Margarida de Montbui	1		100
Torre de Claramunt	4		191
Vilanova del Camí	1		66

Elaboració pròpia a partir de les dades del DACAA per l'any 2019

Oví

Pel que fa al sector de l'oví, al 2019 es van declarar 26 explotacions d'oví, 6 d'elles menors a 1 UR, i la resta majors o iguals a 1 UR. De mitjana, la capacitat de cada una d'elles és d'aproximadament 270 individus per explotació, donant lloc a una capacitat total de 7023 individus. Aquestes es troben repartides entre 13 dels 15 municipis del projecte, sent Rubió i Argençola els municipis amb més individus.

Totes les explotacions van destinades a la producció de carn. Per tant, a dia d'avui no existeix la llet d'ovella ni els productes que se'n deriven, en el si del Parc Agrari.

“Pel que fa al sector de l'oví, al 2019 es van declarar 26 explotacions d'oví”

Ramat d'ovelles a La Torre de Claramunt

Municipi	Nombre d'explotacions	Capacitat total
Argençola	2	1.190
Carme	1	7
Castellolí	1	131
Copons	2	49
Jorba	1	970
Òdena	2	781
Orpí	3	24
Pobla de Claramunt	1	61
Rubió	6	1.352
Sant Martí de Tous	2	299
Santa Margarida de Montbui	2	610
Torre de Claramunt	2	654
Vilanova del Camí	1	895

Elaboració pròpia a partir de les dades del DACAA per l'any 2019

Boví

En el sector del boví l'any 2019 es van declarar 13 explotacions. De mitjana, la capacitat de cada una d'elles és d'aproximadament 85 individus per explotació, donant lloc a una capacitat total de 1117 individus. Aquestes es troben repartides entre 7 dels 15 municipis del projecte, sent els municipis amb més individus Òdena, Rubió i Igualada.

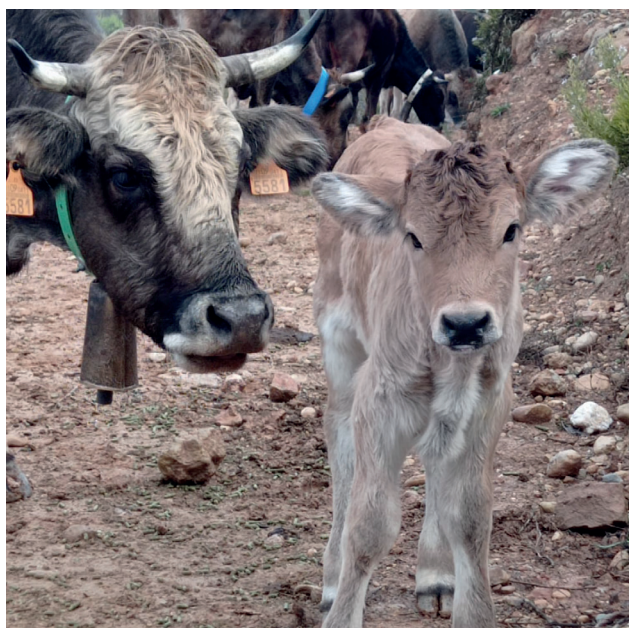
Totes les explotacions -a part de la petita explotació de Santa Margarida de Montbui, dedicada a l'obtenció de llet i derivats- estan destinades a la producció de carn.

“En el sector del boví l'any 2019 es van declarar 13 explotacions. De mitjana, la capacitat de cada una d'elles és d'aproximadament 85 individus per explotació”

Municipi	Nombre d'explotacions	Capacitat total
Carme	1	234 (a mitges amb l'explotació d'Igualada)
Castellolí	2	50
Igualada	1	234 (a mitges amb l'explotació de Carme)
Jorba	1	180
Òdena	3	270
Rubió	3	240
Sant Martí de Tous	1	141
Santa Margarida de Montbui	1	3

Elaboració pròpia a partir de les dades del DACAA per l'any 2019

Ramat de vaca de l'Albera pasturant

4.2.2. Ramaderia intensiva

4.2.2.1. DAFO

Fortaleses

Elevada **producció**.

Poca superfície.

Competitiu a nivell de **preu**.

Circuits d'integració.

Major **biocontrol**.

Elevat coeficient de **transformació de pinso en carn**.

Elevada **demanda** de productes alimentaris a preu baix.

Presència a la gran distribució.

Oportunitats

Debilitats

Dependència molt elevada **del mercat global**.

Baixa circularitat.

Baixa sostenibilitat ambiental.

Elevada logística.

Dependència de grans **escorxadors**.

Manca de traçabilitat al llarg de la cadena (impossibilitat, en general, de recuperar les pròpies canals de l'escorxador).

Creixent **qüestionament social**.

Desinformació dels consumidors.

Estigmatització.

Hipocresia social.

Elevada **dependència** de **combustibles fòssils**.

Geopolítica.

Bioseguretat - malalties.

Existència de **més producció que consumidors** (almenys a nivell local).

Amenaces

4.2.2.2. Objectius i actuacions

Objectiu RII	Aconseguir una percepció més positiva per part de la societat i donar a conèixer els actors del sector
Línia estratègica	5. Conscienciar, comunicar i promocionar
Actuacions	<p>Realització d'una campanya de conscienciació sobre el sector.</p> <p>Presentació dels diversos agents a través de les xarxes socials i la web del projecte, mitjançant imatges, la creació de vídeos i els suports gràfics que es considerin oportuns.</p> <p>Realització d'una mostra de producte del Parc Agrari dues vegades l'any.</p> <p>Foment de les visites a les explotacions.</p> <p>Oferta d'assessoraments i formacions en imatge i comunicació.</p> <p>Explicació de la realitat, amb els seus pros i contres, de la ramaderia intensiva, per tal de trencar el desconeixement i l'estigmatització.</p>
Agents implicats	Ramaders, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Empreses d'imatge i comunicació, Empreses de serveis informàtics, Mitjans de premsa i comunicació, Tècnics dinamitzadors, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Nombre de persones a les quals arriba la campanya de conscienciació.</p> <p>Nombre de publicacions a les xarxes socials sobre agents del sector i visites assolides.</p> <p>Assistents (tant productors com consumidors) a les mostres de productors.</p> <p>Nombre d'explotacions que ofereixen visites i nombre d'assistents a les visites.</p> <p>Nombre d'explotacions participants en els assessoraments i formacions.</p> <p>Document explicatiu de pros i contres, i usuaris als que ha arribat.</p>
Línia estratègica a què interpe'l·la de forma secundària	2. Fomentar la cadena de valor agroalimentària local

Objectiu R12	Mantenir la traçabilitat dels caps de bestiar un cop surten de l'explotació i passen a l'escorxador, per tal de poder recuperar de l'escorxador les canals o peces dels caps propis i processar-les o comercialitzar-les.
Línia estratègica	2. Fomentar la cadena de valor agroalimentària local
Actuacions	<p>Implementació d'un sistema de traçabilitat específic per escorxadors que permeti recuperar les canals o peces dels propis individus.</p> <p>Foment de la compra de canals o mitges canals, per part de carnisseres/xarcuters, per tal de facilitar que les explotacions puguin fer la venda directa.</p> <p>Creació d'un distintiu de producte de la marca Parc Agrari.</p>
Agents implicats	Ramaders, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Elaboradors, Empreses agroalimentàries, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Documentació explicativa sobre el funcionament del sistema de traçabilitat i implementació en els escorxadors emprats pels ramaders del Parc Agrari.</p> <p>Nombre de carnisseries que han establert acords amb ramaders locals per la compra de canals o mitges canals.</p> <p>Nombre de productes càrnics amb el distintiu del Parc Agrari.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	3. Incrementar i facilitar l'accés al producte local

Objectiu R13	Avançar poc a poc vers un canvi de sistema d'intensiu a extensiu
Línia estratègica	4. Actuar per a un territori sostenible
Actuacions	<p>Elaboració de guies i manuals per a la transformació progressiva d'explo- tacions intensives a extensives.</p> <p>Assessoraments individualitzats i elaboració de plans de reconversió.</p> <p>Identificació de recursos econòmics i ajudes disponibles per facilitar la transformació.</p>
Agents implicats	Ramaders, Associacions agràries, Associació de productors de la Con- ca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Centres de recerca agrària, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climà- tica, Alimentació i Agenda Rural, Escoles agràries, Universitats amb graus, postgraus i màsters de la temàtica pertinent.
Indicadors	<p>Guies i manuals elaborats, i nombre d'usuaris als quals han arribat.</p> <p>Nombre d'explo-tacions que han rebut assessorament personalitzat que han elaborat plans de reconversió.</p> <p>Guia sobre els ajuts disponibles i nombre d'usuaris als quals ha arribat.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	2. Fomentar la cadena de valor agroalimentària local.

Objectiu RI4	Fomentar la venda directa i de circuit curt
Línia estratègica	3. Incrementar i facilitar l'accés al producte local
Actuacions	<p>Promoció activa de mercats setmanals de productors locals.</p> <p>Increment de l'oferta del producte local en comerços i restaurants de la zona (veure objectius COM2 i RES2).</p> <p>Millora dels canals de comercialització i distribució.</p> <p>Obertura de l'accés a la venda directa al sector públic, concretament als menjadors escolars i a altres col·lectivitats.</p>
Agents implicats	Ramaderia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Grups de consum, Comerç local, Restauració, Associació de Restauració i Comerç del Parc Agrari de la Conca d'Òdena, Empreses gestores de menjadors, Associació de menjadors ecològics, Centres d'ensenyament, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Nombre de ramaders que participen en mercats no sedentaris regulars.</p> <p>Nombre de comerços i restaurants que ofereixen productes de les explotacions ramaderes locals.</p> <p>Percentatge de venda directa (sense intermediaris).</p> <p>Percentatge de venda en circuit curt (màxim un intermediari).</p> <p>Nombre d'escoles i altres col·lectivitats que empen amb regularitat productes de les explotacions ramaderes locals.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	2. Fomentar la cadena de valor agroalimentària local.

Objectiu R15	Incrementar la circularitat de les explotacions gràcies a la utilització de pinso local
Línia estratègica	4. Actuar per un territori sostenible
Actuacions	<p>Identificació de les necessitats, en pinso i farratge, de les explotacions ramaderes locals.</p> <p>Establiment d'acords entre agricultors i ramaders.</p> <p>Establiment d'un molí de referència per tal que pugui formular i elaborar el pinso amb productes locals.</p>
Agents implicats	Agricultors i ramaders., Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Informe amb les necessitats de pinso i farratge de les explotacions ramaderes actuals.</p> <p>Nombre d'acords establerts entre agricultors i ramaders.</p> <p>S'ha identificat el molí de referència. Nombre de pagesos usuaris del molí de referència per a l'elaboració de pinso local.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	2. Fomentar la cadena de valor agroalimentària local

4.2.3. Ramaderia extensiva

4.2.3.1. DAFO

Fortaleses

Impacte positiu en el territori (gestió de l'ecosistema, manteniment del mosaic agroforestal, prevenció d'incendis, etc.).

Benestar animal.

Qualitat i proximitat.

Elevada **circularitat.**

Major **independència del mercat global.**

Producte **singular.**

Creixent interès de la població

envers els productes de proximitat i ecològics.

Creixent **conscienciació de la població**

sobre la importància del sector primari i, en concret, de la ramaderia extensiva.

Elevada **potencialitat d'innovació.**

Sector que comença a anar **en augment.**

Oportunitats

Debilitats

Poc competitiu a nivell de **preus**.

Necessitat de **grans superfícies de pastura**.

Baixa productivitat.

Manca d'infraestructures.

Manca de logística i canals de venda (distribució).

Abandó de l'activitat agroramadera
a favor de les activitats turístiques associades.

Imatge negativa del ramader/a i del sector
que cal treballar per transformar-la.

Canvi climàtic.

La gent no vol / pot pagar el preu real (just) malgrat valorar el producte.

L'economia d'escala és un limitant per entrar en certs circuits
comercials, ja que la major part d'explotacions són petites o mitjanes.

Competència per part de **grans empreses i supermercats**.

Preu de les matèries primeres a l'alça.

Excés de burocràcia.

Ajuts no proporcionats.

Amenaces

4.2.3.2. Objectius i actuacions

Objectiu REI	Manufacturar localment els productes càrnics derivats de la ramaderia extensiva
Línia estratègica	2. Fomentar la cadena de valor agroalimentària local
Actuacions	<p>Creació d'un obrador compartit de carn i productes làctics.</p> <p>Creació (almenys) d'un escorxador de proximitat o mòbil, de caire públic i amb llicència per a tractament en ecològic.</p>
Agents implicats	Ramaders, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Elaboradors, Empreses agroalimentàries, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Existència d'un obrador compartit.</p> <p>Nombre de ramaders usuaris de l'obrador compartit i diversitat de productes manufacturats.</p> <p>Nombre d'escorxadors disponibles per cada tipologia de bestiar.</p> <p>Nombre d'escorxadors ecològics disponibles per cada tipologia de bestiar.</p> <p>Nombre de ramaders usuaris dels escorxadors disponibles.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària

Objectiu RE2	Augmentar les zones de pastura i el nombre de persones que es dediquen exclusivament a la ramaderia extensiva
Línia estratègica	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària
Actuacions	<p>Creació d'un banc de pastures.</p> <p>Incorporació de la pastura en totes les àrees estratègiques.</p> <p>Detecció de les zones en les que hi ha manca de ramats i on la seva incorporació seria clau per al manteniment del mosaic agroforestal.</p> <p>Creació de sinergies amb productors agrícoles.</p> <p>Creació d'una guia amb les fonts de finançament disponibles per a la pastura en zones forestals, estratègiques o no.</p> <p>Accions comunicatives per posar de relleu la importància de la ramaderia extensiva per a la gestió dels paisatges.</p>
Agents implicats	Agricultors i ramaders, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Escola de Pastors de Catalunya, Tècnics dinamitzadors, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, Escoles agràries, Universitats amb graus, postgraus i màsters de la temàtica pertinent Fundació Pau Costa, Ramats de foc.
Indicadors	<p>Nombre d'hectàrees ofertes al banc de pastures, i d'aquestes, el percentatge que s'estan pasturant.</p> <p>Percentatge d'àrees estratègiques que es pasturen.</p> <p>Mapa amb els punts clau on caldria introduir nous ramats.</p> <p>Nombre d'agricultors que atorguen drets de pastura (de rostoll i de camps en guaret) als ramats.</p> <p>Guia amb les possibles fonts de finançament i usuaris als quals hagi arribat.</p> <p>Nombre d'impactes comunicatius i usuaris als que ha arribat.</p> <p>Superfície que es pastura.</p> <p>Nombre de ramats i caps de bestiar.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	4. Actuar per un territori sostenible

Objectiu RE3	Visibilitzar el sector de la ramaderia extensiva i els seus agents
Línia estratègica	5. Conscienciar, comunicar i promocionar
Actuacions	<p>Realització d'una campanya de conscienciació sobre l'estat actual del sector i el seu potencial.</p> <p>Presentació dels diversos agents a través de les xarxes socials i la web del projecte, mitjançant imatges, la creació de vídeos i els suports gràfics que es considerin oportuns.</p> <p>Realització d'una mostra de producte del Parc Agrari dues vegades l'any.</p> <p>Foment de les visites a les explotacions.</p> <p>Oferta d'assessoraments i formacions en imatge i comunicació.</p> <p>Creació d'un distintiu de producte de la marca Parc Agrari.</p>
Agents implicats	Ramaders, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Escola de Pastors de Catalunya, Empreses d'imatge i comunicació, Empreses de serveis informàtics, Mitjans de premsa i comunicació, Tècnics dinamitzadors, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Nombre de persones a les quals arriba la campanya de conscienciació.</p> <p>Nombre de publicacions a les xarxes socials sobre agents del sector i visites assolides.</p> <p>Assistents (tant productors com consumidors) a les mostres de productors.</p> <p>Nombre d'explotacions que ofereixen visites i nombre d'assistents a les visites.</p> <p>Nombre d'explotacions participants en els assessoraments i formacions.</p> <p>Nombre de productes amb el distintiu Parc Agrari.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	2. Fomentar la cadena de valor agroalimentària local

Objectiu RE4	Fomentar la venda directa i de circuit curt
Línia estratègica	3. Incrementar i facilitar l'accés al producte local
Actuacions	<p>Promoció activa de mercats setmanals de productors locals.</p> <p>Increment de l'oferta del producte local en comerços i restaurants de la zona (veure objectius COM2 i RES2).</p> <p>Millora dels canals de comercialització i distribució.</p> <p>Obertura de l'accés a la venda directa al sector públic, concretament als menjadors escolars i a d'altres col·lectivitats.</p>
Agents implicats	Ramaderia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Grups de consum, Comerç local, Restauració, Associació de Restauració i Comerç del Parc Agrari de la Conca d'Òdena, Empreses gestores de menjadors, Associació de menjadors ecològics, Centres d'ensenyament, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Nombre de ramaders que participen en mercats no sedentaris regulars.</p> <p>Nombre de comerços i restaurants que ofereixen productes de les explotacions ramaderes locals.</p> <p>Percentatge de venda directa (sense intermediaris).</p> <p>Percentatge de venda en circuit curt (màxim un intermediari).</p> <p>Nombre d'escoles i altres col·lectivitats que empren amb regularitat productes de les explotacions ramaderes locals.</p>
Línia estratègica a què interpe·la de forma secundària	2. Fomentar la cadena de valor agroalimentària local

4.2.4. Apicultura

4.2.4.1. Diagnosi de l'estat actual

Pel que fa al sector de l'apicultura, el 2019 es van declarar 39 explotacions -que corresponen a assentaments-, totes majors o iguals a 1 UR. La capacitat total era de 3813 ruscós autoritzats -la xifra real pot ser menor-, cosa que equivaldria a assentaments d'aproximadament 98 ruscós. Aquestes es troben repartides entre 12 dels 15 municipis del projecte, sent Rubió el municipi amb més ruscós autoritzats. Al tractar-se d'una comarca amb una diversitat de flora prou important i amb alguns punts d'aigua, l'apicultura pot desenvolupar-se amb força en certs moments de l'any. El romaní, la ravenissa, la colza i el bruc són algunes de les espècies mel·líferes més abundants a la zona. No obstant, el canvi climàtic, amb sequeres perllongades i, també, amb fenòmens extrems com onades de calor o glaçades fora de temporada, amenaça cada vegada més aquest sector. També cal posar en relleu l'amenaça que suposen algunes espècies invasores, com la vespa asiàtica.

“Pel que fa al sector de l'apicultura, el 2019 es van declarar 39 explotacions”

Abelles de la mel a Sant Martí de Tous

Municipi	Nombre d'explotacions (assentaments)	Capacitat total
Argençola	5	139
Carme	3	84
Castellolí	3	40
Copons	3	46
Jorba	4	210
Òdena	3	39
Orpí	1	15
Pobla de Claramunt	1	20
Rubió	2	1522
Sant Martí de Tous	8	782
Santa Margarida de Montbui	4	899
Torre de Claramunt	2	17

Elaboració pròpia a partir de les dades del DACAA per l'any 2019

Manipulació d'un rusc a Sant Martí de Tous

4.2.4.2. DAFO del sector /Apicultura

Fortaleses

Producte de **qualitat**.

Foment de serveis ecosistèmics.

Bona percepció de la mel.

Bona percepció de les abelles.

Interès per la **pol·linització**.

Comarca amb **molta diversitat de flora** i, fins a dia d'avui, amb una pluviometria acceptable.

Oportunitats

Debilitats

Manca de professionalització.

Necessitat de **mobilitat segons la floració.**

Reducció del nombre de ruscos que provoca que l'amenaça provinent dels depredadors afecti més als encara existents.

Vespa asiàtica (*Vespa velutina*).

Varroosi, **malaltia** causada per *Varroa destructor*, un àcar paràsit.

Fauna salvatge.

Herbicides.

Monocultius.

Irregularitat climàtica deguda al canvi climàtic.

Intrusisme professional i competència dels grans productors.

Amenaces

4.2.4.3. Objectius i actuacions

Objectiu API	Potenciar la presència d'eixams al territori del Parc Agrari
Línia estratègica	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària
Actuacions	<p>Creació de sinergies amb productors agrícoles.</p> <p>Complement amb altres activitats agràries.</p> <p>Guia d'aspectes a tenir en compte per iniciar-se en l'apicultura.</p> <p>Actuacions conjuntes per al control de la vespa asiàtica.</p>
Agents implicats	Apicultors, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Associació Catalana d'Apicultors, Tècnics dinamitzadors, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Nombre d'apicultors i agricultors que han establert sinergies.</p> <p>Nombre d'apicultors que han diversificat la seva activitat.</p> <p>Guia per a l'inici de l'activitat professional en l'apicultura i usuaris als que ha arribat.</p> <p>Recull de les accions conjuntes desenvolupades per al control de la vespa asiàtica.</p> <p>Nombre de ruscos al Parc Agrari.</p> <p>Nombre d'assentaments al Parc Agrari.</p> <p>Nombre de productors de mel al Parc Agrari.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	4. Actuar per a un territori sostenible

Objectiu AP2	Visibilitzar el sector de l'apicultura i els seus agents
Línia estratègica	5. Conscienciar, comunicar i promocionar
Actuacions	<p>Realització d'una campanya de conscienciació sobre l'estat actual del sector i el seu potencial.</p> <p>Presentació als diversos agents a través de les xarxes socials i la web del projecte, mitjançant imatges, la creació de vídeos i els suports gràfics que es considerin oportuns.</p> <p>Realització d'una mostra de productes del Parc Agrari dues vegades l'any.</p> <p>Foment de les visites a les explotacions.</p> <p>Oferta d'assessoraments i formacions en imatge i comunicació.</p> <p>Creació d'un distintiu de producte de la marca Parc Agrari.</p>
Agents implicats	Apicultors, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Associació Catalana d'Apicultors, Empreses d'imatge i comunicació, Empreses de serveis informàtics, Mitjans de premsa i comunicació, Tècnics dinamitzadors, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Nombre de persones a les quals arriba la campanya de conscienciació.</p> <p>Nombre de publicacions a les xarxes socials sobre agents del sector i vi-sites assolides.</p> <p>Assistents (tant productors com consumidors) a les mostres de productors.</p> <p>Nombre d'apicultors que ofereixen visites i nombre d'assistents a les visites.</p> <p>Nombre d'apicultors participants en els assessoraments i formacions.</p> <p>Nombre de productes amb el distintiu Parc Agrari.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	2. Fomentar la cadena de valor agroalimentària local

Objectiu AP3	Fomentar la venda directa i de circuit curt
Línia estratègica	3. Incrementar i facilitar l'accés al producte local
Actuacions	<p>Promoció activa de mercats setmanals de productors locals.</p> <p>Increment de l'oferta del producte local en comerços i restaurants de la zona (veure objectius COM2 i RES2).</p> <p>Millora dels canals de comercialització i distribució.</p> <p>Obertura de l'accés a la venda directa al sector públic, concretament als menjadors escolars i a d'altres col·lectivitats.</p>
Agents implicats	<p>Apicultors, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Grups de consum, Comerç local, Restauració, Associació de Restauració i Comerç del Parc Agrari de la Conca d'Òdena, Empreses gestores de menjadors, Associació de menjadors ecològics, Centres d'ensenyament, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.</p>
Indicadors	<p>Nombre d'apicultors que participen en mercats no sedentaris regulars.</p> <p>Nombre de comerços i restaurants que ofereixen productes dels apicultors locals.</p> <p>Percentatge de venda directa (sense intermediaris).</p> <p>Percentatge de venda en circuit curt (màxim un intermediari).</p> <p>Nombre d'escoles i altres col·lectivitats que empen amb regularitat productes dels apicultors locals.</p>
Línia estratègica a què interpe·la de forma secundària	2. Fomentar la cadena de valor agroalimentària local

4.3. Aprofitament forestal

En aquest apartat s'analitza l'aprofitament forestal, tant per a usos fustaners com no fustaners, en el si del Parc Agrari de la Conca d'Òdena. També s'inclouen en aquest apartat, tot i que de forma més breu, els potencials aprofitaments cinegètics de la zona, focalitzats principalment en el senglar i el cabirol.

Cal tenir en compte que, tot i la gran superfície que ocupen les zones forestals i el paper clau que juguen en termes paisatgístics i d'ús recreatiu (entre molts d'altres serveis ecosistèmics que proveeixen), l'activitat econòmica generada directament a partir de l'explotació dels recursos fustaners i no fustaners de les àrees forestals és pràcticament nul·la, amb l'excepció de la ramaderia extensiva que empra zones forestals com a àrees de pastura. De fet, les actuacions que es duen a terme per a la gestió de les masses forestals, principalment de plançonada i de millora, requereixen de suport econòmic per part de les administracions per a poder-se desenvolupar sense ser deficitàries. En conseqüència, resulta clau explorar el potencial de les zones forestals per al desenvolupament d'activitats econòmicament viables que contribueixin a la seva gestió i que les facin més resilients al canvi climàtic i als grans incendis forestals.

La informació es desglossa en aprofitaments fustaners, aprofitaments no fustaners i, aprofitaments cinegètics. Inicialment, s'exposa breument l'estat actual i, a continuació, es presenta una DAFO i les taules dels objectius específics per cada cas. Els objectius específics i les actuacions proposades han estat elaborats gràcies als inputs recollits durant el procés participatiu i les entrevistes realitzades.

Aprofitament fustaner a Sant Martí de Tous

4.3.1. Aprofitaments fustaners

4.3.1.1. Diagnosi de l'estat actual

Actualment, hi ha molt pocs agents al territori del Parc Agrari de la Conca d'Òdena que facin un aprofitament fustaner de la superfície forestal a nivell professional. De fet, els destinataris de la fusta obtinguda en les aclarides de plançoneda, millora i altres actuacions de gestió forestal derivades dels plans tècnics forestals són, en pràcticament tots els casos, empreses de la zona del Parc Agrari i, fins i tot, de fora l'àmbit català. Sí que cal destacar l'aprofitament, a nivell local, d'aquesta fusta com a combustible per a estufes de llenya de moltes cases i masies, i, també, als forns de llenya d'empreses dedicades a l'elaboració de fruita seca torrada i, en menor mesura, dels forns de pa. En molts casos es tracta d'aprofitaments particulars, tot i que també hi ha pagesos que complementen part de la seva activitat i renda amb la comercialització de llenya obtinguda en els boscos del Parc Agrari. Tanmateix, tot i que no es disposa de dades quantitatives, aquest consum és insignificant ateses les necessitats de gestió i, per tant, d'extracció de biomassa de les masses forestals locals.

D'altra banda, cal destacar la biomassa forestal -branques i troncs transformats en estella o pèl·let- com una de les fonts potencials per generar economia a partir dels recursos fustaners. Sobre el paper, la biomassa forestal és l'energia renovable que més pot ajudar a la creació de nous llocs de treball al sector rural i, de fet, es va plantejar, a principis dels dosmil, la creació d'un centre d'emmagatzematge d'estella de biomassa, que hauria de ser consumida a les calderes de biomassa públiques i privades.

“Actualment, hi ha molt pocs agents al territori del Parc Agrari de la Conca d'Òdena que facin un aprofitament fustaner de la superfície forestal a nivell professional.”

Tot i això, seguint el “Pla d'acció per a l'aprofitament de biomassa per a usos tèrmics a la comarca de l'Anoia”, diferents municipis del Parc Agrari de la Conca d'Òdena, com Òdena, Santa Margarida de Montbui i Argencçola, utilitzen aquest recurs energètic per a les calderes d'alguns equipaments municipals. Un bon exemple és la caldera de biomassa de Santa Margarida de Montbui, que s'ha pogut instal·lar gràcies el programa de la Unió Europea “Biomassa pel Clima” a través d'una subvenció dels fons europeus FEDER. Aquesta instal·lació per a l'ús de biomassa ha permès reduir al voltant 152'2 tones anuals d'emissions de CO₂, alhora que permet contribuir a la gestió de les zones forestals locals.

Per últim, cal destacar l'absència d'aprofitament de la fusta local com a element constructiu, tot i que tradicionalment havia estat un recurs emprat arreu. Les bigues dels immobles del Parc Agrari eren de pi blanc o de pinassa, en ambdós casos provinents dels boscos locals. Alhora, cada fusta, amb les seves propietats i característiques, era emprada per una finalitat concreta: pilons per les carnisseries en el cas de la servera, mobles en el cas del freixe i el pollancre, radis de les rodes dels carros en el cas del roure, o forques palleres en el cas del lledoner, entre molts d'altres exemples. Aquest potencial segueix existint, per tant, val la pena conservar aquest saber popular per tal de poder desenvolupar, quan el context sigui favorable, projectes de valorització de cadascuna d'aquestes espècies forestals.

Aprofitament fustaner a Sant Martí de Tous

4.3.1.2. DAFO del sector /Aprofitaments fustaners

Fortaleses

Fomenta la **gestió de les masses forestals**.

Redueix el risc de grans incendis forestals.

Pot proporcionar un **elevat nombre de matèries primeres** de caràcter **local**.

Recurs abundant i àmpliament **disponible**.

Activitat sinèrgica amb la ramaderia extensiva, ja que la gestió forestal afavoreix la creació de noves zones de pastura.

Certa demanda per part de professionals i particulars de fusta com a biomassa (llenya).

Major **consciència sobre la importància de gestionar**, de forma sostenible, **les zones forestals**.

L'aprofitament dels recursos fustaners està totalment alineat amb els **objectius de desenvolupament sostenible, la reducció d'emissions de gasos d'efecte hivernacle i l'economia circular**.

Els colls d'ampolla en les cadenes comercials globals ajuden a **valoritzar la fusta local** com a recurs sostenible, disponible, i infrautilitzat.

Oportunitats

Debilitats

Actualment **no és un sector desenvolupat** a la Conca d'Òdena en termes empresarials.

Falta de xarxa de distribució.

Manca d'infraestructura per al processament de fusta local.

Absència d'una cadena de valor local sòlida entorn els productes fustaners.

Espècies majoritàries, pi blanc (*Pinus halepensis*) i alzina (*Quercus ilex*), poc valorades en termes de preu de mercat i com a elements constructius.

Poca consciència de la població sobre la importància **d'utilitzar la fusta i la biomassa locals com a recurs.**

El canvi climàtic incrementa el **risc de grans incendis forestals.**

Presència en el mercat de **productes fustaners de tot tipus originaris de diversos indrets del món** i a preus més econòmics que la fusta local i els seus derivats.

Pèrdua dels coneixements tradicionals relatius a la gestió forestal i als diferents tipus de fusta.

Amenaces

4.3.1.3. Objectius i actuacions

Objectiu AFI	Potenciar l'ús de la fusta local com a element constructiu
Línia estratègica	3. Incrementar i facilitar l'accés al producte local
Actuacions	<p>Transferència al teixit productiu local, especialment propietaris forestals, arquitectes i empreses constructores, del potencial de la fusta local com a element constructiu.</p> <p>Visibilització de casos d'èxit en la valorització de recursos fustaners locals com a element constructiu.</p> <p>Recull i transferència del coneixement tradicional existent a escala local sobre la utilització de la fusta com a element constructiu.</p> <p>Desenvolupament de les infraestructures necessàries per la preparació de la fusta local com a element constructiu i la seva posterior comercialització.</p>
Agents implicats	Associacions de Propietaris Forestals, Propietaris forestals, Associació de Defensa Forestal Anoia, Clúster de la biomassa, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Arquitectes, Empreses de construcció, Organitzacions professionals agràries, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Nombre d'activitats de transferència realitzades i nombre d'agents del teixit productiu local participants.</p> <p>Documents guia entregats a les activitats de transferència realitzades.</p> <p>Nombre d'agents del teixit productiu local que han participat en les activitats per la visibilització dels casos d'èxit.</p> <p>Document recull amb els casos d'èxit que poden servir de mirall per la Conca d'Òdena.</p> <p>Nombre d'activitats realitzades per la transferència del coneixement tradicional i nombre de participants.</p> <p>Documents on es recullin els coneixements tradicionals existents sobre la utilització de la fusta com a element constructiu.</p> <p>Nombre d'Infraestructures desenvolupades per la preparació de la fusta local com a element constructiu i la seva posterior comercialització.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària

Objectiu AF2	Potenciar l'ús dels recursos fustaners locals com a recurs energètic en forma de llenya, estella i pèllet
Línia estratègica	3. Incrementar i facilitar l'accés al producte local
Actuacions	<p>Realització d'un estudi de viabilitat amb el corresponent anàlisi econòmic sobre el desenvolupament d'activitat econòmica, a nivell local, entorn l'estella i el pèllet.</p> <p>Foment de la utilització de fusta local a les estufes i calderes de biomassa, tant públiques com privades, presents al parc agrari.</p> <p>En cas que l'estudi de viabilitat sigui favorable, creació de les infraestructures necessàries per tal d'obtenir pèllet i estella a partir de fusta local.</p> <p>Pla de comercialització i comunicació per posar en valor la fusta local com a recurs energètic.</p>
Agents implicats	Associacions de Propietaris Forestals, Propietaris forestals, Associació de Defensa Forestal Anoia, Clúster de la biomassa, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Estudi de viabilitat realitzat i presentat.</p> <p>Nombre d'agents als quals s'ha presentat l'estudi de viabilitat.</p> <p>Nombre d'equipaments públics i d'edificis privats que utilitzen l'estella i el pèllet local com a font de combustible.</p> <p>Infraestructures desenvolupades per a l'obtenció i la comercialització de pèllet a partir de fusta local.</p> <p>Recull de les accions comunicatives realitzades i del nombre de persones a les quals s'ha arribat.</p>
Línia estratègica a què interpe·la de forma secundària	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària

Objectiu AF3	Potenciar els múltiples usos de les diferents tipologies de fusta disponibles a nivell local
Línia estratègica	3. Incrementar i facilitar l'accés al producte local
Actuacions	<p>Recull i transferència del coneixement tradicional existent referent als possibles usos de les diferents tipologies de fusta local.</p> <p>Realització d'un estudi de viabilitat amb el corresponent anàlisi econòmic sobre el desenvolupament d'activitat econòmica, a nivell local, entorn la utilització, per finalitats diverses, de les diferents tipologies de fusta local existent.</p> <p>En els casos que l'estudi de viabilitat sigui favorable, desenvolupar les accions necessàries per tal de generar una cadena de valor local al voltant de la fusta i de l'ús que correspongui en cada cas.</p>
Agents implicats	Associacions de Propietaris Forestals, Propietaris forestals, Associació de Defensa Forestal Anoia, Clúster de la biomassa, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Arquitectes, Empreses de construcció, Organitzacions professionals agràries, Comerç local, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Nombre d'activitats realitzades per la transferència del coneixement tradicional i nombre de participants.</p> <p>Documents on es recullen els coneixements tradicionals existents sobre els usos potencials de les diferents tipologies de fusta.</p> <p>Estudi de viabilitat realitzat i presentat i nombre d'agents als quals s'ha presentat l'estudi de viabilitat.</p> <p>Accions realitzades per al desenvolupament de la cadena de valor local entorn els usos de les diferents tipologies de fusta.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària

4.3.2. Aprofitaments no fustaners

4.3.2.1. Diagnosi de l'estat actual

Actualment, a la Conca d'Òdena, es realitza molt poc, o més aviat nul, aprofitament forestal no fustaner a nivell professional, i pràcticament totes les activitats de recol·lecció que s'hi duen a terme -bolets, fruits silvestres, plantes aromàtiques i medicinals, espàrrecs, pinyes i llentiscle, principalment- o bé són amb finalitats d'autoconsum o bé generen una activitat econòmica no regulada. Tanmateix, són moltes les possibilitats de dinamització econòmica que potencialment radiquen en els recursos forestals no fustaners, alhora que esdevenen uns recursos altament resilients al canvi climàtic i totalment independents dels inputs externs. En conseqüència, el seu aprofitament professional ha de ser inclòs en qualsevol pla de gestió i desenvolupament que estigui d'acord amb els objectius de desenvolupament sostenible i que pretengui incidir positivament en el territori.

Els bolets són, potser, l'exemple més conegut de recurs no fustaner que trobem als boscos del Parc Agrari de la Conca d'Òdena. Presenten una llarga tradició de recol·lecció i un còmput de més de 100 espècies comestibles, moltes de les quals tenen un elevat valor gastronòmic i sortida comercial.

També, cal destacar les plantes silvestres comestibles que creixen en ambients forestals com a recurs a tenir molt en compte. Destaca, per la seva popularitat, l'es-

pàrrec (*Asparagus acutifolius*), però són moltes més les espècies de les quals ens mengem la part vegetativa (*fulles, brots o arrels*) o els fruits, amb un elevat potencial. Convé citar les espècies aromàtiques tan conegudes com el romaní (*Salvia rosmarinus*), la farigola (*Thymus vulgaris*) o la sajolida (*Satureja montana*), però en boscos, clarianes i marges en trobem fins a 300 espècies que podrien emprar-se amb finalitats alimentàries o medicinals. Pel que fa als fruits, els aranyons (*Prunus spinosa*), les cireres de pastor (*Arbutus unedo*) o, fins i tot, les mores (*Rubus ulmifolius*) en són alguns dels exemples més clars. Cal destacar, també, el potencial de les pinyes verdes de pi blanc (*Pinus halepensis*), un recurs molt i molt abundant als boscos del Parc Agrari de la Conca d'Òdena i amb un gran potencial per a l'elaboració de xarop de pi.

Finalment, diverses plantes, com és el cas del llentiscle (*Pistacia lentiscus*) però també de moltes altres, poden ser utilitzades pel seu valor estètic i ornamental, i si se'n fa un bon aprofitament sostenible poden generar activitat econòmica que permeti a la vegada una millor gestió forestal. De fet, actualment, la recol·lecció del llentiscle és una de les activitats que major economia submergida genera en el camp de la recol·lecció silvestre, i que, per tant, si es regula degudament podria donar lloc a una activitat econòmica sòlida.

Pinya verda de Pi blanc (*Pinus halepensis*)

Llentiscle (*Pistacia lentiscus*)

4.3.2.2. DAFO del sector /Aprofitaments no fustaners

Fortaleses

Gran disponibilitat i diversitat de **recursos clarament infrautilitzats**.

Consciència creixent entre els propietaris forestals de la necessitat de **posar en valor els recursos forestals no fustaners** com a **eina per afavorir la gestió forestal**.

Possibilitat de generar oportunitats econòmiques per a **persones amb poca formació**.

Part de la **població** cada cop està **més conscienciada a l'hora de consumir productes de proximitat** que contribueixin a la dinamització de les zones rurals.

Necessitat de canviar el model de gestió forestal de les darreres dècades.

Recursos disponibles i infrautilitzats però **que tenen un elevat valor de mercat**.

Oportunitats

Debilitats

Actualment, **no es tracta d'un sector amb activitat econòmica desenvolupada** a la Conca d'Òdena.

La propietat privada de les zones forestals i la **manca d'interès de certs propietaris** en la gestió forestal.

Manca de regulació de la recol·lecció.

Recursos, en general, clarament infrautilitzats malgrat el valor de mercat que molts d'ells tenen, que contrasta amb la sobreexplotació produïda en casos concrets (bolets, llentiscle, pinyes de pi pinyoner (*Pinus pinea*)).

Percepció de bé comú de tot allò que creix en zones forestals, malgrat tractar-se de propietats privades.

Canvi climàtic i **grans incendis forestals**.

Desaparició de la gestió forestal tradicional, **abandó de les masses forestals**.

Manca de consciència per part de la població que utilitza les **zones forestals com a espai recreatiu** i per la **recol·lecció d'autoconsum**.

Globalització del mercat de productes forestals no fustaners.

Amenaces

4.3.2.3. Objectius i actuacions

Objectiu ANFI	Regular i incentivar l'aprofitament professional de fruits silvestres, incloses les pinyes i els aglans
Línia estratègica	1. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària
Actuacions	<p>Regulació de la recol·lecció professional de fruits silvestres, incloses les pinyes i els aglans.</p> <p>Creació d'una guia per acompanyar les persones, professionals, i agrupacions de propietaris forestals que vulguin iniciar-se en aquest camp.</p> <p>Definició de la cadena de valor d'aquests productes, dels canals a seguir per la seva comercialització i transformació, i si resulta necessari, desenvolupament de les infraestructures pertinents.</p> <p>Acompanyament a les agrupacions de propietaris forestals i als propietaris forestals que desitgin promoure aquestes activitats professionals.</p> <p>Valorització gastronòmica dirigida a la indústria transformadora, comerços i consumidors.</p>
Agents implicats	Associacions de Propietaris Forestals, Propietaris forestals, Associació de Defensa Forestal Anoia, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Restauració, Comerç local, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Recull de la normativa existent i presentació de propostes de regulació.</p> <p>Nombre d'agents als quals ha arribat la informació relativa a la regulació vigent i a les propostes realitzades.</p> <p>Guia per acompanyar les persones, professionals i agrupacions de propietaris forestals que vulguin iniciar-se en aquest camp.</p> <p>Nombre de persones individuals i agents del sector als quals s'ha donat a conèixer la guia.</p> <p>Document relatiu a la cadena de valor d'aquests productes forestals no fustaners, i nombre de persones i agents del sector als quals s'ha difós.</p> <p>Infraestructures creades per incentivar l'activitat econòmica entorn els fruits silvestres.</p> <p>Nombre d'acompanyaments i formacions realitzades vers les agrupacions de propietaris forestals i els propietaris forestals que desitgin promoure l'activitat econòmica entorn els fruits silvestres.</p> <p>Nombre d'activitats realitzades per la valorització gastronòmica dels fruits silvestres vers la indústria transformadora, comerços i consumidors; i nombre de participants.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	4. Actuar per un territori sostenible

Objectiu ANF2	Regular i incentivar l'aprofitament professional de plantes aromàtiques i medicinals i plantes silvestres comestibles
Línia estratègica	2. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària
Actuacions	<p>Regulació de la recol·lecció professional de plantes aromàtiques i medicinals i plantes silvestres comestibles.</p> <p>Creació d'una guia per acompanyar les persones, professionals, i agrupacions de propietaris forestals que vulguin iniciar-se en aquest camp.</p> <p>Definició de la cadena de valor d'aquests productes, dels canals a seguir per la seva comercialització i transformació, i si resulta necessari, desenvolupament de les infraestructures pertinents.</p> <p>Acompanyament a les agrupacions de propietaris forestals i propietaris forestals que desitgin promoure aquestes activitats professionals.</p> <p>Valorització gastronòmica dirigida a indústria transformadora, comerços i consumidors.</p>
Agents implicats	Associacions de Propietaris Forestals, Propietaris forestals, Associació de Defensa Forestal Anoia, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Restauració, Comerç local, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Recull de la normativa existent i presentació de propostes de regulació.</p> <p>Nombre d'agents als quals ha arribat la informació relativa a la regulació vigent i a les propostes realitzades.</p> <p>Guia per acompanyar les persones, professionals, i agrupacions de propietaris forestals que vulguin iniciar-se en aquest camp.</p> <p>Nombre de persones individuals i agents del sector als quals s'ha donat a conèixer la guia.</p> <p>Document relatiu a la cadena de valor d'aquests productes forestals no fustaners i nombre de persones i agents del sector als quals s'ha difós.</p> <p>Infraestructures creades per incentivar l'activitat econòmica entorn les plantes aromàtiques i medicinals i les plantes silvestres comestibles.</p> <p>Nombre d'acompanyaments i formacions realitzades vers les agrupacions de propietaris forestals i els propietaris forestals que desitgin promoure l'activitat econòmica entorn les plantes aromàtiques i medicinals i les plantes silvestres comestibles.</p> <p>Nombre d'activitats realitzades per la valorització gastronòmica de les plantes aromàtiques i medicinals i les plantes silvestres comestibles vers la indústria transformadora, comerços i consumidors; i nombre de participants.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	4. Actuar per un territori sostenible

Objectiu ANF3	Regular l'aprofitament professional de bolets i conscienciar als boletaires d'autoconsum sobre la realitat dels boscos on van a buscar bolets
Línia estratègica	4. Actuar per un territori sostenible
Actuacions	<p>Regulació de la recol·lecció professional de bolets.</p> <p>Creació d'una guia per acompanyar les persones, professionals, i agrupacions de propietaris forestals que vulguin generar activitat econòmica entorn la recol·lecció de bolets.</p> <p>Definició de la cadena de valor local dels bolets, dels canals a seguir per la seva comercialització i transformació, i si resulta necessari desenvolupament de les infraestructures pertinents.</p> <p>Acompanyament a les agrupacions de propietaris forestals i als propietaris forestals que desitgin promoure la recol·lecció professional de bolets i/o regular la recol·lecció per autoconsum.</p> <p>Valorització gastronòmica de bolets poc coneguts dirigida a la indústria transformadora, restaurants, comerços i consumidors.</p> <p>Elaboració d'una guia de bones pràctiques per la recol·lecció sostenible de bolets amb finalitats d'autoconsum.</p>
Agents implicats	Associacions de Propietaris Forestals, Propietaris forestals, Associació de Defensa Forestal Anoia, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Restauració, Comerç local, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Recull de la normativa existent i presentació de propostes de regulació.</p> <p>Nombre d'agents als quals ha arribat la informació relativa a la regulació vigent i a les propostes realitzades.</p> <p>Guia per acompanyar les persones, professionals, i agrupacions de propietaris forestals que vulguin iniciar-se en aquest camp.</p> <p>Nombre de persones individuals i agents del sector als quals s'ha donat a conèixer la guia.</p> <p>Document relatiu a la cadena de valor local dels bolets i nombre de persones i agents del sector als quals s'ha difós.</p> <p>Infraestructures creades per incentivar l'activitat econòmica entorn els bolets.</p> <p>Nombre d'acompanyaments i formacions realitzades vers les agrupacions de propietaris forestals i propietaris forestals que desitgin promoure la recol·lecció professional de bolets i/o regular la recol·lecció per autoconsum.</p> <p>Nombre d'activitats realitzades per la valorització gastronòmica d'espècies de bolets poc conegudes vers la indústria transformadora, restauradors, comerços i consumidors; i nombre de participants.</p> <p>Guia de bones pràctiques per la recol·lecció sostenible de bolets amb finalitats d'autoconsum. i nombre de persones a les quals s'ha difós.</p>
Línia estratègica a què interpe·lla de forma secundària	5. Conscienciar, comunicar i promocionar

Objectiu ANF4	Regular l'aprofitament de llentiscle (<i>Pistacia lentiscus</i>)
Línia estratègica	4. Actuar per un territori sostenible
Actuacions	<p>Regulació de la recol·lecció professional de llentiscle.</p> <p>Creació d'una guia per acompanyar les persones, professionals, i agrupacions de propietaris forestals que vulguin generar activitat econòmica entorn la recol·lecció del llentiscle, on s'inclouï un recull de bones pràctiques.</p> <p>Definició de la cadena de valor local del llentiscle, dels canals a seguir per la seva comercialització i transformació, i si resulta necessari, desenvolupament de les infraestructures pertinents.</p> <p>Acompanyament a les agrupacions de propietaris forestals i als propietaris forestals que desitgin promoure la recol·lecció professional de llentiscle.</p>
Agents implicats	Associacions de Propietaris Forestals, Propietaris forestals, Associació de Defensa Forestal Anoia, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Restauració, Comerç local, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Recull de la normativa existent i presentació de propostes de regulació.</p> <p>Nombre d'agents als quals ha arribat la informació relativa a la regulació vigent i a les propostes realitzades.</p> <p>Guia per acompanyar les persones, professionals, i agrupacions de propietaris forestals que vulguin iniciar-se en aquest camp.</p> <p>Nombre de persones individuals i agents del sector als quals s'ha donat a conèixer la guia.</p> <p>Document relatiu a la cadena de valor local del llentiscle, i nombre de persones i agents del sector als quals s'ha difós.</p> <p>Infraestructures creades per incentivar l'activitat econòmica entorn el llentiscle.</p> <p>Nombre d'acompanyaments i formacions realitzades vers les agrupacions de propietaris forestals i els propietaris forestals que desitgin regular l'aprofitament del llentiscle.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	3. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària

4.3.3. Aprofitaments cinegètics

4.3.3.1. Diagnosi de l'estat actual

En aquest apartat es fa referència als aprofitaments cinegètics com un dels potencials recursos econòmics vinculats a les zones forestals. A la zona del Parc Agrari de la Conca d'Òdena hi ha una elevada població de senglar, i en els darrers anys, també s'ha incrementat la població de cabirol, espècies que troben en el mosaic agroforestal un hàbitat ideal per viure. Cal destacar que l'explosió demogràfica que en els darrers temps han tingut ambdues espècies és atribuïble, en bona part, a l'absència de depredadors superiors que haurien de controlar-ne les poblacions, com és el cas del llop.

Com a resultat de les creixents poblacions d'ambdues espècies, esdevenen necessàries actuacions de control poblacional, com ara les batudes, per així reduir l'impacte que aquest desequilibri en l'ecosistema genera sobre l'activitat agrària i, també, per reduir els accidents de trànsit associats a la fauna salvatge. Actualment, les batudes són dutes a terme per caçadors de tipus amateur que principalment empren la carn obtinguda per finalitats d'autoconsum. Tanmateix, si els mecanismes per incorporar, amb totes les garanties sanitàries, la carn de cabirol i senglar a la cadena alimentària fossin més fàcils i més realitzables a nivell local, l'interès comercial d'aquesta carn de caça seria clar. De fet, al mercat existeixen nombrosos productes elaborats, majoritàriament embotits, a base de cabirol i senglar, i el que manca són eines per tal que a nivell local es pugui regularitzar i comercialitzar la carn dels animals caçats a les batudes.

Aquesta valorització econòmica de la carn de caça no només permetria desenvolupar una cadena de valor entorn els recursos cinegètics, sinó que a més a més, i mentre el llop no esdevingui habitual a les nostres contrades, facilitaria que la caça fos una eina real per al control poblacional de cabirols i senglars.

“A la zona del Parc Agrari hi ha una elevada població de senglar, i en els darrers anys, també s'ha incrementat la població de cabirol”

Cabirols a la Conca d'Òdena

4.3.3.2. DAFO del sector /Aprofitaments cinegètics

Fortaleses

Poblacions molt abundants de cabirol i senglar que cal controlar per minimitzar els impactes negatius en l'agricultura i en la circulació viària.

La carn de caça té un elevat valor en el mercat, especialment al sector de la restauració i en forma d'elaborats càrnics, com els embotits.

Creixent consciència per part de la població de que l'explosió demogràfica de cabirols i senglars és un desequilibri ecosistèmic que, mentre no es resolgui, cal regular mitjançant la caça.

Oportunitats

Debilitats

Manca de professionalització del sector i envelliment dels caçadors.

Dificultats per complir, localment, amb tots els requeriments sanitaris que calen per incorporar la carn de caça a la cadena alimentària.

Desconeixement per part de la població **de la importància de regular mitjançant batudes les poblacions de senglar i cabirol**, fet que pot conduir a la incomprensió i a una estigmatització del sector.

Creixent ús recreatiu del medi natural, principalment **activitats d'oci i esport**, que dificulten la realització de batudes en determinades zones.

Amenaces

4.3.3.3. Objectius i actuacions

Objectiu ACI	Facilitar la incorporació de la carn de caça a la cadena alimentària
Línia estratègica	4. Preservar, fomentar i diversificar l'activitat agrària
Actuacions	<p>Creació d'una guia amb la normativa a complir i els passos a seguir per tal de poder comercialitzar i incorporar a la cadena alimentària els senglars i cabirols caçats durant les batudes.</p> <p>Habilitació, en el marc del Parc Agrari, d'un escorxadador que pugui processar i garantir la seguretat alimentària dels senglars i cabirols caçats, complint tots els requisits necessaris per ser comercialitzats.</p> <p>Realització d'accions per donar a conèixer la carn de caça entre el sector de la restauració i la indústria transformadora.</p>
Agents implicats	Associacions de caçadors. Associacions de Propietaris Forestals, Propietaris forestals, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Comerç local, Restaurants, Indústria transformadora, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Guia amb la normativa a complir i els passos a seguir per tal de poder comercialitzar i incorporar a la cadena alimentària els senglars i cabirols caçats durant les batudes.</p> <p>Nombre d'usuaris que han rebut la guia i han assistit als actes de presentació.</p> <p>Existeix un escorxadador habilitat per processar i garantir la seguretat alimentària dels senglars i cabirols caçats, complint tots els requisits necessaris per ser comercialitzats.</p> <p>Nombre d'accions realitzades per donar a conèixer la carn de caça entre el sector de la restauració i la indústria transformadora; i nombre d'assistents.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	4. Actuar per a un territori sostenible

4.4. Agroindústria i transformació

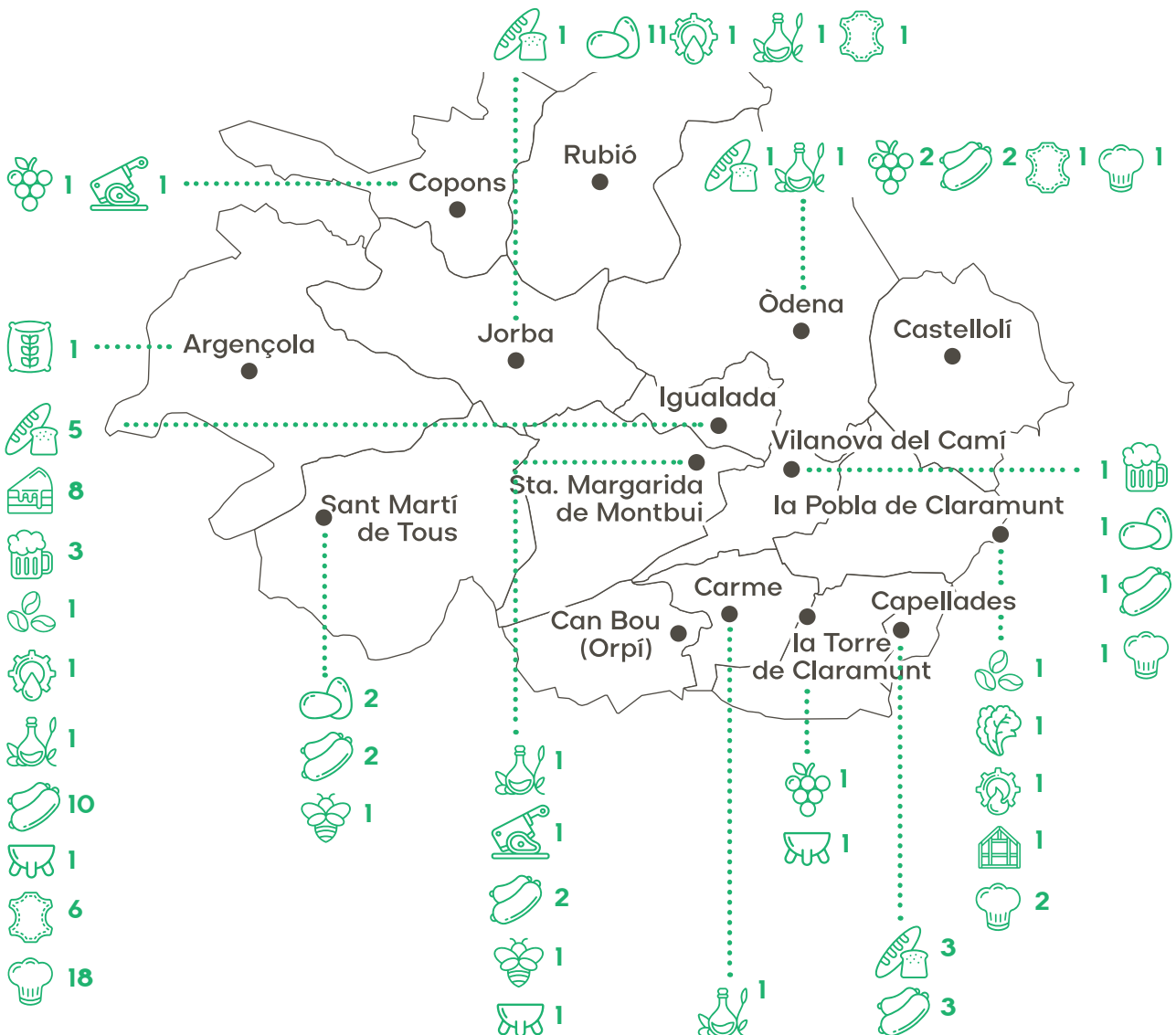
En aquest apartat es detalla l'estat actual del sector de l'agroindústria, fent especial èmfasi en l'indústria alimentària. A continuació, es presenta, també, la DAFO del sector i les taules dels objectius específics. Aquests dos apartats han estat elaborats gràcies als inputs recollits durant el procés participatiu i les entrevistes realitzades amb els actors principalment implicats. Finalment es presenta també una taula amb els derivats alimentaris existents actualment a l'àmbit del Parc Agrari (elaborats amb matèries primeres del Parc Agrari) i els potencials productes manufacturats que es podrien produir per a cadascun dels sectors agraris.

Obrador a Jorba

4.1.1.1. Diagnosi de l'estat actual

Les dades d'aquest mapa s'han obtingut del registre d'obradors supramunicipal del DARP (DARP, 2021) i s'han complementat amb aquells obradors de registre municipal a partir de dades pròpies. No obstant, podria ser que manqués algun agent de l'agroindústria.

“Una de les principals mancances de la cadena de valor agroalimentària en l'àmbit del Parc Agrari és l'absència de transformació de les primeres matèries locals en productes manufacturats que generin economia local i que n'incrementin el valor afegit.”

“Qui produeix les matèries primeres no pot accedir a infraestructures per transformar-les, i qui té aquestes infraestructures no escull producte local per elaborar els seus derivats.”

Agroindústria al Parc Agrari de la Conca d'Òdena

Cultius extensius de secà

Molí de farina

Pastisseria

Forn de pa

Cerveseria

Pinsos

Horta i fruiters

Obrador vegetal

Precuinats

Precuinats

Fruits secs

Processament fruits secs

Oliveres

Molí

Enbotellat

Vinya

Celler/viticultors

Ramaderia

Escorxador

Obrador làctics

Obrador càrnic

Pells

Mel

Aprofitament forestal

Pellets

Bigues i llatges

Una de les principals mancances de la cadena de valor agroalimentària en l'àmbit del Parc Agrari de la Conca d'Òdena és l'absència de transformació de les primeres matèries locals en productes manufacturats (2a, 3a, 4a o 5a gamma) que generin economia local i que n'incrementin el valor afegit. Paradoxalment, tal com es pot observar a la taula anterior, en l'àmbit del Parc Agrari existeix un nombre significatiu d'obradors alimentaris, els quals per a la seva activitat utilitzen, de forma molt majoritària, productes provinents de fora del Parc Agrari i, fins i tot, de fora de Catalunya. Concretament, s'han documentat 101 obradors o infraestructures de transformació alimentària, entre els quals hi ha 18 obradors de pa/pastisseria i 20 obradors càrnics. En conseqüència, les primeres matèries hi són, i les infraestructures per transformar-les també, tot i que no hi ha connexió entre les diferents baules de la cadena, ja que qui produeix les matèries primeres no pot accedir a infraestructures per transformar-les, i qui té aquestes infraestructures no escull producte local per elaborar els seus derivats. Aquesta casuística es tradueix en una cadena agroalimentària amb un gran potencial, però alhora extremadament feble i dependent del mercat global, que està molt lluny de generar l'economia i l'ocupació a la qual potencialment podria donar lloc si es desenvolupés localment.

Que l'agroindústria que treballa amb productes locals del Parc Agrari de la Conca d'Òdena està poc desenvolupada ho proven els següents exemples. En el cas dels derivats dels cereals, el cultiu més àmpliament distribuït a la zona, trobem només un molí de farina, a Can Mestre, Argençola. Per contra, són 10 els obradors de pa existents, dels quals només 2 -i de forma parcial- utilitzen cereals del Parc Agrari, mentre que en la major part dels casos el cereal no prové ni tan sols del territori català. Cal destacar que, dels obradors de pa identificats, n'hi ha entre dos i tres que són relativament grans i serveixen a diversos comerços de la Conca d'Òdena, alguns sota la mateixa marca. Pel que fa a la pastisseria, trobem 8 obradors específics -a banda, alguns dels obradors de pa també elaboren productes de pastisseria-, 7 dels quals corresponen a comerços pastissers i 1 a una empresa gran de brioixeria, cap dels quals utilitza matèries primeres del Parc Agrari (segons dades actualitzades de la diagnosi realitzada el 2019). Un dels motius que explica la poca quantitat de farina local que es consumeix és que bona part dels cereals cultivats van destinats a l'engreix animal, i el que es destina a la farina pel consum humà va a grans farineres on es barreja amb cereal provinent de la resta de l'estat i d'altres països europeus. Si l'existència de molins fariners locals fos major, les possibilitats de consumir farina local també serien molt més elevades. Un altre exemple similar és el de les dues empreses elaboradores de pinso per a l'engreix animal detectades, les quals de forma majoritària importen els cereals i els llegums d'altres territoris. I la història

es repeteix amb els elaboradors artesans de cervesa: dels 4 obradors de cervesa existents cap empra malta del territori del Parc Agrari. Només 1 cerveseria de la zona perifèrica produeix la seva pròpia malta a partir del cereal que cultiven.

Si ens fixem en els derivats a partir de fruita i verdura, actualment, al Parc Agrari de la Conca d'Òdena només existeix una agroindústria dedicada a fer derivats hortofrutícoles. Concretament es tracta d'una gran empresa de processament de poma, les matèries primeres de la qual provenen de fora del Parc Agrari i, en ocasions, de fora de l'estat. Aquest fet reflecteix també la necessitat de desenvolupar un obrador compartit, que serveixi com a viver d'empreses, per tal de que els petits productors puguin fer derivats dels seus cultius i els emprenedors tinguin un marc de referència on iniciar els seus projectes.

Al Parc Agrari, són també molt importants les indústries de transformació de fruita seca. Concretament n'hi ha 4, que només en un percentatge molt petit utilitzen matèria primera local, mentre que les matèries primeres provinents d'importació són destacables.

Pel que fa al sector de l'olivera, al Parc Agrari de la Conca d'Òdena hi trobem 2 molins d'oli d'oliva, un a Igualada i un altre a Jorba, els quals recepcionen i processen olives locals i de zones properes. També n'hi ha 3 més a la zona perifèrica. A més dels 2 molins, hi ha també 3 productors autoritzats per l'envasat i la comercialització de l'oli. Cal posar de relleu que cap dels molins té autorització per a la producció d'oli ecològic. Tampoc existeix cap projecte dedicat a l'obtenció de derivats a partir de les olives més enllà de l'oli.

Finalment, per tancar el recorregut per l'agroindústria transformadora de productes agrícoles, cal parlar del sector vitivinícola, en el qual existeixen almenys 4 cellers oficials, amb tots els permisos necessaris per elaborar. Tanmateix, són més d'una desena els cellers casolans, sense autorització per a l'elaboració ni la venda, que fan vi, escumosos i altres derivats que podrien potencialment fer el salt a nivell professional. La major part d'aquests cellers empen raïm local, tot i que algun dels cellers amb major volum de producció adquireix bona part del raïm de fora el Parc Agrari.

En el cas de la ramaderia, l'agroindústria que en deriva és molt diversa, tot i que, com en el cas de l'agricultura, la immensa majoria de les matèries primeres no són del Parc Agrari, però en aquest cas sí que són d'origen català -encara que el pinso amb el que es fa l'engreix és generalment d'importació-.

Concretament, al Parc Agrari de la Conca d'Òdena hi trobem 2 escorxadors, un a Copons -dedicat al sector avícola i cunícola- i un a Santa Margarida de Montbui, que és de caràcter municipal, -dedicat a oví i cabrum-. Tanmateix, no hi ha cap obrador autoritzat pel sacrifici de boví, equí i porcí. Tampoc hi ha cap escorxador ecològic. En referència als obradors càrnics, el nombre és molt elevat, amb un total de 20. Alguns d'aquests corresponen a grans agroindústries però la majoria són petits obradors associats a carnisseries. En tots els casos, la proporció de matèries primeres del Parc Agrari és molt baixa, malgrat que al territori hi ha un nombre molt significatiu d'explotacions ramaderes, dedicades principalment al porcí però també al boví, a l'oví i a l'avícola.

Oli d'oliva

Vi blanc

Cerveses artesanes

Pel que fa a obradors de làctics, només en trobem 3 de legalitzats, dels quals només 1 d'ells empra llet de cabra local, del propi ramat. No obstant, a la zona perifèrica, a Veciana concretament, trobem un altre productor de productes làctics majoritàriament a partir de la llet del propi ramat de cabres. També trobem alguns productors de derivats làctics casolans, sense obrador legalitzat, motiu pel qual un obrador compartit dedicat als làctics tindria molt d'interès.

Formatges de cabra

Finalment, també cal esmentar que al registre d'obradors supramunicipal del DARP hi ha 8 empreses del sector de la pell considerades agroindústria, sobretot a Igualada, ciutat amb molta història de curts. Aquestes empreses, majoritàriament, tampoc empen pell del Parc Agrari.

En relació als aprofitaments forestals, al Parc Agrari de la Conca d'Òdena, hi ha 2 grans empreses fusteres. Una es dedica a la producció de pèllets i, l'altra, a la producció de bigues i llates. No obstant, la fusta que empen com a matèries primeres no prové del Parc Agrari, malgrat el gran percentatge de superfície forestal del que disposa.

Precuinats a Igualada

Com a darrer apartat, cal destacar també el sector dels precuinats, que pot jugar un paper clau en la cadena de valor agroalimentària, i és considerat agroindústria. Es tracta d'elaboradors que empen un ampli ventall de matèries primeres, corresponents a diversos sectors productius. Concretament, a l'àmbit del Parc Agrari, hi trobem 3 grans indústries de menjars precuinats i 19 obradors associats a comerços de precuinats i llegums cuits. Tot i que no es disposa de dades quantitatives concretes, es pot afirmar que la utilització de matèries primeres de proximitat en aquesta branca de l'agroindústria és molt minoritària. A part, trobem els diversos restaurants de la zona, dels quals parlarem més endavant, en el punt 4.6, sobre el sector de la restauració.

4.3.3.2. DAFO del sector /Agroindústria i transformació

Fortaleses

Dona **valor afegit al producte**.

Proximitat vers els consumidors i **traçabilitat**
(en el cas de la petita agroindústria local).

Xarxes i suport mutu entre productors.

Els petits productors tenen **major control sobre el producte elaborat**.

Producte artesà molt ben valorat.

Territori ben comunicat.

Possibilitat d'**adquisició de matèries primeres locals**.

Oportunitats

Debilitats

Manca d'agroindústria que utilitzi productes del Parc Agrari.

Gestions (burocràcia, permisos, etc.).

Falta de material/maquinària.

Per contra, la **mecanització** implica **reducció de personal**.

Problemàtiques de **compartir instal·lacions entre ecològic i convencional**.

Vida útil curta en certs en productes.

Falta de xarxa de comercialització.

Abús d'envasos.

Manca de capacitat inversora

Dependència del mercat global, per les cadenes de subministrament i per la competència a nivell de preus.

Increment de preu de matèries primeres.

Increment del preu dels recursos energètics.

Excés de burocràcia i requeriments legals (sobretot per iniciar un projecte).

Falta de matèries primeres de proximitat.

Baixa activitat ramadera provoca **inviabilitat dels escorxadors**.

Falta d'empreses de **gestió de residus agroindustrials**.

Els **consumidors prioritzen el preu a la qualitat**.

Ecològic no vol dir sostenible, banalització del concepte, **greenwashing**.

Amenaces

4.4.3. Objectius i actuacions

Objectiu All	Emprar matèries primeres provinents del Parc Agrari
Línia estratègica	5. Fomentar la cadena de valor agroalimentària local
Actuacions	<p>Posada en funcionament d'una xarxa entre agricultors, ramaders, elaboradors i restauradors, per tal que es pugui incrementar el percentatge de matèries primeres provinents del Parc Agrari.</p> <p>Desenvolupament de les infraestructures necessàries per tal de poder processar les matèries primeres de proximitat, en més quantitat i més eficientment: obrador compartit, escorxadors (també d'ecològics), maltejadora, trencadora de fruita seca, molí de farina i altres, equipament per a la vinificació, etc.</p> <p>Creació d'un distintiu de producte de la marca Parc Agrari, per a productes transformats a partir de matèries primeres del territori.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Elaboradors, Empreses agroalimentàries, Restauradors, Associació de Restauració i Comerç del Parc Agrari de la Conca d'Òdena, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Nombre d'agricultors, elaboradors, restauradors i comerços presents de forma activa a la xarxa creada entre els diferents actors de la cadena de valor agroalimentària.</p> <p>Nombre de relacions que de mitjana cada membre de la xarxa té amb altres membres de la xarxa ubicats a diferents nivells.</p> <p>Infraestructures desenvolupades per fomentar la transformació de les primeres matèries del Parc Agrari.</p> <p>Nombre de productes transformats que incorporen el distintiu del Parc Agrari.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	6. Incrementar i facilitar l'accés al producte local

Objectiu AI2	Reducció d'envasos d'un sol ús
Línia estratègica	7. Actuar per a un territori sostenible
Actuacions	Foment de l'ús d'envasos reutilitzables. Instal·lació d'una planta de neteja d'ampolles i envasos de vidre.
Agents implicats	Associació de productors de la Conca d'Òdena, Elaboradors, Empreses agroalimentàries, Empreses d'envasos, Empreses de gestió de residus, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	Percentatge de productes derivats del Parc Agrari que utilitzen envasos retornables i reutilitzables. Planta de neteja d'ampolles i envasos de vidre en funcionament. Percentatge mitjà de reducció en el volum de residus generats a partir d'envasos de productes del Parc Agrari.
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	2. Fomentar la cadena de valor agroalimentària local

Objectiu A13	Visibilitzar el sector de l'agroindústria i els seus agents
Línia estratègica	5. Conscienciar, comunicar i promocionar
Actuacions	<p>Realització d'una campanya de conscienciació sobre l'estat actual del sector i el seu potencial.</p> <p>Presentació dels diversos agents a través de les xarxes socials i la web del projecte, mitjançant imatges, la creació de vídeos i els suports gràfics que es considerin oportuns.</p> <p>Realització d'una mostra de producte del Parc Agrari dues vegades l'any, amb presència específica de productes transformats.</p> <p>Foment de les visites a les empreses agroalimentàries.</p> <p>Oferta d'assessoraments i formacions en imatge i comunicació.</p> <p>Creació d'un distintiu de producte de la marca Parc Agrari que identifiqui no només els productes finals sinó també les empreses agroalimentàries que en formen part.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Elaboradors, Empreses agroalimentàries, Empreses d'imatge i comunicació, Empreses de serveis informàtics, Mitjans de premsa i comunicació, Tècnics dinamitzadors, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Nombre de publicacions a les xarxes socials i als mitjans locals sobre agents del sector.</p> <p>Nombre d'assistents (tant elaboradors com consumidors) a les mostres de productes derivats locals.</p> <p>Nombre d'assistents a les visites a les empreses, i nombre de visites realitzades.</p> <p>Nombre d'empreses que han rebut assessorament en imatge i comunicació.</p> <p>Nombre d'empreses agroalimentàries que s'identifiquen amb el distintiu del Parc Agrari de la Conca d'Òdena.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	2. Fomentar la cadena de valor agroalimentària local

Objectiu A14	Fomentar la venda directa i de circuit curt
Línia estratègica	3. Incrementar i facilitar l'accés al producte local
Actuacions	<p>Promoció activa de mercats setmanals de productors locals.</p> <p>Increment de l'oferta del producte local en comerços i restaurants de la zona (veure objectius COM2 i RES2).</p> <p>Millora dels canals de comercialització i distribució.</p> <p>Foment de la venda directa vers el sector públic, concretament als menjadors escolars.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Elaboradors, Empreses agroalimentàries, Grups de consum, Comerç local, Restauració, Associació de Restauració i Comerç del Parc Agrari de la Conca d'Òdena, Empreses gestores de menjadors, Associació de menjadors ecològics, Centres d'ensenyament, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Nombre de productors i transformadors presents als mercats locals.</p> <p>Nombre de comerços o restaurants en què de mitjana es troba un determinat producte local.</p> <p>Nombre de productes transformats del Parc Agrari que de mitjana té un comerç o restaurant.</p> <p>Nombre de comerços i restaurants que es beneficien del mecanisme de distribució conjunta.</p> <p>Nombre de menjadors escolars que prioritzen els productes agroalimentaris locals.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	2. Fomentar la cadena de valor agroalimentària local

Objectiu A15	Incrementar i diversificar els derivats agroindustrials
Línia estratègica	2. Fomentar la cadena de valor agroalimentària local
Actuacions	<p>Promoció de l'elaboració de nous derivats.</p> <p>Posada a disposició dels emprenedors d'espais i eines necessàries (p.ex., obrador compartit ben equipat).</p> <p>Realització de formacions i assessoraments en noves tècniques per a l'obtenció de derivats.</p> <p>*Veure punt 4.4.5. Productes potencials.</p>
Agents implicats	Associació de productors de la Conca d'Òdena, Col·lectiu Eixarcolant, Elaboradors, Centres de recerca agroalimentària, Empreses agroalimentàries, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, Escoles agràries, Universitats amb graus, postgraus i màsters de la temàtica pertinent.
Indicadors	<p>Nombre de productes derivats diferents presents al mercat (tipologies de productes).</p> <p>Nombre total de productes derivats.</p> <p>Volum de facturació de l'agroindústria local.</p> <p>Nombre d'espais compartits disponibles per a la manufactura de les matèries primeres locals.</p> <p>Nombre de formacions realitzades sobre tècniques d'elaboració de derivats.</p> <p>Nombre d'empreses que han rebut assessorament sobre tècniques d'elaboració de derivats i productes innovadors.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	3. Incrementar i facilitar l'accés al producte local

4.4.5. Productes potencials

A continuació es mostra una llista dels productes derivats que es podrien desenvolupar a partir de les matèries primeres obtingudes en el si del Parc Agrari. D'aquests, alguns ja es troben actualment al mercat, elaborats a partir de matèries primeres del Parc Agrari, però la immensa majoria no s'elaboren encara a partir de matèries primeres amb aquest origen.

Cereals i llegums

Farina	Pa i derivats	Pasta seca i fresca
Gra sencer i derivats	Malta	Pinso
Llegum cuit	Producte vegà/vegetarià	Cervesa

Horta i silvestres

Conserves	Salses	Melmelades
Deshidratats	Sucs verds	Condiments
Precuinats	Crems	

Oliveres

Oli d'oliva verge	Olives de taula	Subproductes amb funció de biomassa, fertilitzant, i/o farratge
Oli de pinyolada d'oliva o oli de sansa	Olivada	

Fruita seca

Pelada	Farina	Caramelitzada / Garrapinyada
Torrada	Crema d'untar	Oli

Fruita

Suc	Deshidratada	Conserva	Melmelada
-----	--------------	----------	-----------

Vinya

Vi	tranquil/ dolç/ ranci/ escumós (cava, d'agulla,...)	
Most	Pansa	Elaborats a partir de la fulla
Vinagre	Arrop	

Ramaderia i caça

Llet	Embotit	Hidromel
Formatge i altres derivats làctics	Pell i llana	Carn madurada i adobada
Carn seca	Mel	Derivats d'insectes

Aprofitaments forestals fustaners

Pèl·let	Biomassa	Feix
Biga	Palet	

Aprofitaments forestals no fustaners

Conserves	Xarops	Fermentats
Deshidratats	Rams i artesanía	Melmelades
Condiments		

4. Diagnosi detallada, objectius específics i actuacions

Comerç
Restauració

4.5. Comerç

En aquest apartat es detalla l'estat actual del sector del comerç al Parc Agrari de la Conca d'Òdena. A continuació, es presenta, també, la DAFO del sector i les taules dels objectius específics que es preveuen assolir. Aquests dos apartats han estat elaborats gràcies als inputs recollits durant el procés participatiu i les entrevistes realitzades directament amb els comerços.

4.5.1. Diagnosi de l'estat actual

Actualment en el si del Parc Agrari de la Conca d'Òdena existeixen aproximadament 270 comerços alimentaris -dada obtinguda mitjançant la prospecció pròpia durant l'elaboració del present informe. Cal tenir en compte que el nombre de comerços en els municipis més grans pot presentar un cert marge d'error-. Les dades mostren que els comerços es troben concentrats majoritàriament als municipis de més habitants: Igualada, Vilanova del camí, Capellades i Santa Margarida de Montbui. Tanmateix hi ha 3 municipis del Parc Agrari que no presenten cap comerç (Argençola, Orpí i Rubió), i 6 municipis que només tenen 2 o menys comerços alimentaris (Carme, Castellolí, Copons, Jorba, Òdena i Sant Martí de Tous).

**Elaboració pròpia amb dades recollides a través de prospecció del terreny. Les dades poden presentar cert marge d'error, sobretot en els municipis amb més activitat comercial.*

* 	
Argençola	0
Capellades	25
Carme	2
Castellolí	1
Copons	1
Igualada	173
Jorba	2
La Pobla de Claramunt	4
La Torre de Claramunt	6
Santa Margarida de Montbui	22
Òdena	2
Orpí	0
Rubió	0
Sant Martí de Tous	2
Vilanova del Camí	32

A banda dels comerços alimentaris, a l'àmbit del Parc Agrari també hi trobem 6 mercats ambulants setmanals, concretament als municipis de: Igualada -dimecres i dissabte-; barri de Sant Pere d'Òdena -diumenges-; Santa Margarida de Montbui -dissabtes-; Vilanova del camí -divendres-; Capellades -dimarts-; i la Torre de Claramunt -dissabtes-. Tots ells són mercats on trobem parades de productes alimentaris, principalment fruita i verdura, però també una gran proporció de parades de roba i calçat. En alguns d'aquests mercats s'hi poden trobar força productes alimentaris del Parc Agrari -per exemple, a Igualada- tot i que també són molt abundants els productes alimentaris provinents d'arreu del territori català, estatal i fins i tot d'importació, els quals conviuen de forma indiferenciada amb els productes locals.

“A banda dels comerços alimentaris, a l'àmbit del Parc Agrari també hi trobem 6 mercats ambulants setmanals”

*

Bodega	8
Queviures	38
Carnisseria i xarcuteria	27
Ecogranel	8
Forn	50
Fruiteria i verduleria	26
Llaminadures	7
Pastisseries	11
Peixateria	18
Precuinats	21
Supermercats	40
Ous (exclusivament)	1

Cal tenir en compte que la DAFO que hi ha a continuació ha estat elaborada a partir de les aportacions i la diagnosi dels petits i mitjans comerços alimentaris. Des de botigues de queviures o altra índole fins a supermercats petits o mitjans altament arrelats al territori. Tanmateix, no hi ha participat la gran distribució alimentària, és a dir, els supermercats corresponents a grans cadenes de distribució implantades arreu del territori. Per tant, ha de ser entesa com una anàlisi de la realitat del comerç alimentari local, que com es pot veure a continuació en moltes ocasions contraposa les seves necessitats i reptes a les de les grans corporacions alimentàries.

També cal tenir en compte que es tracta d'un sector extremadament divers, de tal forma que en la DAFO s'inclouen aspectes aparentment antagònics, ja que allò que per alguns establiments és una fortalesa per d'altres pot resultar una debilitat.

4.5.2. DAFO del sector /Comerç

Fortaleses

Venda de **productes locals, de temporada o de qualitat.**

Venda de **producte artesà.**

Venda **a granel.**

Foment del **consum conscient.**

Tracte directe amb el client i **adaptació a la demanda del client.**

Venda de **productes alimentaris sostenibles.**

Generació de **llocs de treball.**

Potencialment, elevada resiliència del sector: **reinvenció o innovació.**

Servei molt accessible i que acaba esdevenint **bàsic per a la gent gran** dels municipis.

Activitat econòmica que es podria considerar com un bé comú, per la **vida que aporta al poble** o barri on es desenvolupa.

Tendència en augment de la **demanda de productes locals** per part dels consumidors degut a un **increment de la consciència** de comprar local.

Tendència en augment de l'**interès en una alimentació saludable i de qualitat.**

Demanda de productes **a granel.**

Possibilitat d'innovar l'oferta amb nous productes.

Existència de **cooperatives de consum** amb una elevada consciència.

El client vol seguir trobant el **producte conegut i tradicional.**

Ús de les **xarxes socials** per ampliar o potenciar l'àmbit de comercialització.

Repartiment a domicili per a ampliar la comercialització.

Les limitacions de **la pandèmia** han donat lloc a una **millor coneixença dels negocis locals.**

Oportunitats

Debilitats

Elevada inversió inicial.

Poc competitius a nivell de preu.

Es dona **més competència que cooperació** dins el sector del petit comerç.

Poca diferenciació de producte (en molts casos) **vers les grans superfícies.**

Falta d'espai / infraestructures.

Ús excessiu de plàstic.

Cal tenir molt present **quins productes tenen sortida.**

Cal estar al cas dels productes i saber **aconsellar al client.**

La **contractació** té un **cost elevat.**

Els productes de fleca i pastisseria són de durada diària o força curta
i és difícil la seva conservació al final del dia (problema de mermes).

Dificultat d'accés als productes locals i freqüència de **subministrament inestable.**

Producte de proximitat amb **estoc limitat.**

Falta de certificacions ecològiques en els productes de molts productors locals.

Falta de codis de barres en els productes de molts productors locals.

Competència per part de productes més barats provinents de l'estranger.

Grans superfícies de consum amb una àmplia oferta de productes a **preus molt baixos.**

Encariment dels preus (llum, matèries primeres, etc.).

Consumidors encara poc conscienciats i que prioritzen comoditat i preu
abans que el consum local i de qualitat.

Manca d'iniciatives per part dels ajuntaments per impulsar el comerç local.

Gestió de residus sovint **no resolta.**

Manca d'espai d'aparcament i de càrrega a prop dels comerços,
a diferència de les grans superfícies.

La **pèrdua de llocs de treball** als municipis es tradueix en una **reducció de la població**
que hi viu o que hi va de pas, i aquest fet implica un **menor consum als comerços locals.**

Amenaces

4.5.3. Objectius i actuacions

Objectiu COMI	Visibilitzar els comerços que treballen amb producte local
Línia estratègica	5. Conscienciar, comunicar i promocionar
Actuacions	<p>Realització d'una campanya de conscienciació sobre la importància de comprar producte local i del petit comerç, i sobre les implicacions socials i ambientals associades.</p> <p>Presentació dels diversos agents a través de les xarxes socials i la web del projecte, mitjançant imatges, la creació de vídeos i els suports gràfics que es considerin oportuns.</p> <p>Oferta d'assessoraments i formacions en imatge, comunicació, estratègies comercials i visual.</p> <p>Creació d'un distintiu per a diferenciar els comerços que ofereixen productes del Parc Agrari, amb la reglamentació corresponent.</p>
Agents implicats	Comerç local, Associació de Restauració i Comerç del Parc Agrari de la Conca d'Òdena, Empreses d'imatge i comunicació, Empreses de serveis informàtics, Mitjans de premsa i comunicació, Tècnics dinamitzadors, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Nombre de publicacions a les xarxes socials i als mitjans de comunicació sobre els comerços locals que treballen amb producte local. I nombre d'interaccions assolides.</p> <p>Nombre de comerços locals que treballen amb primeres matèries del Parc Agrari que han estat presentats a les xarxes socials.</p> <p>Nombre d'assessoraments realitzats, i nombre de comerços que se n'han beneficiat.</p> <p>Nombre de formacions realitzades i nombre d'assistents.</p> <p>Nombre d'establiments que incorporen el distintiu del Parc Agrari.</p>
Línia estratègica a què interpe·la de forma secundària	2. Fomentar la cadena de valor agroalimentària local

Objectiu COM2	Increment de l'oferta del producte local en els comerços de la zona
Línia estratègica	3. Incrementar i facilitar l'accés al producte local
Actuacions	<p>Facilitació d'espais de coneixença entre actors dels diversos sectors (sobretot entre productors i comerciants).</p> <p>Creació d'eines de comanda i distribució conjunta per a facilitar l'accés als productes locals per part dels comerços.</p> <p>Realització de campanyes de conscienciació dirigides als consumidors, per donar sortida a aquests productes.</p> <p>Oferta d'assessoraments i formacions.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Elaboradors, Empreses agroalimentàries, Comerç local, Associació de Restauració i Comerç del Parc Agrari de la Conca d'Òdena, Tècnics dinamitzadors, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Nombre de productors i de comerços participants en els espais de coneixença (<i>networking</i>) generats.</p> <p>Eines de distribució i comandes conjuntes creades i en funcionament.</p> <p>Nombre de productors adherits a les eines de distribució i comanda conjunta.</p> <p>Nombre de comerços que realitzen les seves compres a través de les eines de distribució i comanda conjunta.</p> <p>Nombre de comerços que ofereixen regularment productes del Parc Agrari.</p> <p>Nombre de comerços en què de mitjana es troben els productes del Parc Agrari.</p> <p>Recull dels impactes aconseguits amb les campanyes de conscienciació i comunicació realitzades.</p> <p>Nombre de participants a les formacions realitzades.</p> <p>Nombre de comerços que han rebut assessorament personalitzat.</p>
Línia estratègica a què interpe'l·la de forma secundària	2. Fomentar la cadena de valor agroalimentària local

4.6. Restauració

En aquest apartat es detalla l'estat actual del sector de la restauració a l'àmbit del Parc Agrari. A continuació, es presenta, també, la DAFO del sector i les taules dels objectius específics. Aquests dos apartats han estat elaborats gràcies als inputs recollits durant el procés participatiu i les entrevistes realitzades als agents del sector.

4.6.1. Diagnosi de l'estat actual

D'acord amb la informació recollida, a l'àmbit de Parc Agrari de la Conca d'Òdena existeixen aproximadament 310 restaurants i bars on serveixen menjar. Són dades obtingudes mitjançant la prospecció pròpia realitzada durant l'elaboració del present informe. Cal tenir en compte que el nombre d'establiments identificats en els municipis més grans pot presentar un cert marge d'error. Els restaurants i/o bars on se serveix menjar es troben concentrats majoritàriament als municipis de més habitants: principalment a Igualada (acull un 60% dels establiments), però també a Vilanova del Camí, Santa Margarida de Montbui i Capellades. També és destacable que tots els municipis tenen almenys 1 restaurant o bar amb servei d'alimentació, a diferència del que passa amb els comerços.

Mostra culinària en una activitat del Parc Agrari

Argençola	2	Orpí	1
Capellades	15	La Pobla de Claramunt	5
Carme	2	Rubió	2
Castellolí	5	Sant Martí de Tous	7
Copons	2	Santa Margarida de Montbui	20
Igualada	186	La Torre de Claramunt	9
Jorba	6	Vilanova del Camí	39
Òdena	8		

Elaboració pròpia amb dades recollectades a través d'una prospecció del terreny. Les dades poden presentar cert marge d'error, sobretot en els municipis amb més restauració.

Mostra culinària en una activitat del Parc Agrari

“A l'àmbit del Parc Agrari de la Conca d'Òdena existeixen aproximadament 310 restaurants i bars de tipologies molt diverses.”

Les tipologies de restaurants i bars que trobem al Parc Agrari són molt diverses. Des de petits bars on complementen la venda de begudes amb tapes i entrepans fins a restaurants d'alta gamma amb una gran oferta de plats molt elaborats, passant per aquells especialitzats en una tipologia de producte o cuina concreta, com per exemple, les pizzeries o els establiments de xauarnes. La majoria dels locals que serveixen àpats complets ho fan en forma de menú als migdies i, de carta, als vespres. També trobem alguns restaurants que ofereixen menú degustació o bufet lliure.

La DAFO que es presenta a continuació recull les aportacions de diferents membres del sector, i també, les informacions recollides durant la diagnosi. Tanmateix, cal tenir en compte que, atesa la gran diversitat d'establiments existent, les realitats poden ser molt canviants entre els diferents projectes, si bé es tracta especialment de restaurants que tenen entre els seus objectius la valorització i utilització dels productes locals del Parc Agrari. Per últim, és important considerar que la diagnosi s'ha dut a terme després de dos anys molt complicats pel sector degut a les restriccions derivades de la situació de pandèmia causada per la COVID-19.

4.6.2. DAFO del sector /Restauració

Fortaleses

Producte de qualitat, fresc, de temporada i amb traçabilitat.

Independència. En tractar-se d'un **negoci familiar** hi ha més llibertat d'actuació.

Adaptació i aprenentatge continu.

Ganes de fer coses noves, d'**innovar**.

Genera **ocupació i economia**.

Tracte personalitzat amb els clients.

Es dóna a conèixer el **producte local** i els **productors de proximitat**.

Hi ha feina perquè **la gent està disposada a usar el servei**.

Bon tracte entre els professionals del sector i els sectors relacionats.

Sistemes informàtics per a **comandes en línia i servei per emportar**.

Crear **sinergies amb el sector del turisme**.

Oportunitats

Debilitats

Falta de coneixement dels productors locals.

Producció i capacitats limitades.

Limitació del producte local disponible degut a la temporalitat.

Als pobles petits sempre hi ha la mateixa gent i **cal que vingui gent forana**,
si no sovint el negoci no funciona.

Necessitat de personal molt variable.

Limitacions d'**espai**.

Adquirir **productes locals i de qualitat** té un **cost més elevat**.

Distribució i servei poc regular per part de productors locals.

Els negocis petits i locals tenen **molta competència**.

Impostos elevats.

Poca ajuda i suport per part de les institucions públiques en temes legals i monetaris.

Falta d'ajudes per a la contractació, no només monetàries
(subvencions per la contractació) sinó a nivell legal (facilitats legals).

Falta de comunicació sobre la normativa relacionada amb la COVID-19. Sovint s'han hagut
d'assabentar pels mitjans de comunicació de les pràctiques que calia dur a terme.

Amenaces

4.6.3. Objectius i actuacions

Objectiu RESI	Visibilitzar els restaurants i/o bars amb servei d'alimentació que treballen amb producte local
Línia estratègica	5. Conscienciar, comunicar i promocionar
Actuacions	<p>Realització d'una campanya de conscienciació sobre la importància de consumir producte local i sobre les externalitats positives que es generen.</p> <p>Presentació dels diversos agents a través de les xarxes socials i la web del projecte, mitjançant imatges, la creació de vídeos i els suports gràfics que es considerin oportuns.</p> <p>Oferta d'assessoraments i formacions en imatge i comunicació.</p> <p>Participació dels restauradors en les mostres de productes locals que es duguin a terme, com ara la Mostra de l'Associació de productors de la Conca d'Òdena, o d'altres esdeveniments que promocionin aquest tipus de productes.</p> <p>Creació d'un distintiu per a diferenciar els establiments alimentaris o restaurants que ofereixen productes del Parc Agrari.</p>
Agents implicats	Restauradors, Comerç local, Associació de Restauració i Comerç del Parc Agrari de la Conca d'Òdena, Empreses d'imatge i comunicació, Empreses de serveis informàtics, Mitjans de premsa i comunicació, Tècnics dinamitzadors, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Nombre de publicacions a les xarxes socials i als mitjans de comunicació sobre els restaurants que treballen amb producte local. I nombre d'interaccions assolides.</p> <p>Nombre de restaurants que treballen amb primeres matèries del Parc Agrari que han estat presentats a les xarxes socials.</p> <p>Nombre d'assessoraments realitzats, i nombre de restaurants que se n'han beneficiat.</p> <p>Nombre de restauradors participants als certàmens organitzats per promocionar el producte local.</p> <p>Nombre de formacions realitzades i nombre d'assistents.</p> <p>Nombre d'establiments que incorporen el distintiu del Parc Agrari.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	2. Fomentar la cadena de valor agroalimentària local

Objectiu RES2	Increment de l'oferta del producte local als restaurants i/o bars amb servei d'alimentació
Línia estratègica	3. Incrementar i facilitar l'accés al producte local
Actuacions	<p>Facilitació d'espais de coneixença entre actors dels diversos sectors (sobretot entre productors i restauradors).</p> <p>Creació d'eines de distribució conjunta per a facilitar l'accés als productes locals per part dels restauradors.</p> <p>Realització de campanyes de conscienciació, dirigides als consumidors, per donar sortida a aquests productes.</p> <p>Dur a terme assessoraments i formacions.</p> <p>Impuls de la campanya "Apadrina un productor", per tal que els establiments de restauració subscriuguin acords regulars amb productors locals.</p> <p>Impuls de subvencions als restauradors que compleixin amb un consum mínim de productes del Parc Agrari.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Elaboradors, Empreses agroalimentàries, Comerç local, Restauradors, Associació de Restauració i Comerç del Parc Agrari de la Conca d'Òdena, Tècnics dinamitzadors, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Nombre de productors i establiments de restauració participants en els espais de coneixença (<i>networking</i>) generats.</p> <p>Eines de distribució i comandes conjuntes creades i en funcionament.</p> <p>Nombre de productors adherits a les eines de distribució i comanda conjunta.</p> <p>Nombre d'establiments de restauració que realitzen les seves compres a través de les eines de distribució i comanda conjunta.</p> <p>Nombre d'establiments de restauració que ofereixen regularment productes del Parc Agrari.</p> <p>Nombre d'establiments de restauració en què de mitjana es troben els productes del Parc Agrari.</p> <p>Recull dels impactes aconseguits amb les campanyes de conscienciació i comunicació realitzades.</p> <p>Nombre de participants a les formacions realitzades.</p> <p>Nombre d'establiments de restauració que han rebut assessorament personalitzat.</p> <p>Nombre d'establiments de restauració adherits a la campanya apadrina un productor i nombre de productors participants.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	2. Fomentar la cadena de valor agroalimentària local

4. Diagnosi detallada, objectius específics i actuacions

4.7. Turisme i lleure

A continuació, es realitza una radiografia de l'estat actual del sector del turisme i el lleure al Parc Agrari de la Conca d'Òdena. Inclou una DAFO del sector i les taules amb els objectius específics a assolir. Aquests dos apartats han estat elaborats gràcies a les dades recollides durant les entrevistes realitzades.

4.7.1. Diagnosi de l'estat actual

Pel que fa a l'allotjament, segons dades de la Generalitat, l'any 2022 al Parc Agrari de la Conca d'Òdena hi ha 30 cases de turisme rural i 9 hotels, donant lloc a una capacitat total de 436 hostes. A part d'aquests establiments, també podem trobar 27 habitatges d'ús turístic.

Tal com es pot observar en la taula que segueix a continuació el municipi amb més capacitat d'hostes amb diferència és Igualada, gràcies a la presència de 4 hotels, tot i que en termes percentuals representa tan sols el 26,8% de les places oferides, fet que denota l'elevada vinculació de l'oferta turística amb l'entorn rural (atès que la major part dels establiments es troben en un entorn rural). En relació a Igualada, cal tenir en compte que l'oferta s'incrementarà significativament amb l'obertura d'un alberg municipal aquest any 2022.

Pel que fa a les cases de turisme rural i HUB (Habitatges d'ús turístic), cal ser conscients que en alguns casos a la taula s'han comptabilitzat el nombre d'apartaments i no el nombre de finques (una mateixa casa rural pot tenir diferents apartaments).

Casa rural a La Torre de Claramunt

Municipi	Cases rurals	Hub Habitatges d'ús turístic	Hotels	Capacitat total (cases rurals + hotels)
Argençola	2	0	0	12
Capellades	0	2	2	28
Carme	0	0	0	0
Castellolí	1	0	0	6
Copons	0	1	0	0
Jorba	5	2	1	59
Igualada	0	7	4	117
La Pobla de Claramunt	0	0	1	64
La Torre de Claramunt	3	7	0	15
Òdena	0	1	0	0
Orpí	10	0	0	35
Rubió	3	2	0	23
Sant Martí de Tous	5	2	0	30
Santa Margarida de Montbui	1	3	1	47
Vilanova del Camí	0	0	0	0

A banda dels allotjaments, en el si del Parc Agrari hi trobem diverses activitats turístiques ofertes per diferents agents relacionats amb el turisme, des de museus fins a experiències de vols amb globus aerostàtic, passant per rutes guiades pel territori i visites a explotacions i/o tastos. Moltes d'aquestes activitats de caire turístic tenen una elevada vinculació amb l'entorn, ja que és l'espai agroforestal el marc en el qual duen a terme l'activitat.

En referència a l'estratègia turística comarcal -i, per tant, en la majoria de municipis del Parc Agrari- és "Anoia, terra de castells; la comarca medieval", ja que gran part dels municipis tenen castells de frontera. S'ha posat en valor aquest patrimoni i s'han fet convenis amb els ajuntaments perquè els rehabilitin, facin visites guiades i es creï marxandatge al seu voltant.

A part d'aquest projecte, a altres municipis del Parc Agrari o de la zona perifèrica també s'estan duent a terme **altres plans a nivell turístic:**

- Amb els agents turístics s'està treballant el projecte PIT (Punts d'informació turística), on fan xarxa entre ells i, també, se'ls forma perquè siguin informadors i prescriptors de la comarca.

- Alguns municipis (Castellolí, Vallbona d'Anoia i la Torre de Claramunt) han senyalitzat rutes de barraques de pedra seca i, uns mesos a l'any, es duu a terme la iniciativa "Barraques Go" amb la intenció de dinamitzar el comerç local i el patrimoni del municipi.

- S'estan senyalitzant diverses rutes per la comarca de l'Anoia i s'han editat fullets de paper amb aquestes rutes.

- S'està treballant un projecte relacionat amb el Camí Ral, camí que unia Barcelona i Madrid. Per posar un exemple, a Vallbona d'Anoia, que conserva antics hostals del Camí Ral, s'ha recuperat aquest camí i s'han creat visites guiades.

- Pel que fa a la sostenibilitat, s'està oferint a les empreses obtenir el segell Biosphere, per tal que aquestes empreses estiguin certificades en sostenibilitat.

- Finalment, pel Parc Agrari també hi transcorrerà, en breu, la via blava, tot resseguint el traçat del riu Anoia.

Per a conèixer amb major profunditat les activitats lúdic-turístiques que ofereix el territori es pot consultar la pàgina d'Anoia Turisme (www.anoiaturisme.cat), del Consell Comarcal de l'Anoia, que recull les propostes per a tota la comarca, incloent els 15 municipis del Parc Agrari de la Conca d'Òdena.

"Des de museus fins a experiències de vols amb globus aerostàtic, passant per rutes guiades pel territori i visites a explotacions i/o tastos."

Poble i castell de Sant Martí de Tous

Vista aèria del Castell de la Pobla de Claramunt

Globus aerostàtics sobrevolant la Conca d'Òdena

La DAFO que es mostra a continuació ha estat elaborada tenint en compte especialment aquelles activitats turístiques que empen el territori com a marc en el qual desenvolupar-se. Cal tenir en compte també que els agents turístics que duen a terme aquestes activitats en moltes ocasions formen part d'altres sectors -agricultura i ramaderia, agroindústria o, fins i tot, restauració i comerç-, i conceben l'activitat turística com una eina de diversificació i per donar a conèixer els seus projectes.

4.6.2. DAFO del sector /Turisme i lleure

Fortaleses

Les activitats que es realitzen al territori donen vida i fan que vinguin visitants.

Oferta de qualitat.

La gent que participa del turisme rural és molt agraïda.

Això resulta motivador i satisfactori per als agents turístics.

Entorn amb una elevada **diversitat de propostes** potencialment a oferir.

Proximitat a l'Àrea Metropolitana de Barcelona però sense ser-ne part.

Facilitat d'accés, però percepció del visitant que ja ha sortit de l'entorn urbà.

Amb la **COVID-19** les famílies busquen **allotjaments tranquils amb espais a l'aire lliure.**

Poc a poc la comarca de **l'Anoia es visibilitza més com a destí turístic.**

Creació de sinergies entre diversos agents i de diversos sectors.

Major **interès dels diferents agents de la cadena agroalimentària per incorporar** en el seu dia a dia **les activitats turístiques.**

Interés creixent en les **activitats de caire rural** o de **descoberta del territori.**

Gran interès en les **degustacions i activitats de descoberta dels productes alimentaris locals.**

Oportunitats

Debilitats

Manca/dèficit de comunicació i suport entre les activitats que tenen lloc a la comarca i els serveis que existeixen.

Feina **molt demandant, molt dependent**. Sempre cal estar a disposició.

Manca de materialització de les activitats turístiques potencialment realitzables.

Desconeixement per part dels visitants, i **manca d'un producte turístic estrella** que generi reclam.

Falta d'una visió de l'Anoia com a comarca turística per part de tots els actors: comerços, restaurants, institucions, etc.

Industrialització i fragmentació creixent del territori degut a la proliferació de vies de comunicació i noves zones industrials que generin al visitant la percepció d'àrea industrial poc atractiva.

Proliferació de grans parcs eòlics i solars **que trenquin l'atractiu paisatgístic i desvirtuin l'entorn**.

Pèrdua de diversitat i qualitat paisatgística (desaparició d'elements seminaturals associats als paisatges culturals agroforestals: cabanes de pedra seca, arbres als marges, murs de pedra seca, fonts, etc.) degut a la proliferació d'un **model agrícola intensiu i basat en grans explotacions**.

Amenaces

4.7.3. Objectius i actuacions

Objectiu T1	Incrementar l'oferta de serveis i productes agroturístics que posin en valor el territori i les activitats associades
Línia estratègica	8. Conscienciar, comunicar i promocionar
Actuacions	<p>Foment de les visites a les explotacions agràries i a l'agroindústria transformadora.</p> <p>Foment d'activitats turístiques lligades al territori agrícola i que el respectin.</p> <p>Oferta d'assessoraments i formacions.</p> <p>Creació de sinergies entre els sectors.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Agents turístics, Anoia Turisme, Sectorial de Turisme de la Unió Empresarial de l'Anoia, Tècnics dinamitzadors, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Nombre d'explotacions agrícoles i agroindústria transformadora que de forma regular ofereixen visites o activitats turístiques.</p> <p>Nombre de participants anuals en les visites de les explotacions agrícoles i de la indústria transformadora.</p> <p>Nombre d'experiències oferides relacionades amb el món agrícola i ramader, o amb els productes agroalimentaris locals, que no siguin visites a explotacions.</p> <p>Nombre de participants anuals a les experiències relacionades amb el sector agrícola i ramader, o amb els productes agroalimentaris locals, i que no siguin visites a les explotacions.</p> <p>Nombre de participants en les formacions.</p> <p>Nombre de projectes que han rebut assessoraments personalitzats en matèria turística.</p> <p>Recull de les connexions generades entre els agents turístics i els diferents actors de la cadena de valor agroalimentària.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	3. Incrementar i facilitar l'accés al producte local

Objectiu T2	Crear xarxa, fer comunicació conjunta i visibilitzar els agents del sector
Línia estratègica	5. Conscienciar, comunicar i promocionar
Actuacions	<p>Creació de xarxa entre els diversos actors (productors que fan visites, guies turístics, comerços locals, restaurants, allotjaments de turisme rural, etc.).</p> <p>Activació d'un apartat a la pàgina web del Parc Agrari perquè es puguin oferir de forma regular activitats i experiències.</p> <p>Presentació i promoció dels diversos productes turístics.</p> <p>Impuls d'experiències turístiques conjuntes per a un dia, un cap de setmana o una setmana (combinació d'activitats).</p> <p>Creació d'un distintiu per a diferenciar les activitats turístiques que tenen en compte agents d'altres sectors del Parc Agrari o que compleixen uns requisits d'activitats amb externalitats positives per a activitats del territori del Parc Agrari en concret.</p>
Agents implicats	Pagesia, Associacions agràries, Associació de productors de la Conca d'Òdena, Cooperatives agràries, Empreses agràries, Organitzacions professionals agràries, Agents turístics, Anoia Turisme, Sectorial de Turisme de la Unió Empresarial de l'Anoia, Comerç local, Associació de Restauració i Comerç del Parc Agrari de la Conca d'Òdena, Empreses d'imatge i comunicació, Empreses de serveis informàtics, Mitjans de premsa i comunicació, Tècnics dinamitzadors, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Diputació de Barcelona, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
Indicadors	<p>Recull de les trobades de networking realitzades entre els diversos actors implicats en l'activitat turística.</p> <p>Nombre d'agents de la cadena agroalimentària i del sector turístic enxarxats per tal de dur a terme activitats turístiques vinculades al territori del Parc Agrari.</p> <p>Nombre de publicacions a les xarxes socials sobre agents del sector turístic i les activitats que ofereixen.</p> <p>Pàgina web del Parc Agrari activa per acollir de forma regular activitats turístiques individuals i en forma de paquets turístics.</p> <p>Nombre d'experiències turístiques conjuntes, paquets, ofertes.</p> <p>Distintiu per identificar les activitats turístiques del Parc Agrari ofertes.</p> <p>Nombre d'activitats i/o experiències oferides amb el distintiu del Parc Agrari.</p>
Línia estratègica a què interpel·la de forma secundària	2. Fomentar la cadena de valor agroalimentària local

Referències

BCN Smart Rural, 2021. Consultat a:

<https://diba.maps.arcgis.com/apps/dashboards/34af502c95bf4f8d9456f76db57ce6b2#FiltreCO=ConcaOdena>

Cambra de l'Anoia, 2021. Informe trimestral del teixit empresarial i mercat del treball. Consultat a:

<https://www.cambrabcn.org/documents/20182/951221/2021+3T+Anoia.pdf/3be5bbcb-e397-c945-8b17-e15af96da007>

Cens Agrari, 2009 (i 1989). Consultat a: <https://www.idescat.cat/pub/?id=censag>

DARP, 2019 i 2020. Estadístiques Anuals del Sector Agrari i Fitxes estadístiques del sector agrícola i ramader.

Consultades a: <http://agricultura.gencat.cat/ca/departament/estadistiques/>

DARP, 2021. Indústries agroalimentàries de Catalunya, per sector i activitat (registre d'obradors supramunicipal).

Consultat a: <https://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000288/00000071.pdf>

Idescat, Institut d'Estadística de Catalunya. Diverses dades consultades a:

<https://www.idescat.cat/institut/web/>

Institut d'estudis Catalans, 2019. NATURA, ÚS O ABÚS? (2018-2019) - Els espais agraris a Catalunya, 1978-2018.

Consultat a: <https://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000288/00000071.pdf>

Mapa de Patrimoni Cultural Local de la Diputació de Barcelona. Consultat a:

<https://patrimonicultural.diba.cat/>

Ninot, A.; Howad, W.; Romero, A. «Les varietats catalanes d'olivera». Quaderns agraris, 2019, p. 7-36.

Consultat a: <https://raco.cat/index.php/QuadernsAgraris/article/view/359165>

Observatori Socioeconòmic de l'Anoia, 2019. Informe Econòmic Anual. Consultat a:

<http://observatorianoia.cat/wp-content/uploads/2020/06/informe-economic-2019.pdf>

Observatori del paisatge, 2019. Catàleg de paisatge. Les Comarques Centrals. Consultat a:

http://www.catpaisatge.net/fitxers/publicacions/cataleg_cc/Cataleg_Paisatge_CC.pdf

